

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ VE TURİST
REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI
SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ VE TURİST
REHBERLİĞİ BİLİM DALI

KÜLTÜREL MİRAS TEMELLİ TURİZMİN
GELİŞTİRİLMESİNDE YEREL HALKIN TUTUMU:
BEYŞEHİR ÖRNEĞİ

ZEHRA KARİPÇİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

DOÇ.DR. ALPER ATEŞ

Konya-2022

ÖNSÖZ

Kültürel miras, geçmişten bugünümüze kadar gelen geleneklerimizi, inançlarımızı ve yaşam tarzımızı ortaya çıkartan en sağlam kaynaklardan birisidir. Kültürel mirasın korunması, kültürel temelleri hakkında daha geniş bir farkındalığa yol açmakta ve bu terimleri açıklamaktadır. İnsanların ulusal ve uluslararası kültürel alanlara yapılan ziyaret sıklığını araştırmıştır. Kültür turizmi yüksek harcama yapan ziyaretçileri çekerek, çevreye, ekonomiye ve yerel kültüre büyük katkı sağlayarak iyi bir turizm alanı geliştirmesi ele alınmıştır. Bu çalışmada kültür turizmi ile ilgili terimler açıklanarak bu bilgiler doğrultusunda Konya Beyşehir ilçesinin kültürel turizmi ve değerleri, bu değerlerin geliştirilmesi araştırılmıştır.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve tecrübesinden faydalandığım bana her zaman yardımcı olup yol gösteren danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Alper Ateş'e teşekkür ederim. Tez çalışmam sırasında çok yardımı olan ve benimle birlikte uğraşan kıymetli ablam Hatice Karipçin Teke'ye, hayatımın her alanında her zaman yanımda olan destekleyen aileme canım annem Şerife Karipçin ve canım babam Derviş Karipçin, değerli ablam Sümeýra Karipçin Ünver ve biricik yeğenim Seçkin Teke'ye teşekkür ederim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zehra Karipçin
	Numarası	174265002012
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği / Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği
	Programı	Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Alper Ateş
	Tezin Adı	Kültürel Miras Temelli Turizmin Geliştirilmesinde Yerel Halkın Tutumu: Beyşehir Örneği

ÖZET

Bu çalışma Beyşehir yöre halkının kültürel turizm sunumunda bölgenin kalkınmaya etkisinin, yerel halkın kültür turizmine olan bakışını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın yapılmasının en etkin önemi, Beyşehir turizmi üzerinde birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, Beyşehir halkının turizm algısının daha önce bir çalışmada ölçülmemiş olmasıdır. Bu kapsamda Beyşehir ilçesinde bulunan 384 kişilik örnekleme anket çalışması uygulanmış ve veriler SPSS 22.0 paket program ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre yerel halkın, turizmin sosyo-kültüre, çevresel ve ekonomik etkilerinin algılarına yönelik nötr bir davranış sergiledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca yerel halkın turizmin gelişimine destek boyutu ile sosyo-kültüre, çevresel ve ekonomik algı boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Demografik değişkenlerin turizmin gelişimine destek olma yönü ve görüşleri bakımından farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beyşehir, Kültür Turizmi, Kültürel Miras, Tutum

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zehra Karipçin	
	Numarası	174265002012	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği / Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği	
	Programı	Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Alper Ateş	
	Tezin Adı	Attitudes of Local People in the Development of Cultural Heritage Based Tourism: The Case of Beyşehir	

ABSTRACT

This study aims to examine the impact of the Beyşehir local people on the development of the region in the presentation of cultural tourism and the view of the local people on cultural tourism. The most effective importance of this study is that although many studies have been conducted on Beyşehir tourism, the perception of tourism by the people of Beyşehir has not been measured in a previous study. In this context, a sampling survey study was carried out for 384 people in Beyşehir district and the data were analyzed with SPSS 22.0 package program. According to the findings obtained, it has been determined that local people exhibit a neutral behavior towards their perceptions of the socio-cultural, environmental and economic effects of tourism. In addition, it is seen that there is a significant relationship between the support dimension of local people to the development of tourism and the socio-cultural, environmental and economic perception dimensions. It has been determined that the demographic variables do not differ in terms of the direction and views of supporting the development of tourism.

Keywords: Beyşehir, Culture Tourism, Cultural Heritage, Attitude

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR VE SİMGELER	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
KÜLTÜREL MİRAS ÖZELLİKLERİ VE GEÇMİŞ DEĞERLERİNİN TANIMI	3
1.1. Kültürün Tanımı	3
1.2. Kültürel Değerler	5
1.3. Kültür Politikaları	8
1.4. Zaman: Geçmiş, Tarih Ve Kültürel Miras	9
1.4.1. Gelenek ve Sosyal Bellek	10
1.4.2. Nesnelere: Maddi kültür	11
İKİNCİ BÖLÜM	12
KÜLTÜREL MİRASIN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI	12
2.1. Kültürel Miras Tanımı.....	12
2.2. Kültürel Miras ve Kültürel Koruma	14
2.3. Kültürel Miras Türleri	14
2.3.1. Somut Kültürel Miras.....	15
2.3.2. Somut Olmayan Kültürel Miras.....	15
2.3.3. Taşınabilir Kültürel Miras	16
2.3.4. Taşınmaz Kültürel Miras	16
2.3.5. Sualtı Kültürel Mirası.....	17
2.4. Kültürel Mirasın Mevcut Eğilimleri ve Bağlamları	17
2.4.1. Miras, Milliyetçilik Ve Diğer Ölçekler.....	18
2.4.2. Yasal Düzenlemelerde Kültürel Miras.....	19
2.4.3. Kültürel Mirasın Korunmasının Önemi.....	21
2.4.4. Sürdürülebilir Kültürel Mirasın Önemi	21
2.5. Kültürel Mirasın Korunmasını Etkileyen Unsurlar	24

2.5.1. Turizm	24
2.5.2. Arkeoloji	27
2.5.3. Modernizm.....	29
2.5.4. Medya ve Küreselleşme	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
KÜLTÜR TURİZMİNİN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI	32
3.1. Turizm ve Turist Kavramları	32
3.2. Miras Turizmi	32
3.3. Kültür Turizmi	33
3.4. Kültür Turizminin Alt Sektörleri	34
3.4.1 Prehistorik Turizm	34
3.4.2 Arkeolojik Turizm	35
3.4.3 Tarihsel Turizm.....	36
3.4.4 Askeri Turizm	37
3.4.5 İnanç Turizmi	37
3.4.6 Festival Turizmi	38
3.4.7 Kongre Turizmi.....	38
3.5. Kültür Turizminin Karmaşıklığı ve Etkinlikler.....	38
3.5.1 Genel Turizm Sistemi Modeli	40
3.6. Uluslararası Kültür Rotalarına Genel Bakış	41
3.7. Türkiye'deki Kültürel Rotalar.....	43
3.8. Literatürdeki Çalışmalar.....	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	55
KONYA/BEYŞEHİR İLÇESİNİN FİZİKİ VE DEMOGRAFİK	
ÖZELLİKLERİ	55
4.1. Beyşehir İlçesinin Tarihi	55
4.2. Beyşehir İlçesinin Coğrafi Konumu	55
4.3. Beyşehir İlçesinin Demografik Yapısı	57
4.4. Beyşehir İlçesinin Turizm Faaliyetleri.....	57
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	64
BEYŞEHİR HALKININ KÜLTÜREL MİRAS TEMELLİ TURİZME	
YAKLAŞIMI ÜZERİNE İNCELEME	64
5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	64

5.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtlılıkları	64
5.3. Araştırmanın Yöntemi	65
5.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	66
5.5. Veri Toplama Aracı ve Süreci	66
ALTINCI BÖLÜM	68
BULGULAR VE YORUMLAR	68
6.1. Demografik Analiz	68
6.2. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları	70
6.3 Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları	72
6.4 Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları	73
6.5 Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları	76
6.6. Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistiklerine Ait Bilgiler	77
6.7. Güvenilirlik Çalışması	81
6.8. Değişkenler Arası İlişkilerin İncelenmesi	83
6.8.1. Yerel Halkın Cinsiyetleri ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki	84
6.8.2 Yerel Halkın Yaşları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki	85
6.8.3. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki	86
6.8.4. Yerel Halkın Medeni Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki	87
SONUÇ ve ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	94
EKLER	108

KISALTMALAR VE SİMGELER

UNESCO	:United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)
ICOMOS	: International Council on Monuments and Sites (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi)
IUCN	:International Union for the Conservation of Nature (Uluslararası Doğayı Koruma Birliği)
BM	: Birleşmiş Milletler
HM	: Heritage Management (Miras Yönetimi)
CRM	: Culture Resource Management (Kültür Kaynak Yönetimi)
UCH	: Underwater Cultural Heritage (Sualtı Kültür Mirası)
MCH	: Movable Cultural Heritage (Taşınabilir Kültürel Miras)
TDK	: Türkiye Dil Kurumu
DTÖ	: Dünya Turizm Örgütü
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TEEÖ	: Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği
TÇEÖ	: Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği
TSKEÖ	: Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği
TUDESÖ	: Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeği

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Beyşehir Turizm Envanteri Tablosu.....	58
Tablo 6.1. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Cinsiyet, Medeni Durum ve Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılımlar	68
Tablo 6.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Yaş ve Aylık Gelir Durumlarına İlişkin Dağılımlar	69
Tablo 6.3. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 6.4. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri	71
Tablo 6.5. Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 6.6. Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri	72
Tablo 6.7. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 6.8. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri	74
Tablo 6.9. Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları	76
Tablo 6.10. Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri.....	76
Tablo 6.11. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistikler	77
Tablo 6.12. Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistikler	78
Tablo 6.13. Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeğinde (TUDESÖ) Ait Tanımlayıcı İstatistikler	79
Tablo 6.14. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeğine (TSKEÖ) Ait Tanımlayıcı İstatistikler	80

Tablo 6.15. Güvenilirlik Analizi Sonuçları	81
Tablo 6.16. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişkiler İçin Korelasyon Analizi Sonuçları	83
Tablo 6.17. Yerel Halkın Cinsiyetleri ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait İki Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	84
Tablo 6.18. Yerel Halkın Cinsiyetleri ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Anova Testi Sonuçları.....	85
Tablo 6.19. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Anova Testi Sonuçları.....	86
Tablo 6.20. Yerel Halkın Medeni Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait t Testi Sonuçları	87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3. 1. Kültür Turizmi Sisteminin, Diğer Alt Sistemlerin ve Çevrenin Karşılıklı Bağımlılığı, ...	39
Şekil 3.2. Hedef Odaklı Sistem Olarak Genel Bir Turizm Modeli.....	40
Şekil 4.1. Beyşehir İlçe Sınırları.....	56
Şekil 5.1. Araştırma Modeli.....	65
Şekil 6.1. Araştırmaya Katılan Antrenörlerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımlara Ait Pasta Grafiği	69
Şekil 6.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Yaş ve Aylık Gelir Durumlarına İlişkin Dağılımlara Ait Bar Grafiği.....	70

GİRİŞ

Kültür, bir ulusu ulus yapan en önemli unsurdur. Kültür, milletlerin karakteristik özelliklerini simgeleyen, milleti diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerdendir. Gelenekler ve inançlar, toplumun yaşam tarzları ve fikirleri hakkında bilgi veren en sağlam kaynaklardan biridir.

Tarih boyunca şehirler, yüzyıllar öncesine dayanan ve bize geçmişin izlerini bırakan insanlıktaki ilerlemelerin habercisi olmuştur. Bu kentsel miras siteleri sadece geçmişimiz hakkında bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda geleceğimize de yol gösterir.

Kültürel miras, kimlik anlayışımızı, sadakatlerimizi ve davranışlarımızı güçlü bir şekilde etkilemektedir. Bellek kurumları (arşivler, kütüphaneler, müzeler, okullar ve tarihi yerler) kültürel kayıtların korunması ve yorumlanmasından sorumludur. Bu nedenle kültürel mirasın incelenmesinin pratik nedenleri vardır. Kültürel mirasın korunması, kültürel temelleri hakkında daha geniş bir farkındalığa yol açmakta, özelleşmiş terimleri açıklamaktadır. Zamanın rolü tartışılırken geçmiş, tarih ve miras birbirinden ayırt edilebilir. Kültürel miras yalnızca ortaya konan bir tarihin ispatı değil, devletlerin yasal, ekonomik ve yaşadıkları çatışma ve yıkımların çoğuyla derinden ilişkilidir.

Kültürel miras binaları ve alanları, geçmişte var olan kültürü, tarih katmanları ve yerleşimleri hatırlatır. Bu tarihi katmanlar, geçmişimiz hakkında bilgi verdiğimiz ve bu miras katmanlarıyla bir arada bulunduğumuz için bizi geleceğimize yönlendirdikleri için önemlidir.

2002 yılı Avrupa Komisyonu kültürel tüketim alışkanlıklarına ilişkin yakın tarihli bir çalışma yürütmüş ve insanların ulusal ve uluslararası kültürel alanlara yapılan ziyaret sıklığını araştırmıştır. Bu kültürel tüketimin bir kaynağı olarak kültürel turizmin artan öneminin altını çizmektedir. Ancak, kültürel tüketimin tatilde genelleştirilmesi, kültürel turizmi tanımlamanın ana sorunlarından birine işaret etmektedir. Yapılan araştırmada kültürel turizm ve eğlence turizmi kavramlarının çoğunlukla karıştırıldığı vurgulanmıştır. Bu sorunlara rağmen, dünya genelindeki

politika yapıcılar, turizm kurulları ve kültürel cazibe yöneticileri kültürel turizmi önemli bir turizm büyümesi kaynağı olarak görmeye devam etmektedir. Kültür turizminin yüksek harcama yapan ziyaretçileri çeken ve çevreye veya yerel kültüre çok az zarar verirken, ekonomiye ve kültürün desteğine büyük katkı sağlayan 'iyi' bir turizm olduğuna dair genel bir algı vardır. Aksi olarak, kültürel turizmin faydadan daha fazla zarar verebileceğini öne sürerek, kültürel turistin, kitlesel turistin öncü koruyucusu olarak hassas kültürel çevrelere nüfuz etmesine izin verilmesi gerektiğini savunanlar da mevcuttur.

Kültür turizmi, bir gezginin bir ülkenin veya bölgenin kültürüyle, özellikle bu coğrafi bölgelerdeki insanların yaşam tarzı, bu insanların tarihi, sanatı, mimarisi, dinleri ve diğer unsurlarla etkileşimi ile ilgili turizmin alt kümesidir. Bu çalışmada kültür ve ilgili terimler literatür kapsamında açıklanarak bu bilgiler ışığında Konya Beyşehir ilçesi kültürel değerleri incelenecektir.

Yüzyıllar boyunca Karallia adı ile anılan Beyşehir, sonrasında Skleros olarak anılmaya başlamıştır. Şehir Moğollar tarafından işgal edilmiş ve esas itibari ile Viranşehir ismini almıştır. Tarihi kaynaklar araştırıldığında, Süleymanşehir, Bekşehir, Begşehir ve Beyşehri olarak isimlendirilen şehir; Süleymanşehir isminin ise Eşrefoğulları Beyliği döneminde Süleyman Bey'e ithafen verilmiştir, bu o dönemde basılan paralarda görülmektedir. Tarih sahnesinde Germiyanogulları, Hamidoğulları, Moğol İmparatorluğu ve Karamanoğulları ile çıkan Beyşehir ve civarı, Kahramanoğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti arasında sıklıkla el değiştirdiyse de 1466 yılında Fatih Sultan Mehmet'in fethiyle kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Fetih sonrasında Beyşehir Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlanmış ve Osmanlı Devleti'nin Beyşehir Sancağı olmuştur. 1870 yılında belediye idaresine dönüştürülmüş ve 1928 yılı itibari ile ilçe merkezi olmuştur.

Bu çalışma Beyşehir yöre halkının kültürel turizm sunumunda bölgenin kalkınmaya etkisinin, yerel halkın kültür turizmine olan bakışını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada Beyşehir halkının bölgenin turizm faaliyetleri ile ilgili bilgileri alınarak ve sonuçları ise istatistiki program olan SPSS ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜREL MİRAS ÖZELLİKLERİ VE GEÇMİŞ DEĞERLERİNİN TANIMI

1.1. Kültürün Tanımı

“Kültür” kelimesi, uzun ve karmaşık bir tarihe sahiptir. Bugün “kültür” iki temel anlamla kullanılmaktadır. Günlük konuşmada kültür genellikle güzel sanatlar, diğer egzotik ve pahalı etkinlikler gibi “yüksek kültür” den bahseder. Ancak akademik söylemde “kültür” davranış biçimimiz için genel bir terim olarak kullanılır. Edward B. Tylor'un 1871 yılında yaptığı tanım şöyledir (Dolan, 2015, s.14): "*Geniş etnografik anlamda anılan kültür veya medeniyet, bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve insan tarafından toplumsal olarak edinilen diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bütündür.*" Burada iki önemli nokta vardır: Birincisi, “kültür” inanç ve davranışın tüm yönlerini içerir ve ikinci, sosyal etkileşim yoluyla, genellikle bilinçsiz olarak öğrenilir. Kültür genetik olarak kalıtsal değildir ancak toplumsal olarak kalıtsaldır (House vd., 2004, s.21).

Kültür turizminin kökleri, bilinen dünyada ticaretin gelişmekte olan bir ağma tamamlayıcı bir faaliyet olarak ortaya çıktığında MÖ 6. yy'a kadar uzanabilir. Jones (2005), insanların kendilerini içinde buldukları kültürel şema tarafından kontrol edilmediklerini ve bireylerin içinde buldukları kültürel düzenleri değiştirmek, aşmak veya kaçmak için yaratıcı stratejiler kullanma biçimleri hakkında birçok karmaşık açıklama olduğunu belirtmektedir.

Hofstede (2001, s.41) zihinsel programlamanın ifadesini kültür konseptiyle ilişkilendirmektedir. Bunu göz önünde bulundurarak, yazar her iki kavramın da çoğu toplum üyesi tarafından mutlaka paylaşılması ve sürekli bir öğrenme sürecinin sonucu olarak düşünme, hissetme ve hareket etme kalıpları ile ilişkili olacağını savunmaktadır. Hofstede (1980, s.22), kültürün bireylerin bir özelliği olmadığını savunmaktadır. Aksi takdirde, kültür, aynı eğitim ve yaşam deneyimiyle koşullandırılmış bir dizi insanı içerir.

Dolayısıyla Hofstede (1991, s.26), kültürü, bir grup ya da başka bir grupla karşı karşıya olan kişilerin üyelerini ayıran kolektif zihin programlama olarak tanımlar. Yazarın açıkladığı gibi bu, kültür kavramının operasyonel değişken olarak ele alınabileceği ve bu nedenle ölçülebildiği bir tanımdır.

Hofstede (1980, s.25) farklı ülkelerden gelen verileri inceleyen kültürel farklılıkların dört boyutunu belirlemiştir. En önemli bulguları kültürün nedensel ve davranışların bir yordayıcısı olarak kabul edilebileceğini ve kullanılabilceğini göstermektedir. Kültürel farklılıkları nedeniyle bir grup farklı davranabilir. Bu dört boyut şunlardır:

- a) erkeklik ve kadınlık;
- b) belirsizlikten kaçınma;
- c) güç mesafesi;
- d) bireycilik-kolektivizm

Bu anlamda kültür kavramı, belirli bir grubun, bu kalıpları diğer gruplardan ayırabilecek zihinsel programlama kalıplarını paylaştığını göstermektedir. Kültürel tezahürleri tanımlamamızı sağlayan standartları ve farklılıkları tanımanın yolu semboller, kahramanlar, ritüeller ve değerlerdir.

Hofstede (1991, s.31) için bu elementler, sembollerin en yüzeysel tabakayı işgal edeceği ve değerlerin merkezde tahsis edileceği bir soğan şeklinde yapılandırılacaktır. Diğer elemanlar ara katmanlara dağıtılacaktır.

En yüzeysel katmanları işgal eden semboller, kültürün en görünür yönlerini temsil eder ve sadece aynı kültürü paylaşanlar tarafından tanınan, belirli bir anlamı ileten kelimeler, jestler, çizimler ve nesnelere temsil edilir. Kahramanlar, düşünme, hissetme ve hareket etme biçimlerini temsil eden kişilerdir. Bu kahramanlar canlı veya ölü, gerçek veya hayali olabilir, ancak bir grubun ana değerlerini kişiselleştirir (Javidan vd., 2005, s.60).

Ritüeller, istenen amaçlara ulaşmak için yapılan kolektif faaliyetlerdir ve bir kültür için gerekli kabul edilirler. Örneğin, bir kuruluşta yeni bir çalışanın evliliği ve kabulü farklı ritüel türlerini temsil eder. Semboller, kahramanlar ve ritüeller, herhangi bir dış gözlemci tarafından görülebilen kültür unsurlarıdır (Jung ve Avolio, 1999, s.209).

Değerler, soğan diyagramındaki merkezi konumu işgal eder. Çünkü kültürün en derin tezahürlerini temsil ederler. Değerler hayatımızın başlarında programlandığından, büyük ölçüde bilinçsizdirler ve dış gözlemciler tarafından doğrudan algılanamazlar. Sadece insanların belirli durumlarla karşı karşıya kalma biçimlerini dikkate alarak gözlem ve analizlerle çıkarılabilirler (Javidan vd., 2005, s.61).

Hofstede (1991), değerlerin bir çizgi boyunca temsil edilebileceğini, yani bir değere sahip olup olmadığını, bir konunun bizim için ne derecede önemi olduğunu (yoğunluğu) ve bazı sonuçları iyi, diğerlerini kötü (yön) olarak tanımladığımızı savunmaktadır.

Tanımlanan kültürel boyutlar, bir grubun kültürünün daha derin olan kısmını, yani değerlerini ifade eder. Bu boyutlar, bazı Antropoloji keşiflerini, tüm grupların sunduğu temel problemlerle ilişkili oldukları anlamında, otorite ile ilişki, birey ve toplum arasındaki ilişki, erkeklik ve kadınlık kavramı da dâhil olmak üzere benlik kavramını doğrular (Hofstede, 1980, s.45).

Evrensel olarak temsil edilmelerine rağmen, bu sorunlara cevap vermenin yolu her toplumun farklı zihinsel programlamasına bağlı olacaktır (Hofstede, 1980). Dolayısıyla, değerler toplumların bu sorunlara farklı cevaplar verebildikleri mekanizma olacaktır.

1.2. Kültürel Değerler

Professor Sarah Jain" Kültür, bir grup veya toplum için yaşam biçimini tanımlayan karmaşık ve özenli bir anlam ve davranış sistemidir" (Javidan vd., 2005, s. 63).

Paylaşılan değerler tipik olarak kültürün merkezi yönlerinden biri olarak görülür. Ortak kültürel değerlerin elde edilmesi için ortak prosedür, kültürel düzeyde bireysel değerlerin öncelikleri analiz edilerek yapılır (Nielsen vd., 2009, s.290)

Bireyler, grup üyeleri olarak kabul edilebilmeleri için kültür tarafından kısıtlanırlar. Kültürel değerlerin öğrenilmesini ve içselleştirilmesini güçlendiren kültürel standartlara uymaları gerekir. Bu tür yapısal-fonksiyonel kültür anlayışı mevcut kültürlerarası teorisyenler tarafından geniş çapta benimsenmiştir (Sagie ve Aycan, 2003, s. 455).

Bu açıdan, paylaşılan değerler sosyal gruplarda veya kültürlerde bir amaca hizmet eder. Paylaşılan değerler, kolektif yaşamın organize edilmesi ve bireylerin daha sorunsuz bir şekilde etkileşime girmesi için üyelerinin davranışlarını düzenleyen genel kılavuzlardır. Yeni üyelere neyin uygun veya sosyal olarak arzu edilir olduğu açıkça ve üstü kapalı olarak öğretilir. Böylece kültür neyin kabul edildiğine veya neyin uygun olmadığına dair dış kısıtlamalar oluşturarak sınırlar çizer ve bireyin özgürlüğünü sınırlar. Bu şekilde kültürel değerler, doğru ya da yanlış olarak değerlendirilene, yani ahlak konularına değinmektedir (Dolan, 2015, s. 23)

Kamu tarafından finanse edilen kültür üç tür değer üretir - içsel, araçsal ve kurumsal. İçsel değerler, entelektüel, duygusal ve ruhsal olarak kültürün öznel deneyimiyle ilgili değerler kümesidir. İçsel değerler, kültürün gelecek nesli etkileme kapasitesi ve potansiyeli olarak tanımlanabilir. Burada en büyük önem kültürün bugünü nasıl hareket ettirdiği, hangi dili kullandığıdır (Schwartz ve Sagie, 2000, s.467).

Araçsal değerler, kültürün sosyal veya ekonomik bir amaca ulaşmak için kullanıldığı kültürün yan etkileri ile ilgilidir. Genellikle rakamlarla ifade edilirler. Bu tür bir değer, sanata yatırım yapmanın ekonomik ve sosyal önemini belgeleyen 'çıktı', 'sonuç' ve 'etki' çalışmalarında yakalanma eğilimindedir. Örneğin, yeni inşa edilmiş bir sinemanın yarattığı yerel istihdam miktarına, bir eğitim projesine katılan öğrencilerin okuryazarlık oranlarındaki farklılığa veya birlikte şarkı söyleyen hastaların iyileşme sürelerine yansıtılabilirler. Kısaca belirtmek gerekirse (Sagie ve Aycan, 2003, s.456):

- Zamansal uzaklık, etkileşimin karmaşıklığı, gerçekleştiği bağlam ve sonucu etkileyen diğer faktörlerin çokluğu nedeniyle, kültür ile yararlı bir ekonomik veya sosyal sonuç arasında nedensel bir bağ kurmak zordur.

- Kültür ve etkileri arasındaki korelasyonu destekleyen boylamsal kanıtlar çok azdır, çünkü kültürel uygulama, içinde bulunduğu bağlam ve politika hedefleri sürekli değişmektedir.

- 'Kanıt' genellikle savunuculuk ile karıştırılır.

- Kültürel bir müdahale işe yarasa bile, belirli bir sosyal ya da ekonomik amaca ulaşmanın en doğrudan ve uygun maliyetli yolu olduğunu kanıtlamak neredeyse imkansızdır.

Temel olarak bu problemler araçsal değerlerin sorunlarıdır. Çünkü araçsal faydalar söz konusu olduğunda, kültür öngörülebilir bir etkiye sahip olmaktan ziyade potansiyel yaratır. Kültürel değeri yakalamak, kültürün önemli araçsal değere sahip olduğunu, ancak araçsal değerini kendi başına kültürün değerini yeterli bir şekilde açıklamadığını ve dahası, araçsal değeri ikna edici bir şekilde göstermek için daha iyi metodolojilerin bulunması gerektiğini savunur (Çelik, 2019a, s. 45).

Kurumsal değer, kuruluşların kamuya değer yaratmak için nasıl çalıştıklarını benimsediği süreç ve tekniklerle ilgilidir. Kurumsal değer, bu kuruluşların kamuoyu ile nasıl etkileşimde buldukları ile yaratılır (ya da yok edilir). Onların çalışma pratiklerinden ve tutumlarından kaynaklanır ve kökeni kamu hizmeti ahlakına dayanır. Bir kurum, kamuoyuna duyduğu endişeyle, vatandaşlar arasında güven ve karşılıklı saygı yaratmak, kamusal alanı geliştirmek ve sosyallik ve paylaşılan deneyimlerin keyfini çıkarmak için bir bağlam sağlamak gibi kamu mallarına ulaşabilir (Schwartz ve Sagie, 2000, s. 469).

Kurumsal değer, 'kamu değeri' fikrine benzer. Kurumsal değer, kültürel örgütlerin rolünü sadece politikacılar ve halk arasında arabulucular olarak değil, aynı zamanda kamusal değerlerin yaratılmasında ya da yok edilmesinde aktif araçlar olarak görür. Sorumlu kurumların kendileri sadece nesnelere ya da deneyim alanlarının depoları ya da kültürel anlam üretmeye yönelik araçlar olarak değil, kendi başlarına değer yaratanlar olarak düşünülmelidir (Atalan, 2018, s. 1702).

1.3. Kültür Politikaları

Kimlik ve bağlılığın politik önemi göz önüne alındığında, hükümetler, Őirketler ve diğer kuruluşların kültürel sonuÇları etkilemeyi amaŐlayan çok çeşitli politikaları vardır. Örneğin, modern zamanlar artan standardizasyon ile iliŐkilendirilmiŐtir. Ulus devletin yükseliŐi, basım, okuryazarlığın artması ve milliyetçiliğin yükseliŐi, 19. yüzyılda, ulusal tarih ve milliyetin kanonik hesaplarını oluŐturmak ve öğretmek için öğretmenlerin yanı sıra öğrenciler ve niversite bölümlerine rehberlik etmek için tasarlanmış okul ders kitapları ile iliŐkilendirilmiŐtir.

Sanattaki romantik hareket, politik çıkarlarla uyumludur ve çekici ulusal gelenekleri yansıttığı düşünülen eski binaları koruma politikalarına yol açmıştır. nclerden biri, Fransa'nın tarihi eserlerin ilk müfettiŐi olan ve Carcassonne duvarlarını yeni evlere yer açmak için yıkılmaktan kurtarmıŐ olan Carmen'in yazarı olan Prosper Mrime (1803-1870) idi. Bir diğeri ise, "restorasyonları" orijinallerden daha gotik olan mimar Eugne Emmanuel Viollet-le-Duc (1814-1879) olmuştur (Dolan, 2015).

Yirminci yüzyılda, çoğu ülkede g ve vatandaşlık politikaları baskın "ırkı" Őiddetle desteklemiŐtir. Irkın bu bağlamda biyolojik bir anlamı yoktur, çünkü homo sapiens tek bir türdür, fakat elbette etnik ırkların, yaygın "ırkçılık" ve "ırkçı" politikaların belirlenmesi için "ırkın" yaygın kullanımını engellememiŐtir (Korumaz, 2016).

Kültürel dış politika (veya kültürel diplomasi), en fakir ülkeler dışındaki herkes tarafından ülkelerinin diğer ülkelerde sempatik bir bilginin geliştirilmesi için alınan diplomatik ve diğer giriŐimleri ifade eder.

Sosyal yaŐamı düzenlemede politika geliŐtirmenin sorumluluğu, kültürü dıŐlanamaz hale getirir. Siyasetin kültür oluŐumundaki rolünü anlayan Eagleton, (2005, s.75) politika ile kültür arasındaki ilişkiyi "*politika kültürün itaatkr hizmetçisi değildir; kültür politikanın ürünüdür*" Şeklinde açıklamıŐtır (Jones, 2005, s.265).

Topluma bir kültürün nasıl sunulacağı veya mevcut kültürün gelişim göstermesi gibi konularda siyasa karar verip yol gösterme mekanizması vardır. Diğer bir ifade ile kültür siyasanın girişimleriyle şekil almaktadır. Bennet (1999, s.14), günümüzde kültürel politika çalışmalarındaki en dikkat çekici tartışmanın kültür ve politika arasındaki ilişki olduğunu öne sürmüştür.

Kültürel politika, resim ve heykel, müzik, dans ve edebiyat gibi sanat ve yaratıcı sektörlerle ilgili faaliyetleri kontrol eden, koruyan, ilham veren ve ekonomik olarak destekleyen hükümet faaliyetlerini, yasaları ve planları içerirken, kültür faaliyetleri içerebilir. Kültür politikası fikri UNESCO tarafından 1960'larda geliştirilmiştir. Genel olarak bu, çeşitli sanat formlarında ve yaratıcı etkinliklerde kültürel çeşitliliği ve yaratıcı ifadeleri teşvik eden ve kolaylaştıran gelişmeleri, yasal sınıflamaları, düzenlemeleri, mevzuatı ve kurumları koyan hükümetleri içermektedir. Kültür politikası ulus-devlet düzeyinde, ulus-altı düzeyde, bölgesel düzeyde veya belediye düzeyinde uygulanabilir. Son 30 yılda, kültürel politika giderek Avrupa'daki birçok şehirde ekonomik ve fiziksel yenilenme planlarının önemli bir unsuru haline gelmiştir (Çelik, 2019a, s.66). Kültürel yenilenme, otoriteyi ve kaynakları merkezden bölgesel ve yerel yönetime aktaran ulusal âdemi merkezîyet politikaları ile güçlendirilmiştir. Her toplumda olduğu gibi, yerel olanlar da, her biçimiyle (şehir, bölge), kültürel politikanın ayrıcalıklı alanlarıdır. Çünkü bunlar tarihsel, ulusal, dilsel ve dini gelenekleri, sosyal ve ekonomik ilişkileri içerirler ve genel olarak sosyal süreçlerin gerçekleştiği yerlerdir. Araştırma alanındaki kültürel politikanın algılanması ve şekillendirilmesi, kültürün nasıl anlaşıldığına ve neyi temsil ettiğine bağlıdır (Erkan ve Erkan, 1998, s. 91).

1.4. Zaman: Geçmiş, Tarih Ve Kültürel Miras

Geçmiş, tarih ve kültürel miras arasında ayırım yapmak önemlidir. Geçmiş geçti. Oraya gidemezsin! Ve yaşam ve davranış, yani kültür, zaman içinde değiştiği için, zamanda geriye gidebiliyorsanız, geçmişini kültürel olarak şimdiki zamandan farklı bulursunuz. Tarih, geçmişle ilgili, her zaman çoklu, daima eksik anlatılardan oluşur. “Tarih” ve “hikaye” kelimeleri aynı kökene sahiptir. Yaşam o kadar karmaşıktır ki,

tüm tarihsel hesaplar mutlaka büyük seçicilik ve aşırı basitleştirme içermelidir. Her hesabın bir amacı ve dolayısıyla bir bakış açısı vardır (McKercher ve Cros, 2002, s.22).

Tarihçiler genellikle katılmadıkları ve kültürel olarak kendilerinden farklı bir bağlamda gerçekleşen olayları tanımlarlar. Bu yüzden yorumlarının kanıt bulmaları ve kanıtlara dayanmaları gerekir, bu da geniş anlamda belgeler anlamına gelir. Fransız tarihçi ND Fustel de Coulanges, “Belge yok, tarih yok” ifadesini kullanır. Bu durumun birkaç önemli sonucu vardır. Özellikle tarihçilerin kanıtlara ihtiyacı vardır ve büyük ölçüde hafıza kurumlarının (arşivler, kütüphaneler ve müzeler) koleksiyonlarına bağımlıdırlar (Dolan, 2015, s. 57). Bu nedenle toplanan, korunan ve erişilebilir hale getirilen şey, tarihsel anlatıların ne yazılacağını ve nelere dahil edileceğini büyük ölçüde etkileyecektir.

Müzelerin ve ders kitaplarının politikaları üzerine büyük ve ilginç literatürler mevcuttur. Bu nedenle tarihi mekân yorumunu ve müze sergilerinin sunumunu içeren tarihi anlatılar kaçınılmaz olarak siyasi açıdan hassastır. Bu nedenle, gerçek bir tarih hakkında karşımıza birçok soru çıkmaktadır: Kimin tarihi anlatılıyor? Ne kadar seçici? Kimin tarihi anlatılmıyor? Her grubun sesi nasıl dahil edildi? Bazıları eskisine çekilir, çünkü eskidir (antikaryerizm). Diğerleri hoş bir hatırlamak ve kötüyü unutmak isteyen romantik bir hesap ister (nostalji) (McKercher ve Cros, 2002, s. 29).

1.4.1. Gelenek ve Sosyal Bellek

Kültür, dolayısıyla kültürel miras, esasen aktiftir ve yaşam yoluyla gerçekleştirilir. Kişi kültürü yaşar. Bu nedenle, eğer belirli etnik gelenekler korunacaksa, aktif katılımın devam etmesi gerekir. Gelenek kelimesi, bu az ya da çok bilinçli geleneklerin “teslim edilmesi” için yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak performansın rolünün sıklıkla unutulmuş bir sonucu vardır: Gelenekler, yeni veya hayal edilen “geleneksel” adetlerin performansının getirilmesiyle de yaratılabilir (Dolan, 2015, s. 45).

1.4.2. Nesnelere: Maddi kültür

Maddi kültür, etnografya müzelerinde toplananlar gibi fiziksel nesnelere somutlaşan kültürel olayları ifade eder. Bu tür nesnelere bilinçli veya bilinçsiz olarak bir grubun ifadesini oluşturur. Birçok durumda, etnografik müzelerde toplanan eserler, bazı geçmiş kültürler için hayatta kalan kanıtların büyük bir kısmı olabilir. Maddi kültürün, miras alanlarının ve edebiyatın ilgili grup tarafından birleştirilmesi bazen kültürel kayıt olarak adlandırılır. Bu kaynakları korumak, yönetmek, organize etmek, erişilebilir kılmak ve yorumlamak hafıza kurumları için en büyük zorluktur (Çelik, 2019, s.37).

Kültürel mülkiyet, mülkiyetin kültürel özellikleri nedeniyle hakların sınırlı olduğu mülktür. Özel mimari ilgisi olmayan bir binanın yıkılması kabul edilebilir. Ancak, bir bina geleneksel bir mimari formun istisnai bir örneği ise, sadece korunmasını değil, aynı zamanda binadaki herhangi bir değişikliğin, stiline uygun olarak müfettişler tarafından onaylanması gereken yasal kısıtlamalara tabi olması muhtemeldir. Nedeni, yeri doldurulamaz kültürel mirası koruma arzusudur. Benzer şekilde, kültürel miras olarak önem verdiği düşünülen nesnelere diğer ülkelere satışında da yaygın kısıtlamalar vardır (Jones, 2005, s. 262). Bu özellikle sanat eserleri için geçerlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜREL MİRASIN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI

2.1. Kültürel Miras Tanımı

Kültürel miras, geçmişten miras alınan bir grubun veya toplumun fiziksel eserlerinin (kültürel mülkiyet) ve somut olmayan niteliklerinin mirasıdır. Kültürel Miras, günümüzdeki belirli yaklaşımların uygulanmasıyla geçmiş ve gelecek arasında bir köprü sunan bir kavramdır. Bu gruplar veya toplumlar için bağlı değerleri nedeniyle, kültürel miras günümüzde de korunmakta ve gelecek nesillerin yararına verilmektedir (Avruch, 1998, s. 22).

Kültürel miras kavramı, karmaşık tarihsel süreçlerin bir sonucu olarak gelişmekte ve sürekli gelişmektedir. Kültürel ve doğal miras kavramı, tarihsel olarak değişen değer sistemlerine dayanmaktadır. Bu değerler farklı insan grupları tarafından tanınır. Bu farklı gruplar tarafından geliştirilen ve kabul edilen fikirler çeşitli kültürel ve doğal miras kategorileri (dünya mirası, ulusal miras vb.) yaratır (Özdamar, 2011, s.16).

Kültürel miras, tarih boyunca önceki nesillerin deneyimlerinden yararlanarak geleneklerin sürekliliğini ve geleceğe doğru adımları atması açısından önemlidir. Kültürel miras, bir toplumun tarihiyle ilgili olan, onu tanımlayan ve hayati süreklilikle günümüze ulaşan yerel ve evrensel değerlerin niteliklerine sahip olan somut ve somut olmayan varlıklar olarak tanımlanır.

Kültürel miras kavramının ortaya çıkması, bir tarihsel gelişimin farklı bir sonucudur. Değerler anıtlara, binalara, sanat eserlerine, yazıtlara vb. atfedilmiştir. Bu nesnelerin korunması “olağanüstü evrensel değer” gibi ifadelerle ve bu nesnelerin “insanlığa” ait olduğu beyanına yol açmıştır. Bu fikirler, kültürel mirasın ve yakın bir şekilde birbirine dolandığı doğal çevrenin benzersiz ve yeri doldurulamaz olduğu anlayışıyla geliştirilmiştir. Konseptin ortaya çıkışı doğrudan koruma fikriyle ilgilidir (Apaydın vd., 2015, s. 178). Turizm açısından kültürel miras geçmişle gelecek

arasında bir bağ kuran genç nesillere tarih ve aidiyet bilincini edinmeleri için olanak veren önemli bir turizm kavramıdır (Öztürk, 2017, s. 43).

Sanat eserleri ve diğer kültürel şaheserler gibi daha küçük nesnelerin toplanması geleneği “antikacı ilgisine” aitti. Geç Ortaçağ ve Erken Modern Dönem'deki ilk koleksiyonlar ya çok seçilmiş meclislerden ya da “bir odadaki tüm dünya” tipi ansiklopedik koleksiyonlardan oluşuyordu. Bunlar uzun bir kurumsallaşma sürecinin ilk aşamalarıydı. Seçimleri, edinimin zamanı ve yeri veya nesnenin nadirliği, estetik kalitesi için doğal olan değer kavramlarına dayanıyordu (Avruch, 1998, s. 26). Ayrıca, bilinen dünyanın yeni kesimlerini keşfetmekle genişleyen çağdaş bilginin bir göstergesiydi.

19. yüzyıldan bu yana, ulusal miras kavramı bu süreçte anahtar faktörlerden biri olmuştur. Bu, ulusal müzelerin ve anıt koruma komisyonlarının veya kurumlarının oluşturulmasına yol açmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısında, kendiliğinden gelişen hareketler, organizasyonlar ve uluslararası örgüt UNESCO gibi politik gruplar, bu tür kavramlar dâhil ederek birçok ulusun mirasının belirli yönlerini korumak için gerekli desteği almada başarılı olmuştur (Özdamar, 2011, s.19).

Dünya Mirası yaklaşımındaki doğal önyargılara rağmen, çağdaş miras çalışmalarında veya miras işinde daha bütünsel bir yaklaşıma kapı açıldı. Aynı zamanda, kültürel miras uygulamalarındaki son gelişmeler ve daha genel olarak kültürel miras kavramının kullanımı ve kötüye kullanımı “miras işi” bağlamında güçlü bir eleştirel yaklaşıma yol açmıştır. Kültürel miras kavramı, değerlerin ve nesnelerin korunmasına katkıda bulunurken, aynı zamanda yenilenen milliyetçi hareketlerde, aşırılık yanlısı ve hatta şovenist taban örgütlerinde de olumsuz bir rol oynamıştır. Bir yandan miras değerlerinin ve nesnelerinin kasıtlı olarak yok edilmesi, öte yandan çarpıtılmış, tarihçi veya propagandasal yorumlamalar, çeşitli ideolojilerden, dini veya politik hareketlerden etkilenen dünyanın farklı bölgelerinde bulunabilir (Assmann ve Tekin, 2018, s. 61).

Şimdi, 21. yüzyılda, mirasın dünya çapında geliştirilebilecek ve kullanılabilir çok disiplinli yaklaşımlar ve metodolojiler tarafından en iyi şekilde sunulan çoklu seviyelerde bir anlamı olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Kültürel miras, çeşitli beşeri bilimler, sosyal bilimler ve çevre çalışmalarının sorgulanması kapsamındadır (Assmann ve Tekin, 2018, s.55). Kültürel Miras ve kaynak yönetimi sorunlarına çözümler en iyi şekilde ortak zemin aramak için farklılıkları kabul ederek ve çatışan çıkarları meşrulaştırarak elde edilir.

2.2. Kültürel Miras ve Kültürel Koruma

Kültürel miras, bugün ve gelecekte herkes için korunması gereken evrensel değerleri temsil eder. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Konseyi Raporu'na göre, tarih öncesi dönemden bugüne Türkiye, çeşitli kültürlerin eserlerine sahiptir ve kültürel miras değerleri açısından azami çeşitliliğe sahip ülkelerden biridir. Dünya mirası olarak tanınan alanların, yaşayan insanların orada ziyaret ve tanınmalarını sağlamak için korunan alanların korunması gerekir. Sürdürülebilir kültürel miras alanları, mevcut toplumların gelişmesine ve kültürlerinin korunmasına izin verecek bir koruma ve kullanım dengesine dayanan bir yönetim planı ile yönetilmelidir (Apaydın vd., 2015, s. 179).

2.3. Kültürel Miras Türleri

Kültürel miras kavramı, kültürel geleneklerle ilgili neredeyse tüm maddi nesnelere içeren bir kavramdır. Kültürel miras; somut, somut olmayan, sualtı ve doğal olarak sınıflandırılır. Somut kültürel miras, taşınır ve taşınmaz kültür mirası olmak üzere ikiye ayrılır. Taşınır kültürel miras kitapları, eserleri, sanatsal ve tarihi eserleri, taşınmaz kültürel mirası ise anıtları, arkeolojik alanları tarihi kent dokularını içerir (Daifuku, 1968, s. 19). Laganlar, sualtı kapanımları ve kasabalardan oluşan sualtı kültürleri, doğal miraslar, kültürel boyutu, kültürel manzaraları, fiziksel, biyolojik ve jeolojik oluşumları olan doğal alanlardan oluşur.

2.3.1. Somut Kültürel Miras

Somut Miras insanların dokunabileceği / hissedebileceği kültür ürünlerini ifade eder. Kendi başına, Somut Kültürel Miras UNESCO'nun sınıflandırılması yoluyla üç alt kategoriye ayrılabilir. Resimler, heykeller, kültürler tarafından kullanılan günlük nesnelere gibi bu somut kültürel ürünlerden bazıları taşınırken, siteler, binalar, anıtlar gibi diğerleri taşınmaz kültürel miras olarak kabul edilir. Üçüncü kategori gemi enkazları, su altı şehirleri ve su altı kalıntıları olarak kabul edilen Sualtı Kültürel Mirası'dır (Avruch, 1998, s.22).

2.3.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut Olmayan Kültürel Miras, adından da anlaşılacağı gibi, kültürün dokunamayacağımız kısmıdır. 2003 yılında, 'Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi' somut olmayan Kültürel Miras'ı şöyle tanımlamıştır: *"Toplulukların, grupların ve bazı durumlarda bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak tanıdığı uygulamalar, temsiller, ifadeler, bilgi, beceriler- bunlarla ilişkili araçlar, nesnelere, eserler ve kültürel alanlar"* Diğer bir deyişle bu uygulamalar, ifadeler ve temsiller şunları içerir (Özdamar, 2011, s.26):

"(a) dil dahil sözlü gelenekler ve ifadeler ...;

(b) sahne sanatları;

(c) sosyal uygulamalar, ritüeller ve festival etkinlikleri;

(d) doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;

(e) geleneksel işçilik

Dünya Mirası Konvansiyonu tarafından *"olağanüstü evrensel değeri ışığında uluslararası korumayı hak eden"* Somut Kültürel Miras'ın aksine (Lenzerini, 2011, s. 108); Somut Olmayan Kültürel Miras *"toplulukların, grupların ve (eğer varsa) bireylerin kültürel mirasının bir parçası olarak kendini tanımasına dayanmaktadır"* (Lenzerini, 2011, s.108), yani yaşayan bir kültürel vasiyet olmadan, somut olmayan kültürel miras, somut kültürel miras'ın aksine tanınmayacaktır. Somut olmayan

kültürel miras "*atalarımızdan miras kalan ve bir kimlik duygusu sağlayarak torunlarımıza geçerek yaşayan bir miras...*" olarak tanımlanmaktadır.

2.3.3. Taşınabilir Kültürel Miras

Taşınabilir Kültürel Miras, "*her türlü sanat eseri (resim, çizim, heykel, seramik, tekstil vb.)*" gibi taşınabilecek kültürel değere sahip nesnelere kapsar (Prott ve O'Keefe, 1992, s.308). Leonardo da Vinci'nin 'Mona Lisa' veya Auguste Rodin'in 'Düşünen' heykeli gibi sanat eserleri MCH olarak kabul edilir. Dans ve müzik de MCH'yi "fiziksel kanıtlar müzikal veya koreografik skorlarla veya filmde tutulabilirken, sahne setleri, müzik aletleri ve kostümler korunabilir" olarak düşünülebilir (Prott ve O'Keefe, 1992, s.308)

2.3.4. Taşınmaz Kültürel Miras

4-22 Nisan 1972'de UNESCO House'da özel bir komite, daha sonra katılımcı ülkeler tarafından kabul edilen 'Taşınmaz Kültürel ve Doğal Mirasın Tanımı' konulu bir taslak yazmış ve Taşınmaz Kültürel Miras tanımı şu şekilde kabul edilmiştir (Demirci, 2019, s. 3):

"(I) anıtlar: mimari eserler, mağara konutları ve yazıtlar dahil anıtsal heykel ve resim eserleri ile arkeoloji, tarih, sanat ya da bilim açısından öğeler, özellik grupları ya da belirli değerdeki yapılar;

(ii) bina grupları: mimarileri, homojenlikleri veya peyzajdaki yerleri nedeniyle, Tom'un tarih, sanat veya bilim açısından özellikle değerli olduğu ayrı veya bağlantılı bina grupları;

(iii) Alanlar: güzellikleri veya arkeolojik, tarihi, etnolojik veya antropolojik bakış açılarıyla ilgileri nedeniyle özellikle değerli olan topografik alanlar, insan ve doğa birleşik çalışmaları, " Anıtların, bina gruplarının ve alanların korunması konusunda Üye Devletlere bir taslak sözleşme ve taslak öneri hazırlamak için özel hükümet uzmanları komitesi,"

2.3.5. Sualtı Kültürel Mirası

Paris'te düzenlenen 'Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi' Sualtı Kültürel Mirasını “periyodik olarak su altında olan kültürel, tarihi ve arkeolojik kalıntılara özgü tüm insanlığın izleri olarak tanımlamıştır (Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi, 2001, s.2). Her ne kadar bazen UCH ayrımı “arkeolojik çıkarların malzemesi olarak kaba terimlerle” olsa da (Dromgoole, 2013, s.1), tanım gemi enkazlarının yanı sıra su altındaki arkeolojik alanları da kapsamaktadır. 2001'deki Sözleşme ayrıca UCH'yi şöyle tanımlamıştır:

- i.arkeolojik nesnelere, yapılar, binalar, eserler ve insan kalıntıları;
- ii.gemiler, uçaklar, diğer araçlar veya bunların herhangi bir kısmı, kargoları veya diğer içerikleri, arkeolojik ve doğal bağlarıyla birlikte; ve
- iii.tarih öncesi karakterin nesnelere. ”

2.4. Kültürel Mirasın Mevcut Eğilimleri ve Bağlıları

Miras çalışmaları, sanat tarihi, arkeoloji, mimarlık, tarih, koruma çalışmaları, müzecilik, antropoloji, etnoloji, hafıza çalışmaları, kültürel ve politik coğrafya, turizm çalışmaları, sosyoloji veya ekonomi gibi disiplinlerde çalışan akademisyenlerin bulunduğu disiplinler arası ve heterojen bir alandır. Alanın bu disiplinler arası doğası, çeşitli araştırma odakları ile sonuçlanmıştır. Bazı araştırmacılar mirasın fiziksel muamelesi ve koruma ve miras değerlendirme yöntemleri ile daha fazla ilgilenirken, diğerleri mirası fenomen olarak açıklamak istemiştir. Bugün “kritik miras çalışmaları” olarak adlandırılan şey, 1980'lerin, özellikle Birleşik Krallık'ta, mirasın toplumdaki sosyal, politik ve ekonomik kullanımları için akademik kaygılarından doğmuştur (Özdamar, 2011, s.33). Ağırlıklı olarak tarihçiler ve sosyologlar tarafından sunulan bu eleştiriler, hükümetler tarafından neo-vatansever anlatılar ve milliyetçilik duyguları, tüm kucaklama sonrası endüstriyel 'miras toplumu' orta sınıf bir nostalji ve miras üretmek için 'geleneğin icadı' olarak isimlenmiştir (Lowenthal, 1985, s.37). Miras çalışmalarının doğuşundan beri, farklı disiplinlerin ve bireysel araştırmacıların miras çalışmaları hakkındaki anlayışlarını nasıl çerçevelediği konusunda farklılıklar olduğu için, mirasın farklı Avrupa ülkelerinde nasıl kavramsallaştırıldığı konusunda eşit derecede farklılıklar vardır, bu da kelime dağarcığına yansımaktadır.

2.4.1. Miras, Milliyetçilik Ve Diğer Ölçekler

Ulus devletlerin ve ulusal kimliklerin inşasında geleneklerin, tarihi anıtların ve alanların ve bunların korunması ya da disiplin olarak tarih ve arkeolojinin nasıl kullanıldığına dair geniş bir araştırma grubu vardır. Ulusal araştırma çerçevesinin önceliği, kurumların çoğunluğunun ve kültürel mirası koruyan mevzuatın büyük bir kısmının çerçeve içinde ve ulus devletlerin amaçları doğrultusunda yaratılmış olmasıyla desteklenmiştir. Milliyetçi duyguların ortadan kalkmaktan uzak olduğu günümüz dünyasında, araştırma yoluyla miras ve ulus arasındaki bağları açıklığa kavuşturmak her zaman geçerli olmaya devam etmektedir (Özdamar, 2011, s.39).

Bununla birlikte, metodolojik milliyetçiliğin tehlikelerine dair sürekli farkındalık- mirası ulusal bir bağlamda açıkça görmek- diğer birçok alanda olduğu gibi miras çalışmalarında da eşit derecede önemlidir. Astrid Swenson'un (2013) açıklamasına göre, devlet kurumlarının, sivil toplumun ve daha geniş bir popüler kültürün etkileşimi yoluyla her yerde yükselen uluslararası ve birbirine dolanmış miras uygulamalarının uzun ve karmaşık bir tarihi vardır.

Son zamanlarda, ulusaldan daha fazla diğer miras ve bellek ölçeklerine, daha önce marjinalize edilmiş anılara ve mirasın çeşitli temsillerinin etkileşimi veya yarışmasına daha fazla odaklanılmıştır. Örneğin, UNESCO Dünya Mirası üzerine büyüyen araştırma organı, hem ulusal sınırları (Üstün Evrensel Değer) aşan miras değerini inşa etmek için iddialı bir uluslararası iş birliği projesi hem de batılı mirasın kavramsallaştırılması, yerel çeşitliliklere bakılmaksızın evrensel olması ve Dünya Mirası Listesinin milliyetçi bir araç olarak kullanılmasının zorluğunu ortaya koymuştur (Demirci, 2019, s.16).

2.4.2. Yasal Düzenlemelerde Kültürel Miras

Savaşta kültürel varlıkların ve silahlı çatışma ortamının zarar görmesi sonucu, uluslararası kültürel varlıkların korunmasına yönelik ilk düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır (İSMEP, 2014, s. 15). Askeri amaçlarla kullanılmayan ve sanat, bilim ve hayırseverliğe adanmış binaların ve tarihi eserlerin korunmasına yönelik gerekli tedbirler, 1907 yılında yapılan savaşlarla ilgili 4 sayılı Hague Sözleşmesinin 27. Maddesinde sağlanmıştır. 1931 Atina Şartı ve 1954 Lahey Konvansiyonunda kültürel mirasa yönelik hükümler bulunmaktadır. 1931 Atina Şartı'nda sanatsal değere ve tarihsel belleğe sahip tüm unsurların korunması gerektiği vurgulanmaktadır. 1954 Lahey Sözleşmesi'nin oluşturulmasındaki temel faktör II. Kültürel Miras Dünya Savaşı. Kültürel mirasın korunmasına ilişkin ilk iyi uluslararası belge nedeniyle önemlidir. Bu sözleşme, sanatsal, arkeolojik ve tarihi öneme sahip anıtsal mimari eserler, arkeolojik alanlar, basımlar, kitaplar, taşınır ve taşınmaz kültürel varlıklar ile ilgilidir (www.unesco.org).

Kongre Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Paris'te 17 Ekim - 21 Kasım 1972 tarihleri arasında kabul edilmiştir (Türkiye Barolar Birliği, 2014, s. 47). Kültürel ve doğal mirasın tanımlarını, ulusal ve uluslararası koruma kapsam ve niteliklerini ve sorumluluk düzenlemelerini içeren 38 madde. Kongrede, dünyanın tüm halkları için hangi toplumun önemli olduğuna bakılmaksızın benzersiz ve yeri doldurulamaz kültürel varlıkların korunmasının ifade edildiği belirtilmektedir. Kültürel mirasın olağanüstü önemli olması, herkesin bu mirası korumayı mirasının getirdiği bir görev olarak görmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Pado ve Tezcan, 2018, s. 276).

Sözleşmeye katılan ülkeler, kültürel mirasın gelecek nesillerinin tespiti, korunması ve teslim edilmesini sağlamakla görevlidir. Ayrıca, bu ülkelerin bu görevi yerine getirmek için finansal, sanatsal, teknik destek ve yardım alma ve uluslararası işbirliği geliştirme iddiası olduğu belirtilmektedir. Uluslararası işbirliğini geliştirmek için Dünya Mirası Komitesi, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS), Dünya Mirası Fonu, Dünya Mirası Listesi mekanizması oluşturulmuştur (Türkiye Barolar Birliği, 2014, s. 50-57).

Kültürel mirasın konvansiyonu açısından konvansiyona kurulması için ulusal, resmi, özel vakıf ve derneklerin kurulması veya tanıtımı sözleşmenin hükümleridir. Sadece UNESCO değil, aynı zamanda Avrupa Konseyi, çeşitli sözleşmeleri tanıyarak kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmuştur. 1954 yılında Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan Avrupa Kültürel Konvansiyonu, Avrupa ülkelerinin ortak kültürel mirasın korunması ve üye ülkelerin ulusal katılımının artırılmasına yönelik tedbirler alınması hükümlerine tabidir (Demirci, 2019, s. 35). Venedik Şartı, kültürel mirasla ilgili önemli belgeler 1964 yılında hazırlanmıştır. Bu tüzüğün 1. maddesi ile antik anıt kavramının içeriğine kültürel eserler ve büyük sanat eserleri eklenmiştir. Anıtların bilimsel ve teknik yöntemlerle süreklilik sağlayacak şekilde korunması gerektiğine karar verilmiştir (www.icomos.org.tr/).

Avrupa Mimari Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme 1985 yılında Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmıştır. Bu sözleşmede anıtlar, yapı grupları ve arkeolojik alanlar anlatılmaktadır. Sözleşme aynı zamanda her bir tarafın mirasın korunması ve bu yerlerin korunmasının ülke veya bölgeye uygun yöntemlerle korunması için yasal önlemler almasını öngörmektedir (Türkiye Barolar Birliği, 2014, s. 140-141).

Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunmasına İlişkin Sözleşme 1992 yılında Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi ülkelerinin, işbirliğini geliştirmek için o güne kadar arkeolojik miras sorunlarının giderilmesi amacıyla geliştirdiği bir sözleşmedir. Bu sözleşme arkeolojik mirasın insanlık tarihi açısından önemini vurgulayarak koruma yöntemlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Türkiye Barolar Birliği, 2014, s. 199-201).

Toplum için Kültürel Mirasın Değeri Sözleşmesi 2005 yılında Avrupa Konseyi tarafından düzenlenmiştir. Bu Sözleşme, kültürel miras yönetiminin sürdürülebilir bir yaklaşımla sürdürülmesinin önemini vurgulamak için önemlidir. Bu sözleşmede miras, sürdürülebilir kaynak kullanım ilkeleri, insani kalkınma için bir kaynak, kültürel çeşitliliğin vurgusu ve kültürlerarası diyalogun geliştirilmesi temelinde ekonomik kalkınma modelinin bir parçası olarak incelenmektedir (Güngör, 2018).

Tarihsel süreçte uluslararası alanda yapılan yasal düzenlemeleri incelediğimizde, kültürel miras kavramının içeriğinin genişletildiğini söylemek

mümkündür. Kültürel mirasın tüm insanlığın ortak değeri olduğu ve korumanın önemi de vurgulanmaktadır.

2.4.3. Kültürel Mirasın Korunmasının Önemi

Toplumların kimliği, sürekliliği ve kanıtı olan kültürel miras; sembolik, sosyo-ekonomik, dini ve maddi olmayan, aslında siyasa değerleri içermektedir (ICOMOS Türkiye, 2013, s. 1).

Kültürel miras alanlarının buldukları yerlere sağladığı görüntü, kültürel miras yönetiminin önemini ortaya koymaktadır. Bu alanlar markalaşarak küresel rekabette yerini almaya çalışan şehirler için hem bir yatırım hem de bir avantajdır (Aksoy ve Ünsal, 2012, s. 8). Kültürel miras içinde kültüre temel oluşturmanın yanı sıra geçmişle gelecek arasında bir bağ işlevi yerine getirir. Bu nedenle ülkelerin sürdürülebilir kültürel miras yönetimi kurmaları önemlidir.

Kültürel mirasın korunması için öncelikle yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Kültürel mülke zarar ve soygun amaçlı yasal düzenlemelerde hüküm bulunması, başarılı koruma stratejisi açısından önemlidir. Eğitimli ve bilinçli personele sahip olmak başarılı koruma için de önemlidir (Daifuku, 1968, s. 21). Koruma-kullanım dengesinin azaltılması bireylerin kültürel miras değerlerinden faydalanması açısından önemli bir ihtiyaçtır. Bu mülklerin herhangi birinin kültürel mirasa verilen zarar ya da yıkım sonucu kaybedilmesi, dünyadaki tüm insanların mirasının zayıflaması anlamına gelmektedir (Korumaz, 2016, s. 64). Bu bağlamda, kültürel mirasın sürdürülebilir bir yaklaşımla korunması dünyadaki tüm insanlar için önemlidir.

2.4.4. Sürdürülebilir Kültürel Mirasın Önemi

Sürdürülebilirlik kavramı 1980 yılında Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından hazırlanan “Dünya Koruma Stratejisi” nde ilk kez kullanılmıştır. Sürdürülebilirlik, koruma ve kalkınma fikrinin birlikte ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, BM Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında Hazırladığı Ortak Geleceğimiz raporuyla yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Keleş ve Hamamcı, 2005, s. 169). Ortak Gelecek raporumuzda sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama

becerilerini tehlikeye atmadan günümüzün ihtiyaçlarının gerçekleşmesi olarak tanımlanmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma, herkes için temel ihtiyaçların gerçek zamanlı olarak karşılanmasını sağlarken gelecekteki ihtiyaçlar için beklentilerin gerçekleştirilmesi konusunda da fırsat sunmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramına dâhil olan herkes, içeriği genişletir ve küresel bir nitelik kazandırır. Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için, vatandaşların karar alma süreçlerinde aktif işbirliğini sağlayacak, sürdürülebilir bir çıktı büyümesi yaratacak, sektörlerden etkilenen sosyal gruplar arasında uyumlu ve çözüm odaklı sosyal ilişkiler geliştirecek ve kalkınma gerçekleştirildiğinde ekolojik temeli koruma ve kendini iyileştirme yeteneğine sahip bir yönetim sistemi sağlamak gereklidir (Budak, 2000, s. 96).

Korunan alanlar, sürdürülebilir kalkınmanın çevresel göstergeleri arasında yer almaktadır. Kültürel miras unsurlarının da sürdürülebilirlik çerçevesi ile yönetilmesi gerekmektedir. Bu konunun önemi, UNESCO tarafından Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'nin girişinde vurgulanmaktadır. *"Kültürel miras ve doğal miras sadece geleneksel bozulmalarla değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik koşulları değiştirerek bu durumu daha da kötüleştiren gittikçe tehlikeli olan çürüme ve yıkımla tehdit ediliyor"*. Kültürel miras yönetiminde, çevreyi ve kültürel özelliklere sahip diğer unsurları dikkate almak gerekir. Bu bağlamda, toplumun değişen ihtiyaçlarına göre korumanın nasıl ve kim için olacağı ve sürdürülebilirliğin nasıl sağlanabileceği sorusunu cevaplayan bir kural biçimi geliştirilmelidir (Aksoy ve Ünsal, 2012, s. 11).

Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması, koruma, kullanım, yorumlama, bilgilendirme ve sunum gibi farklı uzmanlık alanlarını toplayan çalışmalara bağlıdır. Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi, sistematik ve katılımcı bir yönetim biçimi çerçevesinde ele alınan çalışma olarak tanımlanabilir (Aksoy ve Ünsal, 2012, s. 11). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimini uygulamak için yönetim planı kavramı geliştirilmiştir. Yeni bir "yönetim planlaması" kavramı hem yerel toplum hem de ziyaretçiler tarafından miras alanlarının değerini benimseyerek canlılar ile karşılıklı ve üretken bir ilişkide bu değerini sürdürülebilirliğini hedeflemektedir. UNESCO

Hükümetler arası Dünya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Komitesi, dünya mirasının korunması için işlevsel ilkelere yönetim planı kavramını vurgulamaktadır (Özdamar, 2011, s. 44). Komite, yönetim planını “hem mevcut hem de gelecek nesiller için kültürel bir miras alanının etkili bir şekilde korunmasını sağlayan bir yönetim sistemi” olarak tanımlamaktadır. Yönetim planında koruma hedefleri oluştururken, miras varlıklarının sürdürülebilirliğinin ön plana çıkarılması gerektiği belirtilmektedir. Yerel toplulukların kalkınma sorunlarını ve meşru ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ve buna uygun olarak Kültürel miras için etkili bir yönetim sistemi, tüm paydaşların katılımına dayalı planlama, uygulama, izleme, değerlendirme ve geri bildirim içerir (Yılmaz, 2009, s. 35).

Başarılı bir yönetim planı, planın yapılmasıyla bitmeyen uygulamayı içeren bir süreçtir. Gelecekle ilgilidir, alternatif yol haritasını belirleyen mevcut kararların olası nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koyar. Tehditleri, fırsatları ve diğer zorlukları düşünmeyi sağlayan bir mekanizmadır. Değer yargılarını içeren yönetim planı, korumanın değişen iç ve dış koşullara göre nasıl olması gerektiğini belirler. Yönetim planı, devam eden bir süreç olduğu için değişen hedeflere ve koşullara uyarlanabilir olmalıdır (Thomas vd, 2003, s. 5).

Yönetim planı yapılmadan önce amaç ve hedeflerin süreklilik, katılım ve bilimsel ilkelere uygun olarak belirlenmesi gerekir. Yönetim planı, doğanın korunması, ziyaretçi yoğunluğunun düzenlenmesi ve yerel düzeyde sürdürülebilir gelir getirici faaliyetler içermelidir. Ayrıca fiziksel, sosyal ve ekonomik yönleri de içermelidir. Sürdürülebilirliğin sağlanması, herkesin katılımının sağlanmasına bağlıdır. Yönetim planı yapılmadan önce amaç ve hedeflerin süreklilik, katılım ve bilimsel ilkelere uygun olarak belirlenmesi gerekir. Yönetim planı, doğanın korunması, ziyaretçi yoğunluğunun düzenlenmesi ve yerel düzeyde sürdürülebilir gelir getirici faaliyetler içermelidir. Ayrıca fiziksel, sosyal ve ekonomik yönleri de içermelidir. Sürdürülebilirliğin sağlanması, kültürel miras alanlarıyla ilgilenen tüm paydaşların katılımını sağlamaya ve fikir birliğiyle kararlar almaya bağlıdır. Tüm paydaşların katılımı, daha etkili ve doğru kararlar almak için temettü ödemektedir (Güneş, 2011, s. 51-52; Demirayak, 2006, s. 162).

Ülkeler, sürdürülebilir kültürel miras yönetimini sağlamak için yönetim planının uygulanmasına uygun olarak yasal düzenlemeler yapmıştır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda değişiklikler yapılarak, 2004 yılında yönetim alanı ve yönetim planı kavramlarına ilişkin hükümler eklenmiştir.

“Merkezi ve yerel yönetimler ile sivil toplum örgütleri arasında planlama ve korumada koordinasyonunu sağlamak amacıyla kurulan korunan alanlar, arkeolojik alanlar ve etkileşim alanları ile Bakanlıkça belirlenen sınırların etkin bir şekilde korunması, sürdürülmesi amacıyla ilgili kurumların görüşleri alınarak, toplumun kültürel ve eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamak için etkileşim alanlarının doğal birliği içinde belirli bir vizyon ve temayı değerlendirmek, geliştirmek.” (2863 sayılı kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunu)

"Yönetim planı"; koruma geliştirme planını veya kazı planını ve peyzaj planını veya iş projesinin yıllık ve beş yıllık başvuru aşamalarını ve bütçesini dikkate alan ve sağlamak amacıyla her beş yılda bir gözden geçirilen koruma ve geliştirme projesini gösteren planlardır. Bu hükümlerin kültürel miras yönetiminde sürdürülebilirlik ve müşterek yönetim yaklaşımını vurguladığını söylemek mümkündür. Merkezi yönetim dışındaki yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının hem koruma hem de planlamada etkili olacağını belirlemek önemlidir (Yılmaz, 2009, s. 39).

2.5. Kültürel Mirasın Korunmasını Etkileyen Unsurlar

Mekân, kimlik ve bellek gibi kavramlar, kültürel mirasın korunarak sürdürülebilmesi etkilemesi açısından önemli kavramlardır ve kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği başlığı altında ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu bölümde kültürel mirasın korunmasına etki eden faktörler olarak turizm başlığı, arkeoloji başlığı, modernizm başlığı, küreselleşme başlığı ve medya başlığı olarak ele alınacaktır.

2.5.1. Turizm

Turizm, kültür ve kültürde dil, mimari yapı, yaşam tarzı, din ve sanat gibi birçok unsuru içermektedir. Bu nedenle, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras değerlerinin turizm ürünleri olarak pazarlanabilmesi, turizm ile kültürel

miras arasında çok boyutlu bir ilişki olduğunu göstermektedir (Çiçek, 2013, s. 101; Bahçe Çakır, 2010, s. 11-24; Demirci, 2019, s. 13). Bu yakın ilişkisinin kültürel mirasın korunması ile sürdürülebilirliği üzerinde pozitif ve negatif etkileri vardır (Akgül, 2003, s. 63).

Turizmin önemli pozitif katkısı, yöre halkının yaşadığı bölgede yeni iş fırsatlarına imkân vermektir. Bununla birlikte turizmin neden olduğu ekonomik gelişmeler sosyo-kültürel gelişmeyi de olumlu yönde etkilemektedir (Akgül,2003, s. 63; Demirci, 2019, s. 13). Turizmin olumlu etkisi, turistlerin turizm faaliyetlerinin ve kültürel varlıkların kullanıcılarının bir parçası olmasından dolayı turizm faaliyetinde bulunanların doğal, kültürel ve tarihi alanlardaki ilgi nedeniyle devletin turistik yerleri korumasıdır. Fakat yöre halkının turizm açısından geniş bir görüş, fikirli olması, bilinçli davranması ve yerel kültürlerini turistlerin görebileceği açık hale getirmesi çok önemlidir. Planlı şekilde yapıldığında, yerel topluluk geleneksel kültürünü sürdürebilir, kendine özgü kültürünü koruyabilmektedir. Böylece turizmden kaynaklanan olumsuz etkinin seviyesi indirilmektedir. Turizm yoluyla kazanılan kâr doğru yatırımlara harcanırsa kültürel mirasın korunması, geliştirilmesi, sürdürülmesi mümkün hale gelmektedir (Demirci, 2019, s. 13; Akgül, 2003, s. 63). Turizmin bir olumlu etkisi de yerel halkın yaşam kalitesini artırmak ve katma değeri yüksek ekonomik kalkınmanın örnekleridir. Aynı zamanda, geleneksel el sanatlarının sosyo-kültürel anlamda yeniden etkinleştirilmesi kadınlar için farklı istihdam fırsatları yaratmaktadır. Böylece turizm, kültürel mirasın devam eden somut olmayan kültürel miras değerleri açısından korunmasını sağlar. Yerel bir topluluğa ait olan kültürün başka hiçbir yerde tecrübe edilememesi, turizm için bir artı talep yaratmaktadır. Bunu hizmet olarak arz eden ve karşılayan sektör sadece turizmdir (Akoğlan vd., 2009, s. 25-92).

Yöre halkının kültürlerini benimseyip benimsemedikleri, turizm konusunda bilinçli olup olmadıkları doğrudan kültürel mirasın korunması ile ilgilidir. Yöre halkı ile turistlerde karşılıklı bir etkileşim vardır. Etkileşimlerin negatif yönleri de vardır ve bunu en alt seviyeye indirmek, yöre halkının bilinçli olması ve kültürlerine verdikleri değer ile mümkün hale gelmektedir (Yıldırım, 2018, s. 86-88). İçerisinde yaşadığımız toplum farklı kültürden etkilenebilir, etkilenmesi durumunda o toplumun kültürü zarar

görür ve bu uzun süre devam edecek olursa, bu durumda devlet ve yöre halkı ekonomik ve kültürel olarak negatif etkilenecektir. Kontrolsüz turizm faaliyetinin bir sonucu olarak, kültürel farkındalık hayatta kalmaz ve en önemlisi, turizm faaliyetlerinin kaybı yerel halkın kimliklerini kaybetmesine neden olur (Kousis, 2000, s. 468-489; Demirci, 2019, s. 14).

Turizm olan bölgelerde yöre halkının kültürel olarak etki görmesi turizmde doğal bir sürecin sonucudur. Bu etkileşim görece yaşı daha küçük olan neslin kültürüne doğrudan etki etmesi halinde çok hızlı bir şekilde kültüre etki edebilmektedir. Bu nedenle toplumun kültürel kimliğini daha genç kuşağa doğru aktarması ve benimsemesi çok önemlidir. Kontrolsüz turizm; yerel toplumun ahlaki değerlerinin değişmesine, yerel sanatların kaybına, turistlerin yaşam biçimlerine ve daha fazla yabancı sözcük kullanarak dil özelliklerini kaybedenlere neden olmaktadır. Sonuç olarak, turizm yerel toplumun kültürel kimliğini yok eder. Bununla birlikte, turistler gittikleri yerlerde şımartılmamış veya dokunulmamış, turizmden zarar görmemiş ve diğer kültürlerden zarar görmemiş kültür unsurlarını tecrübe etmeyi seçmektedirler. Turizm ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlamak için yöre halkının bölgeye özgü kültürü korumak turizm açısından ayrı bir önem atfetmektedir (Rızaoğlu, 2003, s. 47-57).

Kendi kültürel faaliyetlerini terk eden ve sadece turizme bağlı olarak yaşayan yerel halk, yöre halkının kültürünü yozlaştırmasına ve geleneksel kültürünün yok olmasına sebep olmaktadır. Yöre halkının görgü kuralları ile temasının göz ardı edilmesi ve yerel halkın görgü kurallarının ihmal edilmesi olumsuz sonuçlara yol açacaktır (Özdamar, 2011, s. 47).

Yerel halk, turizme karşı bir ön cepheye sahip olabilir veya tam tersine turistlerin bu davranışını bilinçsiz turizm faaliyetlerinin bir sonucu olarak benimseyebilir. Bu ve benzeri nedenlerden ötürü, planlı bir altyapı oluşturmadan turizm faaliyetlerinin yürütülmesi kültürel mirasın tahrip olmasına yol açmaktadır. Kültür varlıklarının özelliklerini, kültürlerini ve telif haklarını kullanmazlarsa toplumların kendi kültürlerini kaybetmeleri kaçınılmazdır. Turizmin planlanmasında, yerel halkın turizmin gelişmesine katılması, turizm konusunda bilinçli olmalarına

destek olarak, bu konuda görüşlerini alarak, kültürel kimlik, turizm ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğine yol açacaktır (Varnacı vd. 2011, s. 21-36).

Nesilden nesile aktarılan somut olmayan kültürel miras, ülkenin kültür bakımından çeşitliliğine işaret eden bir faktördür. Öte yandan turizm, kültürel mirasın geliştirilmesi, kültürel çeşitliliğin devam etmesinden dolayı önemlidir, ancak yerel kimliği de teşvik edici bir faktördür. Günlük yaşamın aksine, farklı, olağanüstü, ilginç yerlere seyahat eden insanlar, turistler çeşitli kültürel ürünlere toplumlarını, yaşam koşullarını gösteren ürünlerden daha çok dikkat ederler. Turistlerin bekledikleri tecrübeleri tecrübe etme yeteneği, deneyimlemedikleri bir dizi değişik uygulama ile karşılaşmalarına da bağlıdır (Demirci,2019, s. 16;Yılmaz, 2009, s. 42). Bu nedenle, toplumun ulusal benliğini ve yaşam tarzını turistlere gösteren ilginç ve değişik yapılar takdir edilebilir.

2.5.2. Arkeoloji

Arkeoloji, Sosyoloji, tarih, felsefe, antropoloji, etnografi gibi farklı bilim dalını kullanarak her türlü maddi kalıntıları, kültürel geçmişleri ve eski kültür ve medeniyetlerdeki değişimleri inceleyen geçmiş bilimidir. Kültürel miras ve arkeoloji arasında yakın bir ilişki vardır, çünkü arkeoloji, geçmişten günümüze kadar yeraltında veya su altında kalmış eserlerin ortaya çıkarılmasını sağlayan bir bilimdir. Arkeolojide yaşanan sorunların kültürel mirasta da etkisi vardır, bu sorunlardan biriside hazine avcılığıdır. Ülkemizde de hazine bulmak isteyenler, yasal usulün maliyeti nedeniyle aranmak zorunda kalmasına rağmen yol ilkelerine dayanarak yasadışı konularda artışa neden olmaktadır (Demirci, 2019, s. 16).

Buna ek olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazine avcıları tarafından bulunan eski eserlerin ödüllendirilmesi hazineyi avını teşvik etmektedir (Özdoğan, 2008, s. 64-75). Buna ek olarak, insan ticareti suçunu teşvik eden hazine avı hakkında kamuoyunu bilgilendirmek için oluşturulan web sitelerinde bilgi olması, yurtdışına bağlı web siteleri aracılığıyla kültürel varlıkların satışına yol açmaktadır (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporu 2013, 2014, s. 72). Türk Borçlar Kanunu'na göre, taşeronların (harabeler, camiler, kaleler, vb.) Müteahhitlere restorasyonu, eserlerin özelliklerini yitirmesine ve yeni bir yüz

kazanmasına neden olmaktadır. Teşhis ve teşvikler kültürel mirasın tahrip olmasına sebep olmaktadır (Demirci, 2019, s. 16).

Ülkemizde yer alan kültürel mirasın envanterinin çıkarılması, bilinmeyen sayıdaki eserlerin tam olarak yapılamaması nedeniyle önemli bir konudur. Bu duruma yanıt olarak, arkeolojik eserlerin korunmasını teşvik ederek, koruma çalışmalarına devlet desteği sağlamak için Amerika, İngiltere, Avustralya gibi ülkelerde Miras Yönetimi (HM) veya Kültürel Kaynak Yönetimi (CRM) birimleri kuruldu. Bunların hedefi, toplumu bu sürece kültürel mirasın korunmasına dahil etmektir. Bundan dolayı, kamu arkeolojisi Amerika, İngiltere, Avustralya gibi kültürel mirasın korunarak sürdürülmesi açısından önem kazanmıştır (Silberman, 2016, s. 117-120; Demirci, 2019, s. 17).

Sosyal arkeoloji yeni bulunan bir kelime değil, 1970'lerden beri araştırılan bir konudur. Sosyal arkeolojinin temel amacı, kitapların, broşürlerin, müze sergilerinin, konferansların, televizyon programlarının, web sitelerinin, vb. toplumun dikkatini medya ile çekerek arkeolojik sanat eserlerinin korunmasını teşvik etmektir. Sosyal arkeoloji halktaki kültürel miras bilincini artırmanın yanı sıra, arkeolojik sit alanlarının, materyallerin çok daha fazla korunarak ve arkeoloji yoluyla insanların tarihi geçmişlerini sorgulamaya ve geleceğini daha iyi inşa etmeye yardım etmektedir (Demirci, 2019, s. 17; Pado ve Tezcan, 2018, s. 278).

Günümüz dünyasındaki sosyal arkeoloji yaklaşımlarından biri Nick Merriman'a aittir. İki modeli vardır. Bu iki modelden ilki “anlatıcı” modelidir. Bu modelin amacı bireylerin ve toplumun arkeologların neler yaptığını öğrenmelerini sağlamaktır. Toplum eğitim araçları ile bilgilendirilmektedir. İkinci modeli “çoklu perspektifler” dir ve bu modeldeki hedef bireylerin, toplumun yaşamlarını keşfetmelerini veya daha üreticidirler. Arkeologların görevi topluluğun hedeflere ulaşmasına yardım etmektir (Demirci, 2019, s. 17; Merriman, 2004, s. 6- 7).

Merriman tarafından yapılan modele benzeyen modellerden biri üç farklı modeldir: Holtorf tarafından geliştirilen “eğitim modeli” (eğitim modeli), “halkla ilişkiler modeli” (sosyal ilişkiler modeli) ve “demokratik model” (demokratik model). Holtorf tarafından önerilen modeli arkeolojik sit alanlarına daha çok kitleyi

yönlendirerek kültürel miras bilincini yaratmayı hedeflerken, sosyal ilişkiler modeli arkeoloji imajını sosyal, ekonomik ve politik desteklerle düzeltmeyi ve güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu modeller, “arkeologların insanları teşvik etmelerini ve desteklemelerini ve arkeolojiyi daha fazla korumayı” amaçlamaktadır (Holtorf, 2007, s. 119; Demirci, 2019, s. 17).

Müzeler için tüm izleyicileri (yaşlı, genç, çocuk, yetişkin) değerlendirmek ve işlevlerini buna göre belirlemek çok önemlidir, çünkü topluluktaki her bireyin kimliği farklıdır. 19. yüzyılda küreselleşme ile birlikte başlayan müzelerin sanat toplama ve sergileme işlevi artık mevcut değildir. İngiltere'deki British Museum sadece geçmişten günümüze eserlerin sergilendiği bir müze değildir, aynı zamanda toplumdan herkesin eserlerin sergilenmesi, yorumlanması ve tanımlanması aşamalarına kadar bir rol oynamıştır. Buradaki uygulama, sosyal arkeolojinin gelişimi için bir çalışmadır (Batman ve Oğuz, 2008, s. 190).

2.5.3. Modernizm

Kültürel mirasın korunması anlayışı, modernizmin yıkıcı etkisinden kurtulmak için geçmişle bugün arasındaki bağın sallanmaya başladığı andan itibaren ortaya çıkmıştır. Modernizm; TDK'na göre çağcıl olan demektir ve modernizm geçmişten bağımsızdır. Ayrıca da öncekinden hoşlanmamak beğenmeme anlamına gelir. Modernizm, geleneklere karşıdır, gelenekten kopmaktan yanadır (Özdamar, 2011, s. 56; Demirci, 2019, s. 18).

Modernizm, kültürün geçmişten günümüze taşındığı, her şeyin değiştiği ve geliştiği oluşumdur. Modernizm ile kültürel mirasın korunması anlayışı, kişiye odaklanmak yerine rasyonel tutumu, rekabeti ve başkalarını yönetmenin yolunu ortaya koymuştur. Modernizm bilimsel gelişmelere öncülük etmek gibi olumlu gelişmelere neden olmaktadır, insanları baskıcı etkisi ile toplumu ve kültürel oluşumu olumsuz etkilemiştir (Pado ve Tezcan, 2018, s. 281).

Bu bağlamda, modern mirasın kültürel miras üzerinde olumsuz bir etkisi vardır. Modernizm statik değildir, tam tersine değiştirici, dönüştüren veya yok eden bir özelliği vardır ve bu nedenle tarihsel bilinç ve koruma etiği oluşturulmalıdır. Çünkü

kültürel değışikliklere, kültürel parçalanmaya sebep olmaktadır. Bugünün koşullarına göre, bu tek modernizm ile ilişkisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır (Batman ve Oğuz, 2008, s. 191).

2.5.4. Medya ve Küreselleşme

Küreselleşme, dünyadaki toplumları ortaklaşa kültür yaratmaya yönelten faktördür. Ulaşım, iletişim, üretim ve teknolojiadaki büyük gelişmeler küreselleşme sürecini hızlandırmıştır. Her ne kadar bu gelişmeler insanların hayatını kolaylaştırırsa da onlarla birlikte kültür ve toplumun dağılması gibi olumsuz sorunlar da oluşmaktadır (Taylan ve Arkman, 2008, s. 86-95).

Küreselleşme toplumların kimliklerinde bozulmalara neden olmuş ve tekdüze bir küresel kültür ortaya koymuştur. Toplumlar, küresel kültür kapsamında yeni gelenek ve görenekler kazanmıştır (Batman ve Oğuz, 2008, s. 196; Demirci, 2019, s. 19).

Toplumun sözlü aktarımı nedeniyle somut olmayan kültürel miras değerleri tarafından kullanılan dili koruması da çok önemlidir; çünkü küreselleşme toplumun dilinde bozulmalara neden olmuştur. Dil bozulması, insanların günlük hayatta kullandığı yabancı kelimelerin sayısı ile ölçülebilir. Ayrıca, küreselleşen dünyada etrafa bakıldığında, toplumun kültürel değerlerinin turizm amacıyla pazarlandığı görülmektedir (Pado ve Tezcan, 2018, s. 287).

Kültürlerarası etkileşim, uydu teknolojilerinin iletişimde geliştiği ve mesafelerin her bakımdan yaklaştırıldığı bir zamanda kaçınılmazdır. Kültürlerarası etkileşimin kendiliğinden ve dayatmadan gerçekleşmesi kültüre negatif yönlü bir etkisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bir kültürün diğerine baskı uygulanırsa, gereken önlemler alınmazsa ulusal kültürün yozlaşması muhtemeldir, sonuçta ise "kültürel çatışma" ve "kimlik krizi" meydana gelecektir. Küreselleşme ve medya arasında yakın bir ilişki vardır çünkü medyanın iletişim işlevi küreselleşme sürecindedir. Medya ve kültürel değerlerin değıştirilmesi ve aktarılması üzerinde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır (Batman ve Oğuz, 2008, s. 201). Medyanın kültürel oluşumlara ilişkin etnik görüşü etnik sorunlara yol açıyor. Medya toplumun kültürel mirasının

korunmasında, aktarılması, geliştirilmesi konusunda farkındalık oluşturmaktadır (Demirci, 2019, s. 20).

Son zamanlarda bilimsel ve teknik gelişmeler, özellikle iletişim, ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, insanların her şeye hızlı ve yakın iletişim kurmalarını sağlamıştır. Medyanın gelişmesi somut kültürel miras üzerindeki değerlerini etkiledi. İnsanların eski uygarlıklara karşı merakları artırmış ve bireyler başka kültürleri araştırmaya başlamışlardır. Bu ilgi alanlarına dayanarak, turizm sektöründeki kültürler medya yoluyla kültürel ürünler olarak sunulmaya başlanmıştır. Bu sebeple medya, turizm için gerekli önlemleri almayan somut kültürel miras varlıklarının yok olmasına sebep olmuştur (Pado ve Tezcan, 2018, s. 291; Demirci, 2019, s. 20-21). Medyadaki bilinçsiz yayımlar, somut kültürel miras varlıklarının aşırı kullanımına yol açmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜLTÜR TURİZMİNİN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI

3.1. Turizm ve Turist Kavramları

Turizm, turistlerin “alışılmış bir yol” izlemesi, yerleşik hizmet sistemlerinden yararlanması ve zevk arayanlara yakışır şekilde, genellikle zorluk, tehlike ve utançtan yalıtılmasıyla keşiften ayrılmaktadır. Bununla birlikte turizm, ibadet, spor ve medikal olmak üzere diğer faaliyetler, ilgi alanları ve süreçlerle örtüşmektedir. 21. yüzyılın başlarında, uluslararası turizm dünyanın en önemli ekonomik faaliyetlerinden birini olmuş ve etkisi gittikçe belirgin hale gelmiştir (Bayraktar, 2019, s. 22) .

Turizmin gelişmesiyle birlikte “turist” kelimesi de yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Seyahatle ilgili yapılan bir çalışmada “turist” kelimesi, belirgin yerlere giden, ziyaret eden, fotoğraf çeken, hediyelik eşya alan gibi rollerle birlikte anılmıştır. Turist terimi aynı zamanda günlük konuşma ve etkileşimde bir meslekten olmayan kategori olarak kullanılır ve belirli yer türlerinin tüketimi ile tanımlanır. Turistlerin en çok tanınan özellikleri, turizmin resmi tanımlarının bazı unsurlarıyla aynı fikirde görünmektedir. Örneğin, "ünlü yerlere gitme" ve "yerel halkı anlamama" şeklindeki tipik turist davranışları, turistin "olağan ortamının dışında" olduğunu ima ederken, "kısa bir süre tek bir yerde kalma" ile örtüşmektedir (Yakut, 2019, s. 26).

3.2. Miras Turizmi

Miras turizmini “geçmişin ve günümüzün hikâyelerini ve insanlarını otantik bir şekilde temsil eden yerleri, eserleri ve etkinlikleri deneyimlemek için seyahat etmek olarak tanımlanır. Kültürel, tarihi ve doğal kaynakları içermektedir” (Yılmaz, 2020, s. 159).

Tarih veya miras turizmi, bir yerin tarihini ve mirasını keşfetmek birincil amacı ile seyahat etmek anlamına gelmektedir. Ünlü tarihi mimarinin basit bir şekilde gezilmesi, eserler, sanat eserleri ve edebi kalıntılar aracılığıyla geçmişi belgeleyen

yerel müzeleri ziyaret etmek veya hatta menşeyerlerinde otantik tarihi tarifleri örnekleme kadar ilginç bir şey anlamına gelebilmektedir (Acuner, 2015, s.64).

İnsanlar genellikle tarih sevgilerini alışveriş, eğlence parkı ziyaretleri ve lüks tatil köyleri gibi diğer turistik zevklerle birleştirmektedirler. Bu nedenle, zengin bir mirasa sahip olan ve aynı zamanda, tüm turist kategorilerine hitap etmek için iyi bir turist altyapısı tasarlamış olan yerler, popülerlik açısından turist destinasyonları olarak en yüksek puanı almaktadır (Bayraktar, 2019, s.3).

3.3. Kültür Turizmi

Kültür turizmi uzun bir tarihe sahiptir ve kökleri Grand Tour'a dayanan tartışmasız turizmin orijinal biçimidir. Aynı zamanda, çoğu politika yapıcının gelecek için bahse girdiği turizm biçimlerinden biridir.

Kültür turistleri diğer kültürlerin ürünlerini ve süreçlerini öğrenmeye adapte olmaktadır. Dünya Turizm Örgütü (DTÖ) tarafından benimsenen kültür turizminin 'geniş tanımı', "tüm insan hareketlerini içermektedir, ... Çünkü çeşitlilik ile insan ihtiyacını karşılarlar, bireyin kültürel seviyesini yükseltmeye meyillidirler ve yeni bilgi ve deneyim oluştururlar. " Bu tanım, kültürel turizmin kişisel gelişime katkı sağlaması beklenen öğrenme yönünü bir kez daha vurgulamaktadır (Alaşhan, 2018, s. 22).

Başlangıçta kültürel turizmi, 1999 yılına kadar 'amacı diğer amaçların yanı sıra anıtların ve sitelerin keşfi olan turizm biçimi' olarak tanımlanırken, başka kaynaklarda 'herhangi bir turizm biçimini, ziyaretçinin tüm "kültürel "o yerin, çağdaş yaşam tarzları, yemekleri, topografyası, çevresi, kasabaları ve köyleri, tarihi yerleri ve kültürel performansları kadar yönleri' olarak tanımlanmıştır. Kültür turizmi sadece kültürel turizmin 'geleneksel' olan yerleri, anıtları ziyaret etmekle ilgili değildir, o bölgelerin yaşam biçimleri de incelemeyi de kapsamaktadır. Bunlar yeni bilgi ve tecrübeleri içermektedir. Bundan dolayı kültür turizmi şu şekilde tanımlanabilir: Bireylerin kültürel gereksinimlerini gidermek üzere bilgi ve tecrübeler toplama niyetiyle, yaşanan bölgeden uzakta turizm merkezleri haline gelen yerlere taşınmasıdır (Durgun, 2006, s. 42).

3.4. Kültür Turizminin Alt Sektörleri

Kültür turizmi, yere bağlı olarak kültürel bir kanıttır ve mekânsal kullanımları ile sınırlandırılan türlerden oluşmaktadır. Kültür turizmi yerlere göre kent ve kırsal olmak üzere ikiye ayrılır. Kentsel kültür turizminde kent kültürünü geniş bir Şekilde tanıtmak gerekmektedir (Alaşhan, 2018, s.24). Konserler, tiyatrolar, sanat galerileri, fuarlar, alaşveriş merkezleri, lüks oteller, gösteriler, operalar gibi turistik yerler turistleri kent turizmine çekmektedir. Bu cazibe merkezlerinin lokasyondaki değişimleri ve arazinin nasıl kullanılması gerektiği bölgenin ilgi alanları arasındadır. Kırsal kültür turizmi ise köy yaşamından kaynaklanan kültürü içermektedir. Köy evlerinde konaklama, yöresel yemek ve kıyafetler gibi köy kültürünün cazibesini oluşturur. Turizm kırsal bölgeyi değiştirir, kırsal alanların kentleşme, tarım alanlarının tahrip edilmesi gibi kırsal arazi kullanımında bazı ekonomik kaynaklar vardır. Sebep olduğu değişiklikler coğrafya biliminin de ilgi alanı içindedir (Doğaner, 2013, s. 44).

3.4.1 Prehistorik Turizm

İnsanoğlu milyonlarca yıldır dünyada var olmuştur. İlk ağlarda insanlar mağaralarda yaşamlarını sürdürürken sonrasında hyk denen köyler kurmuşlardır. Bu dönem bilimsel olarak paleolitik, mezolitik ve neolitik olarak üç bölüme ayrılmıştır. Turizm terminolojisinde, insanların mağara yaşamını kapsayan turizm, Neolitik ve Kalkolitik dönem, diğer bir deyişle prehistorik dönem prehistorik turizm olarak adlandırılmaktadır. (Yalçınkaya, 1989, s. 8)

Taş Devri yaşamı halen günümüzde ilgisini sürdürmekte, yaşanılan yerler, aletler, dini objeler, kaya üzerindeki resimler ve av için kullanılan silahlar incelenmektedir. Barınma amacıyla kullanılan prehistorik mağaralar ve köyler o dönemde yaşayanlara bir yaşam alanı yaratmaktadır. Bu kişilerin kullandıkları o döneme ait birçok eser günümüzde müzelere taşınmıştır, mekânlar hareketli olmadığı için bu durum turistleri bu yerlere çekmenin bir yoludur. Tarih ncesi turizmi paleolitik ve neolitik olmak üzere ikiye ayrılır. Turizm türünün hedefleri mağara ve köylerden oluşmaktadır (Olalı, 1982, s. 51).

Paleolitik Çağ tarihteki zaman aralığı bakımından en fazla süren dönemdir fakat kültürel olarak ise diğer çağlara göre az kanıtın olduğu bir dönemdir. Dönemin kanıtı, sığınak olarak kullanılan mağaralardan oluşmaktadır. Ayrıca turizm açısından önemli olan mağaralar, Paleolitik çağdan bugüne kadar gelen kanıttır (Doğaner, 2013, s. 80). Bu döneme ait nesnelere, bölgedeki müzelerde sergilenebileceği gibi başka şehirlerdeki müzelerde de sergilenebilir. Bu tür nesnelere sergilendiği müzeler turistlerin ilgilendiği cazibe merkezlerindedir (Sağlam, 2019, s. 49).

Paleolitik çağın sonlarına doğru iklim koşullarının değişmesi, insanların mağaraları terk etmesine neden olmuştur. Aynı zamanda geniş alanlara yayılmalarını ve tarım kültürünün tanıtılmasıyla yerleşmelerini sağlamışlardır. Bu çağda Neolitik adı verilen köyler kurulmuş ve bugünkü köy yaşamının temelleri atılmıştır. Neolitik köylerde konutların yapımında taş ve kerpiç kullanılması nedeniyle yerleşimlerin en önemli kanıtlarını içermektedir (Özdoğan vd., 2014, s. 79). Günümüzde höyük olarak adlandırılan bu köyler, yerleşim katmanlarının birikmesi ve doğal etkenler nedeniyle bir tepe görünümü ile günümüze gelen alanlardır.

Neolitik dönemin en belirleyici delili köyler kazılar sonucunda çıkarılmıştır. Kazı çalışmaları sonucunda höyük görünümü kaybedilerek yeryüzünden aşağıya doğru inildikçe yerleşimin katmanlarına doğru gidilmektedir. Bu kazı esnasında köylere en altta ulaşılmaktadır. Araştırma devam ederken kazı alanı, kültür hazinesi haline dönüşmektedir. Evler, eşyalar, mücevherler, binlerce yıl önce yaşamış insanların resimleri, mezarlar ortaya çıkmaktadır. Bu nesnelere kültür turizmi için önemli bir kaynaktır. Araştırma sonucunda ortaya çıkarılan yapılar, o döneme ait yerleşim yerleri turistlerin bu yerlere gelmelerinin başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Sağlam, 2019, s. 52).

3.4.2 Arkeolojik Turizm

Arkeoloji turizmi kaynağını arkeoloji biliminden almaktadır. Turizme sahip olabilmek için arkeolojik sit alanları hakkında bilgiye ihtiyaç vardır. Arkeolojik turizm Arkaik (M.Ö.700-480), Klasik (M.Ö.480-323), Helenistik (M.Ö. 323- M.S.31), Roma (M.Ö. 27- M.S. 395), Bizans (M.S. 395-1453) olarak ayrılmaktadır. Ülkemizdeki

arkeolojik turizm milattan önce on dokuzuncu yüzyıldan başlayarak milattan sonra on ikinci yüzyıla kadar olan süreci içine almaktadır (Sağlam, 2019, s. 63).

Turizme gerekli bilgileri sağlamak, korunan alanları araştırmak, incelemek, analiz etmek ve ortaya çıkarmak arkeoloji bilimi ile alakalıdır. Arkeoloji, geçmişte yaşayan toplulukların kültürlerini incelemektir. Turizm olarak arkeoloji toplumlara öğretmek kültürlerini geliştirme ve ekonomik anlamda kar elde etmektir. Arkeoloji, turizmle birlikte hareket ederken, amaçları doğrultusunda arkeoloji biliminin verilerini de kullanır. Arkeolojinin ortaya koyduğu bilgiyi topluma kazandırmak turizmin görevidir. Toplum, turizm yoluyla arkeolojik bilgiye ulaşmaktadır (Doğaner, 2013, s. 70).

3.4.3 Tarihsel Turizm

Tarihsel turizm ile arkeoloji turizmi arasında kronolojik olarak net bir sınır olmasa da, mekânsal çıkarlar birbirinden farklıdır. Tarihsel turizm destinasyonlarında ki medeniyetlerin var olan kanıtlarına odaklanırken, arkeolojik turizmin kayıp izlerine yöneliyor. Anadolu Selçuklu Devleti, Beylikler ve Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki ilk Türk devleti olan Anadolu, tarih turizmi kapsamındadır (Akay ve Örmecioğlu, 2018, s. 37).

Turizmin ilgi çekici başka yerleri ise tarihi yerlerdir. Tarihi olan her şey yollar, olaylar, yerler, önemli şahsiyetlerle alakalı yerler turizm için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Fakat tarihi yapıların dinsel bir boyutu olduğunda inanç turizmiyle alakalı olmaktadır. Tarihi kentler, sokaklar ve bunların mimari özellikleri ve farklı kültürel zamanları gösteren yerler, tarih turizmi açısından önemli çekim merkezleridir. Turizm için tarihi kaynaklar, yerleşim yerleri, yerleşim yerleri dışındaki kervansaray, kaleler, köprü vb. tekil yapılardır. İki grupta ele alınabilir. Binaların kime ait olduğu, mimarileri, kurulduğu yer turistlerin ilgisini çekiyor. Turiste kurulduğu yerin coğrafi özelliklerini ve kentin topografyasını açıklayan bilim coğrafyadır (Doğaner, 2013, s. 270).

3.4.4 Askeri Turizm

Turizm bir alt başlığı da askeri başarılarıyla ünlü olan destinasyon yerleridir. Savaş alanı turizmi ile savaş turizmi birbirinden ayrılabilir. Savaş turizmi, sahaların savaşıldığı mekânları hedef alırken, savaş turizmi, savaş yerlerine destinasyonu içerir. Savaş yerleri, siper alınan yerler, karargâh yerleri, surlar, kamplar, ordunun geçtiği yolları, savaş esnasında çatışma olan alanları, silahlar, giysiler gibi nesnelere turizm için kaynak oluşturmaktadır. Ayrıca askeri başarı gibi önemli olan günler yalnızca ilgili yerde değil farklı yerlerde de kutlandığı için askeri turizme açısından önemli olmaktadır (Doğaner, 2013, s. 272).

Savaş alanları, tepeler, dereler, ormanlar gibi savaşı etkileyen yüzey şekilleri coğrafyanın konusudur (Özdamar, 2011, s. 40). Ek olarak, askeri turizm, kaybedilen savaş alanlarının faydalarını bulmak için coğrafyayı kullanır. Askerlerin savaşta ilerledikleri hatlar, çatışma bölgeleri, meydan savaşları Turizm açısından yapıldığı yerler düzenlenirken kullanılır. Askeri turizmde savaşın tarihsel bir önemi olmayabilirken, eski savaşlar turistlerin daha çok ilgisini çekebilir. Bu konuda yayınlanan kitap, film ve belgeseller turistlerin bu turizme ilgisini daha da artırmaktadır (Sağlam, 2019, s. 72).

3.4.5 İnanç Turizmi

İman kelimesi anlamı olarak farklı anlamlarla karşımıza çıkmaktadır. “Bir düşünceye bağlı olmak, birine güven duymak, fikir-doktrini, Allah'a inanç, din, inanç olarak tanımlanmaktadır” (Yılmaz, 2020, s. 162). Dinlerin amaca dayanmaktadır. Fakat her inancın dini bir değeri temsil etmeyebilir. Bu nedenle inanç kelimesi, din kavramından geniştir. Geniş bir kelime olduğu için turizm açısından inanç kelimesine yer verilmiştir (Doğaner, 2013, s. 273).

Turizm açısından inanç, farklı dinlere ait insanların devamlı olarak ikamet ettiği yerler dışında, yerleri ziyaret etmek için yaptıkları seyahatlerdir (Tunç ve Saç 1998, s. 24).

İnanç turizminin kapsamı çok geniş olmasına rağmen türbeler, camiler, kiliseler, manastırlar, tapınak ve camiler; hac yerleri, kutsal topraklar, azizler, peygamberlerin

yaşadıkları dini yerler; bayramlar ve dini değere bağlı ritüelleri turizmin alanı içindedir. Hac, inanç turizmi kapsamında gerçekleşme de ulaşım ve konaklama gibi hizmetlerine duyulan gereksinimlerden dolayı inanç turizmi açısından değerlendirilebilir (Doğaner, 2013, s. 273).

3.4.6 Festival Turizmi

Turizm faaliyetleri içerisinde yer alan bir diğer turizm türü ise etkinlik odaklı olup etkinlik (festival) turizmini oluşturmaktadır. Etkinlik kapsamında önemli bir turistik cazibe merkezi olan festival; belirli tarihlerde bir bölgede gelenek haline gelmiştir. Bölgenin simgesi haline gelmiş ve organize edilmiş olayları içermektedir. Festivaller, farklı kültürlerdeki dünya insanları arasındaki dostluğu güçlendirmekte, yeni tanıştıkları kültürlere ve hayata meraklarını artırmakta ve onları yeni mekânlar haline getirmektedir. Festival ülkelerinde insanların hiç tanışmadığı, hiç görmediği şeyler insanları izlemek ve geleneklerini öğrenmek kültür turizmi açısından da önemlidir (Sağlam, 2019, s. 74).

3.4.7 Kongre Turizmi

Kongre, akademik, siyasi ve bilimsel konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunmaktır. Kongre turizmi, ulusal yada uluslararası arenada farklı konularda önceden belirlenen herhangi bir zamanda bir araya gelerek seminerler, sempozyum, çalıştay, konferans gibi faaliyetlere katılmak olarak tanımlanmaktadır (Eykkay, 2013, s. 11).

Kongre turizminin yapıldığı yerler büyük çoğunlukla büyükşehirlerde yapılmaktadır. Kongreye katılım için destinasyon da bulunanlar, tarihi mekânları ziyaret ederek sportif faaliyetlere katılmaktadırlar. Bu nedenle kongre turizmi bölgedeki diğer turizm türlerinin de gelişmesine katkı sağlamaktadır (Sağlam, 2019, s. 75).

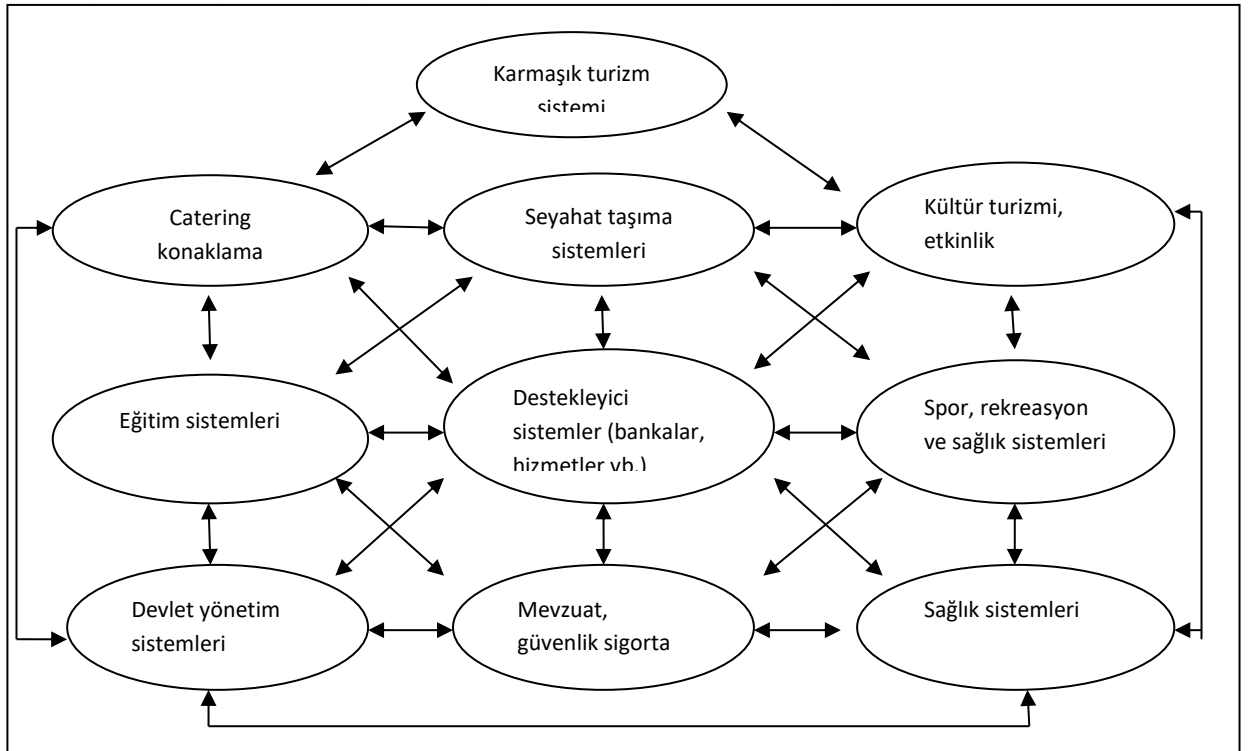
3.5. Kültür Turizminin Karmaşıklığı ve Etkinlikler

Sistem düşünme sanatı, değişimi oluşturan temel yapıların karmaşıklığını görmede yatar. Turizm bağlamında, genişletilmiş bir kültür kavramını kullanabiliriz. Bu açıdan kültür, yalnızca müzik, tiyatro, müzeler, sergiler, festivaller ve koruma

altındaki yapıların sağlanması yoluyla insan eğitime hizmet etmekle kalmaz, aynı zamanda insan hayatının her alanına nüfuz etmektedir (Durgun, 2006, s. 43).

Kültür turizmi ve olaylarının karmaşıklığı, daha kapsamlı bir turizm sisteminin unsurlarından kaynaklanmaktadır. "Karmaşık" kelimesi yalnızca burada ele alınan sorunun yalnızca katı (nicel) ilişkilerle ifade edilemeyeceğini ve en uygun değerlerin nitel olduğunu belirtmek için kullanılır. Karmaşık sistemleri, birbirleriyle doğrusal olmayan bir şekilde etkileşime giren birçok bileşenden oluşan ağlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendi kendine örgütlenme yoluyla evrim geçirebilirler, böylece ne tamamen düzenli ne de tamamen rastgele olurlar. Karmaşık sistemler anlayışıyla, sistem öğeleri arasındaki etkileşimlerin karmaşıklığının lider bir rol oynadığı bir sistem de sunulmaktadır. Bu unsurlar sistemlerin kendileridir ve bu nedenle, bir bütün olarak bir sistemin davranışı tahmin edilemez. Organizasyon sistemleri, alt sistemlerinin mevcut ilişkileri ve iç içe geçmesi nedeniyle karmaşıktır. Durum Şekil 3.1'de açıklanmaktadır (Jakulin, 2019, s. 187).

Şekil 3. 1. Kültür Turizmi Sisteminin, Diğer Alt Sistemlerin ve Çevrenin Karşılıklı Bağımlılığı

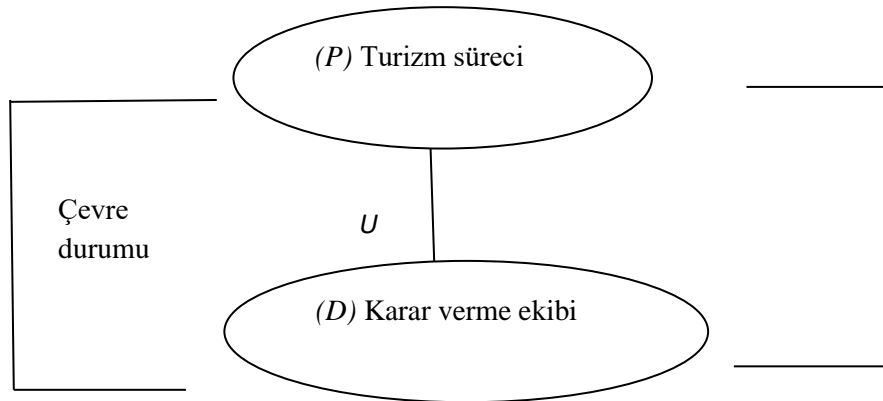
Kaynak: (Jakulin ,2019).

Bir turizm sistemi içindeki sistemler iç içe geçmişlerdir, bu da alt sistemleri temsil ettikleri ve aynı zamanda sistemleri bir bütün olarak temsil ettikleri anlamına gelmektedir. Bu alt sistemlerin varlıkları arasındaki karşılıklı bağımlılık ve ilişkiler, bağımsız sistemlerden çok daha kritiktir. Bu özellikle seyahat ve ulaşım, yemek ve konaklama, sanat ve kültür, spor, rekreasyon ve sağlık alt sistemleri alt sistemleri arasında görülmektedir. Tüm alt sistemler arasında, birbirini güçlü bir şekilde etkileyen belirli karşılıklı bağımlı ilişkiler vardır. Turizm sistemini yerel (ulusal) veya küresel (uluslararası destinasyon) ile eşleştirirsek, çok çeşitli ortakları, şubeleri ve kurumları kapsayan bir sistem düzeyine ulaşırız (Zıddy, 2013, s. 113).

3.5.1 Genel Turizm Sistemi Modeli

Turizm, profesyonel kariyere hazırlığı vurgulayan ilgili eğitim programları ile birlikte misafirperverliğin yanı sıra bir endüstri olarak incelenmektedir. Aynı zamanda tüm potansiyel etkileriyle sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur (Darity, 2008). Karar verme yoluyla öğrenme ve deneyim, evrimi boyunca gözlemlenen turizmin gelişmesini ve büyümesini sağlamaktadır. Geçmişin bir parçası olarak toplum ve becerilerin evrimi ve geleceğin öngörülmesi, bu sistemlerin kısıtlama olarak çevre ile birlikte büyümesine ve gelişmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla turizm sisteminin alt sistemleri olarak dinamik olduğunu söyleyebiliriz. Düzenleme gereklidir ve yeterli olmaktan uzaktır. En önemlisi, bir kalkınmanın stratejik vizyonu ve çevrenin stratejik vizyonun tahminini etkilediğinin anlaşılmasıdır (Jakulin, 2019, s. 189).

Şekil 3.2. Hedef Odaklı Sistem Olarak Genel Bir Turizm Modeli (Jere Jakulin Kljajić, 2006'dan uyarlanmıştır)

Bu nedenle, turizm sistemleri biraz farklı tanımlanabilir, böylece sistem davranışının temel nedenleri vurgulanmaktadır. Genellikle, 'yönetim alt sistemleri' olarak adlandırılmaktadırlar. Turizm sistemi, gerçek durumun veya olgunun idealleştirilmiş ve basitleştirilmiş bir görüntüsü olan ve yalnızca gerekli miktarları ve bunların işlevsel bağımlılıklarını içeren bir modelle tanımlanabilir. Model, bir vaka çalışmasında kritik değişkenleri ve bunlar arasında var olan ilişkiyi belirleme girişimidir (Zıddy, 2013, s. 114). Şekil 2'te, bir çift (P, D) ile hedefe yönelik bir sistem olarak genel bir turizm modelini tanımlanmıştır. P, turizm sistemindeki yönetim sürecini, D ise yönetim alt sistemini temsil etmektedir. Döngü $P \rightarrow Y \rightarrow D \rightarrow U \rightarrow P$, neden-sonuç ilkesine göre çalışan geri besleme bilgisini temsil etmektedir. Bu nedenle buna 'reaktif kontrol' denebilmektedir. Küçük karışıklıklar için bu tür bir kontrol yeterlidir. Bir turizm sisteminde karar vermek için çevreden bilgi gereklidir. $X \rightarrow D \rightarrow U \rightarrow P$ zinciri, durumun gelecekteki durumunun tahminini temsil eden ileri besleme verileri sağlamaktadır. Hedefe yönelik sistemler stratejisinin önemli bir parçasıdır (Jakulin, 2019, s. 190).

Girdiler, kültür turizmi politika oluşturma sürecini ve çıktılarını başlatan fikirlerden, senaryolardan, somut kaynaklardan, insan kaynaklarından oluşmaktadır ve bunlar, araştırma yoluyla belirlenmesi gereken istenmeyen ve olumsuz etkileri de içerebilmektedir. Karar alma ekibi, model değerlendirmede rol oynamakta ve sistemin geliştirilmesinden sorumlu olan ve hedefler oluşturan uzmanlardan ve kişilerden oluşmaktadır. Ekip ve yetenekleri, sistemlerin dengeli işleyişi ve hedefleri doğrultusunda çalışmasını sağlamaktadır (Jakulin, 2019, s. 190).

3.6. Uluslararası Kültür Rotalarına Genel Bakış

2008 yılında onaylanan ICOMOS Kültürel Yollar Şartı, miras değerlerinin tek bir ülkenin sınırlarının ötesinde daha geniş bir "bölgesel ölçekte" artan öneminin kanıtıdır. Kültür Rotaları, rota ile birbirine bağlı taraflar arasında "kültürel çeşitliliğin takdir edilmesine" yol açan barışçıl, hoşgörülü ve saygılı bir ortam sağlamaktadır. ICOMOS Kültürel Yollar Şartı'nda da belirtildiği gibi, "kültürel yol coğrafyayı ve çok çeşitli miras varlıklarını birbirine bağlamakta ve birbiriyle ilişkilendirerek birleşik bir

bütün oluşturmaktadır." Buna karşılık gelen bir UNESCO raporu, kültürel rotanın tarihte siyasi, ticari ve dini amaçlarla oluştuğunu açıklamaktadır. Kültürel rotalar, insanları ve toplulukları, işbirliğiyle yaratılan ortak inançları, fikirleri ve becerileri paylaşmaya yönlendirmeye devam etmektedir. Kültürel rota, "karşılıklı kültürel etkilerin aktığı bir kanal" olarak hizmet etmektedir (Çelik, 2019, s. 47).

ICOMOS'a göre:" İletişim unsurları, uygulamaları, gelenekleri, gelenekleri ve dinsel, ritüel, dilsel, festival, mutfak veya benzeri nitelikteki ortak kullanımları, müzikte, edebiyatta, mimaride, güzel sanatlarda, el sanatlarında, bilimsel gelişmelerde ve diğer materyallerde karşılıklı etkiler ve maddi olmayan kültürel varlıklar..." kültürel rotanın tarihsel işlevini gösterebilecek özelliklerden bazılarıdır.

Kültürel rotalar artık miras değerlerinin sınır ötesi pazarlamasında popüler araçlar olarak görülmektedir. Bazen bu kültürel rotalar, iki yer arasındaki turist akışını artırmak için yapay olarak tasarlanmakta, inşa edilmekte ve bunlar "uzun süredir kullanılan kültürel, ekonomik, iletişim koridorları" oluşturmaktadır (Özdamar, 2011, s. 37). Yalnızca bu amaca hizmet etmek için bir kültürel rota oluşturulabilir veya "farklı amaçlar için kullanılan önceden var olan yolları tamamen veya kısmen" eşit şekilde kullanabilir. Kültür rotası hangi şekilde oluşturulursa oluşturulsun, başarısını veya başarısızlığını belirleyecek en önemli konu kültürel rotanın yönetimidir. Kültürel rotalar, uygun yönetim planları olmadan turizmi kabul ederse, turizmin olumsuz etkileri büyük olasılıkla ortaya çıkacaktır (Erköse, 2010, s. 20).

Her iki taraf için de faydalı sosyal ve ekonomik değişiklikler kültürel bir rotayı teşvik etmek için nedenler olabilir. Bölgede sürdürülebilir bir kalkınma için "bölgesel uyum" bir zorunluluk gibi görünmektedir. Kültürel bir rotanın geliştirilmesinin planlama sürecinde, rotanın turizm amaçlı sürdürülebilir kullanımının sergilenmesi için çaba gösterilmelidir. Aynı şekilde olası riskleri önlemek için de gerekli önlemler alınmalıdır (Dinçer ve Suna, 2000, s. 70). Bölgeye turist akışı başlamadan önce, bir kültür rotasının kurulmasının önceki çevresel etkileri araştırılmalıdır. Ayrıca planlama aşamasında, yerel sakinler ve yerel ve bölgesel turizmle ilgili tesisler planların merkezinde yer almalıdır (Doğaner, 2013, s. 90): "*Bir Kültür Rotasının korunması ve tanıtımı, kültürel faaliyetlerin tarihi değerlerinin anlamını, gerçekliğini ve*

bütünlüğünü tehlikeye atmaması koşuluyla, turist faaliyetleri, erişim yolları, bilgi, yorumlama ve sunum için ek bir altyapıyı uyumlu bir şekilde entegre etmelidir. "

Kültürel rota, daha geniş bir bölgesel coğrafyanın parçası olarak gözlenirse, yani ayrı bölgesel bölgelerden daha fazlası anlamına gelirse, rotanın tanıtımı ilgili iki tarafın yararına olacaktır. Kültürel rota, "bu rotayı oluşturan kültürlerin ve medeniyetin karşılaşmasının bütünsel olarak okumasını sağlayan bir iş birliği ve anlayış aracı" olarak hizmet etmelidir (Erköse, 2010, s. 27).

3.7. Türkiye'deki Kültürel Rotalar

Çeşitli kültürel ve doğal mirasa sahip Türkiye, çeşitli kültürel ağların benzersiz bir merkezidir ve bu nedenle, her yıl artan turist girişinden elde edilen istatistiklerin de gösterdiği gibi, kültür turizminin tercih edilen bir varış noktasıdır. Türkiye'ye 2020 yılının IV. çeyreğinde 4 milyon 582 bin 698 kişinin giriş yaptığı görülmüştür. Bu rakamların 3 milyon 642 bin 367 kişinin yabancılar ve 940 bin 331 kişinin ise yurt dışında ikamet eden vatandaşlar olduğu bildirilmiştir (Tüik, 2020).

Ülkemizin metropol şehri İstanbul, Bizans ve Osmanlı'nın başkenti olması sebebiyle turizmin gözdesi haline gelmiştir. Şehirde bulunan Sultanahmet Camii, Ayasofya, Topkapı sarayı ülkeye gelen turistlerin muhakkak ziyaret ettikleri alanlardandır. Ayrıca Roma döneminden kalan Efes, Truva, Bergama, Meryem Ana Evi ve Kapadokya, Nemrut, Pamukkale ülkemizin önemli turizm alanlarıdır. Yabancı turistlerin de özellikle tercih ettikleri Akdeniz ve Ege kıyılarının da turizme katkısı büyüktür.

Tarih öncesi ve tarihi dönemlerde ülkemizde birçok medeniyet kurulmuş ve bunlardan kalan eserler, ülkemizi tarihi eserler açısından dünyanın en zengin ülkelerinden birisi konumunda olmasını sağlamıştır. Hitit dönemine ait kalıntıları Alacahöyük (Çorum), Kültepe (Kayseri), Aslantepe (Malatya) 'da bulunmaktadır. Ayrıca Van Gölü çevresinde Urartulara, İç Batı Anadolu'da Friglere ve Batı Anadolu'da İyonlara ile ilgili tarihi eserler bulunmaktadır. Selçuklulardan, Osmanlılardan kalan birçok camiiler, hanlar, hamamlar ve kubbeler her yerde yaygındır. Selçuklu eserleri Konya, Kayseri, Sivas, Diyarbakır ve Erzurum'da

yoğunlaşırken, Osmanlı eserleri İstanbul, Bursa ve Edirne'de yer almaktadır. Çanakkale Savaşı'nda şehit düşen askerlerimizin hatırasına oluşturulan şehitlikler ve Kurtuluş Savaşı'nın yaşandığı bölgeler birçok turistini ilgisini çeken yerler arasında yer almaktadır.

3.8. Literatürdeki Çalışmalar

İmre (2020), “Yerel Halkın Turizme Bakış Açısının Belirlenmesi: Kemaliye Örneği” adlı çalışmasında Erzincan’ın Kemaliye İlçesi’nde yerel halkın turizme olan pozitif veya negatif düşüncelerini ortaya koymak amacıyla araştırma yapmıştır. Kemaliye halkı turizmin ekonomik etkilerine çok fazla inanmamaktadırlar, kültürel etkilerine ise tereddüt etmektedirler. Yerel halk ekonomik katkılarına yeterince inanmasalar da turizm sayesinde Kemaliye ilçesinde daha fazla harcama yapılarak istihdam ve yatırım olanaklarının, yaşam standardının arttığını belirterek olumlu etkileri görülmüştür. Kültürel yozlaşma, trafik kirliliği, suç oranı gibi olumsuz etkileri de çok fazla görülmemiştir.

Akova (2006), “Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmasında Bursa’nın ilçesi olan Cumalıkızık Köyü araştırmanın yapılacağı alan olarak seçilmiş ve burada yaşayan 600 kişi arasından tesadüfi olarak seçilen 80 kişiyle çalışma yapılmıştır. 2001 yılında yapılan çalışma 2003 yılında tekrar edilmiştir. Bu çalışmada turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevreye etkilerine ilişkin algıları ve tutumları 2001 ve 2003 yıllarındaki değişim ortaya konulmak amacıyla karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır. Yerel halkın demografik özellikleri, turizmle ilgili bir işte çalışma durumu, bölgenin yerlisi olma veya aidiyet hissetme, turistlerle kurulan temas sonucunda etkileşim gibi değişkenlerle turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Aynı zamanda iki senede turizmin etkilerine ilişkin algı ve tutumlarda değişiklikler meydana geldiği görülmüştür. 2003 yılı verileri 2001 yılı verilerine göre yerel halkın turizm algıları daha olumlu yöndedir.

Uysal (2018), “Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı Ve Tutumlarının Belirlenmesi: İznik Örneği” adlı çalışmasında yerel halka uyguladığı 420 kişiye kolayda örnekleme ile anket uygulanmıştır. Çalışmada yerel

halka İznik'te bulunan kültürel miras niteliği taşıyan yerlerin turizm amaçlı yerlerden hangilerinin daha fazla ön plana çıkarılması gerektiği ile ilgili 5'li likert ölçeği hazırlanmıştır. Ayrıca kültürel miras hakkındaki düşüncelerini de ortaya çıkarmak için de 31 ifadeden oluşan yine 5'li likert ölçek kullanılmıştır. Sonuç olarak ise yerel halk turizmi destekleyerek turist sayısının artmasının gerektiğini belirtmişlerdir.

Mason ve Cheyne (2000) “Residents' Attitudes To Proposed Tourism Development” çalışmasında Yeni Zelanda'nın kırsal bölgesinde yaşayan yerel halkın önerilen bir turizm girişimine karşı, gelişmeden önceki tutumlarını ilişkin bir araştırmadır. Sonuç olarak ise turizmin olumlu ve olumsuz etkileri tespit edilerek bunların topluluğa bağlılık düzeyleri ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Haralambopoulos ve Pizam (1996) “Perceived Impacts Of Tourism” de çalışmasında Yunanistan'ın Sarnos adasında Pythagorion halkının algıladıkları turizm etkilerini araştırmaktadır. Yerel halk turizmi desteklemekte ve büyümesini istemektedir. Buna rağmen, yüksek fiyatlar, uyuşturucu, kavgalar, cinsel taciz ve çeşitli suçlar gibi turizmin olumsuz etkileri olduğunu da belirttiler.

Eryılmaz (2020), “Yerel Halkın Turiste ve Turizme Bakışı: Amasya Örneği” adlı çalışmasında Amasya'da ikamet eden halka 1037 katılımcı ile araştırma yapılmıştır. Katılımcılar Amasya'da turizm potansiyeli olduğunu ve turizmin geliştirilmesi için yapılan çalışmalarını desteklemektedirler.

Çalışkan ve Özer (2014) “Yerel Halkın Turizme Karşı Tutumu: Kuşadası İlçesinde Karşılaştırmalı Bir Uygulama” çalışmasında yerel halkın turizme karşı olan tepkileri 2003 yılında elde edilen verilerle karşılaştırılmış. 2003 yılı sonrasında değişim olup olmadığı incelenmiştir. 384 kişiyle yapılan çalışmanın sonucunda ise mutluluk düzeyi ile demografik özelliklerden oluşan bağımsız değişkenler arasında önemli bir ilişki saptanmıştır.

Weaver ve Lawton (2001) “Resident Perceptions In The Urban- Rural Fringe” çalışmasında Avustralya'nın Tamborine Dağı'nda yerleşik halkın turizm algılarını araştırmaktadır. Sonuç olarak turizmi destekleyenler nüfusun dörtte birini oluşturmaktadır, tarafsızlar nüfusun yarısını geri kal ise karşıtlardan oluşmaktadır.

Çolak (2017), “Muğla Halkının Turizm Olgusuna Ve Turizm Etkilerine Bakış Açılarını Anlamaya Yönelik Bir Alan Araştırması” adlı çalışmasında turizmin ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel etkileri ve turizmin gelişimine desteğine ilişkin algısına yönelik Muğla’nın Menteşe ilçesinde yerel halkına anket çalışması yapılmıştır. 384 kişi kolayda örnekleme yöntemi olarak seçilerek anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre yerel halk turizmin gelişmesi Muğla’nın geleceği için önemli olduğu, daha çok turistin gelmesini düşündüklerini belirtirken çoğu kişi de turizmin gelişimine destek olmama fikrine katılmaktadır. Devletin turizmin gelişimi için harcama yapmasının gereksiz olduğunu, turizmin olumsuz etkilerinden dolayı Muğla’yı terk etmeyi düşündüklerini söylemişlerdir.

Teye vd. (2002) “Residents’ Attitudes Toward Tourism Development” çalışmasında Afrika’nın iki ilçenin sakinlerinin turizm gelişimine yönelik tutumları incelenmiştir. Turistlerle sosyal etkileşim, faydalı kültürel etkiler, refah etkileri, günlük hayata olumsuz müdahale, ekonomik maliyetler, cinsel serbestlik ve kalabalık algısı olmak üzere yedi faktör üzerinden inceleme yapılmıştır. Sonuç olarak ise yerel halkın turizm gelişiminden beklentilerinin karşılanmadığı ve ilgili işletmelerde çalışan bireylerin sektöre karşı olumsuz tutumlara sahip olduğunu göstermektedir.

Bagri ve Kala (2016) “Residents’ Attitudes toward Tourism Development and Impacts in Koti -Kanasar, Indroli, PATTYUR Tourism Circuit of Uttarakhand State, India” adlı çalışmasında Hindistan’ın Uttarakhand’a bağlı Koti-Kanasar köyünde yerel halkın turizm etkilerine karşı tutumlarını ve demografik özelliklerin tutumları üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Sonuç olarak turizm kazanımlarını artırmak istemesine rağmen turizmin algılanan etkilerinin demografik değişkenleri arasında farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Ap (1992) “Residents’ perceptions on tourism impacts” çalışmasında yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz etkileri hakkındaki düşünceleri ile sosyal değişim teorini karşılaştırmak amacıyla araştırma yapmıştır.

Ap ve Crompton (1998) “Developing and Testing a Tourism Impact Scale” çalışmasında turizmin yerel halkın algı, tutumları üzerindeki olumlu ve olumsuz

etkileri araştırılmıştır. Sonuçta ise turizmin gelişmesi için yerel halkın desteğinin alınması gerektiğine ulaşılmıştır.

Öztürk (2017), “Beyşehir’in Turizm Kaynaklarının Analizi ve Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Alan Araştırması” çalışmasında Beyşehir’i sürdürülebilir turizm açısından değerlendirmektedir. Beyşehir yöre halkından oluşan 382 kişi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Beyşehir turizminin gelişmesi durumunda ortaya çıkması muhtemel olumsuz etkiler, turizm gelişimi için neler yapılması gerektiği, Beyşehir ilçesinin turistik arzı ve yerel yönetimin turizm planlaması konularındaki düşüncelerini ölçmeye yöneliktir gibi önermelerden oluşan ölçek soruları katılımcılara yöneltilmiştir.

Andereck vd. (2005) “Residents’ Perceptions Of Community Tourism Impacts” çalışmasında yerel halkın turizmin topluluklar üzerindeki etkisine ilişkin algıları araştırılmıştır. Sonuç olarak yerel halk turizmin olumlu ve olumsuz etkileri hakkında bilgi sahibidirler.

Garcia vd. (2015) “ Resident’s Attitudes Towards The Impacts of Tourism” çalışmasında yerel halkın turizmin etkilerine yönelik tutumlarının en önemli yönleri üzerine araştırmaktadır. Bu çalışmada yerel halkın turizme karşı tutumları incelenerek yeni bir çalışma alanı çerçevesinin oluşturulması tespit edilen sorunlardır.

Atalay ve Ünüvar (2019)’ın “Yerli Ziyaretçilerin ve Halkın Alternatif Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisine Yönelik Algısı: Beyşehir Örneği” çalışmasında Beyşehir’in gelişmesinde alternatif turizmin etkileri ölçülmek için 192 kişi yerli halk, 219 kişi de yerli ziyaretçi oluşan 411 katılımcı ile anket uygulaması yapılmıştır. Sonuç olarak ise araştırmaya katılan yerli halk ve ziyaretçiler yörenin alternatif turizm arzı hakkında yeterli bilgiye sahip değillerdir. Ayrıca Beyşehir’de turistik değerlerin tanıtılmadığı, yeterli yatırımların yapılması gerektiği ve bölgenin turizm için gerekli alt yapıya sahip olduğu görüşünde her iki grupta birbirini desteklemektedirler.

Brunt ve Courtney (1999) “Host perceptions of sociocultural impacts” çalışmada turizmin sosyokültürel etkilerine ilişkin toplum algılarını araştırmakta ve bunların akademik yazarlar tarafından yapılan sınıflandırmalarla ne ölçüde örtüştüğünü

incelemektedir. Sonuçta ise turizm gelişimi, turist-ev sahibi etkileşimi ile ilgili bir dizi sosyokültürel etki ortaya çıkmıştır.

Bal (2021) “Yerel Halkın Kültürel Mirasa Yönelik Farkındalık Düzeyi: Diyarbakır İli Örneği” Diyarbakır halkın kültürel mirasa yönelik algı ve tutumlarını ölçmek için 200 kişi ile gerçekleştirilen ankette Diyarbakır’da ki bazı somut kültürel miras unsurlar hakkındaki farkındalık düzeyleri ile ilgili ölçekler ayrıca da kültürel miras unsurlarının korunmasına yönelik ölçek yöneltilmiştir.

McCool ve Martin (1994) “Community Attachment and Attitudes Toward Tourism Development” çalışmadaki amaç turizm davranışları arasındaki ilişkileri incelemektir. Sonuçta ise yerel halkın turizme karşı tutumlarının turizmin algılanan etkilerinden kaynaklanmaktadır.

Uzun (2020) “Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Yerel Halkın Tutumları: Assos Örneği” yerel halkın kültürel miras hakkındaki tutumlarını ölçmek için Assos bölgesine bağlı Behramkale Köyü’nde yapılan 202 anket uygulanmıştır. Ankette kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ve tutum ölçeği 5’li likert ölçeği kullanılarak katılımcılara yöneltilmiştir. Sonuçta ise yöre halkının kültürel miras değerleri üzerindeki farkındalıklarının yüksek olduğu ve destekledikleri görülmüştür.

Demirci (2019) “Kültürel Mirasın Aktarılmasında ve Korunmasında Yerel Toplumun Etkisi: Bergama Örneği” Bergama’da yerel halkın kültürel miras hakkındaki algı ve tutumlarını anlamaya yönelik nitel araştırma yapılarak derinlemesine inceleme yöntemi yapılmıştır.

Güneş (2014) “Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği” çalışmasında yerel halkın turizmin gelişim, sosyokültürel, ekonomik ve çevresel etkileri ile yerel halkın bireysel özellikleri arasında ilişki incelenmek için 570 kişi ile görüşülmüştür. Yerel halkın turizmin etkileri algısı ile bağımsız değişkenler arasında farklılık olduğu belirlenmiştir.

Varol (2017) “Kültürel Miras Yönetiminde Sürdürülebilirlik: Konya Turizm Paydaşlarına Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmasında Konya’da ki turizm paydaşlarına yani Konya’da yaşayan yerli halk, yerel yönetimler, turizm sivil toplum

kuruluşları, turizm işletmeleri ve Konya'yı ziyaret eden yerli ve yabancı turistlere yönelik yaptığı anket çalışması yapılmıştır. Küme örnekleme yöntemi kullanıldığı için tüm paydaşlar kendi içerisinde değerlendirilip 384 olarak belirlenip toplamda ise 2080 kişi üzerinden araştırma yapılmıştır. Konya'nın turizminde söz sahibi olması gereken bu paydaşların, kültürel miras yönetimi sürecine yeterli seviyede katılım göstermedikleri bulunmuştur.

Ay (2014) "Yerel Halkın Turizmin Etkileri İle İlgili Algı Ve Beklentileri: Edirne İli Üzerine Araştırma" adlı çalışmasıyla Edirne'de yerel halkın turizmin ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel ve turizm hakkında algı ve beklentilerini ölçmek amacıyla 750 anket çalışması üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Katılımcıların ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel beklentileri algılarından daha yüksektir.

Uslu ve Kiper (2006) "Turizmin kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı" adlı araştırma da yerel halka uygulanan 130 anket üzerinden yerel halkın kültürel miras üzerine farkındalıkları ölçülmeye çalışılmıştır. Sonuçta ise yerel halk bölgenin kendine has kültürünü koruyarak turizm gelişmesini desteklemektedirler.

Altıntaş (2010) "Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Alanya Bölge Modeli" araştırmasında yerel halkın yaşam kalitesi ve sürdürülebilir turizm tutumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda ise bir ilişki saptanamamıştır.

Lui vd. (1987) "Resident Perception of The Environmental Impacts of Tourism" çalışmasında yerel halkın turizmin etkileri ve etkilerine ilişkin algılarını araştırmaktadır. Üç coğrafi ortam arasında ülkeler arası karşılaştırmalar yapılır. Sonuçta ise daha olgun turizm endüstrisine sahip bölgelerde yaşayan sakinlerin hem olumlu hem de olumsuz çevresel etkilerin daha fazla farkındadır.

Özaltın Türker ve Türker (2014) "Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği" çalışması ile Muğla'nın Dalyan İlçesinde yaşayan yerel halkın ekonomik, sosyal, kültürel ve

çevresel etkilerini ne düzeyde algıladıkları araştırmışlardır. Araştırma sonucunda ise sosyal ve kültürel etkiler daha fazla ön plana çıkmıştır.

Haley vd. (2005) “The Social Impacts of Tourism A Case Study of Bath, UK” çalışmasında çalışmanın amacı, Birleşik Krallık, Bath'da yaşayanların turizm gelişimine yönelik tutumlarını incelemektir. Sonuçta yerel halkın tutumlarının turizmin başarısında etkili olduğu açıklanmıştır.

Çelikkanat (2015) “Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği” çalışmasında Bodrum yöre halkının turizme ilişkin algıları ve tutumlarının belirlenmesi ve yerel halkın bireysel özellikleri ile turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri arasındaki farklar belirlenmek istemiştir. Sonuçta ise bu etkiler ile yerel halkın bireysel özelliklerine göre değişiklik gösterdiği yani bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Erdem (2017) “Turizm Faaliyetlerinin Yerel Halk Tarafından Nasıl Algılandığının Tespitine Yönelik Bir Çalışma: Kayseri Örneği” çalışmasında turizmin Kayseri de ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkilerinin yerel halk tarafından nasıl değerlendirildiğini tespit ederek ve turizme verdikleri destek düzeyini ortaya çıkarmaktır. Sonuçta ise bu etkiler ile bağımsız değişkenler arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yoon vd. (2001) “Validating A Tourism Development Theory With Structural Equation Modeling” çalışmasında ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etki faktörünün yerel halkın yapısal etkilerini incelemektedir. 304 anket Norfolk, Virginia Beach, Newport News bölgesinden rastgele seçilen yerel haktan posta yoluyla yapılan anketler üzerinden araştırma yapıldı. Yapısal eşitlik modellemesi ile analiz edilmiştir. Ortaya çıkan yapısal eşitlik modelinde ve hipotezler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Schofield (2011) “City Resident Attitudes to Proposed Tourism Development and its Impacts on The Community” çalışmasında İngiltere'nin Salford şehrinin Worsley bölgesinde turizm geliştirme önerilerine ve bunların algılanan etkilerine karşı yerleşik halkın tutumları araştırılmış. Yerel halkın turizmden beklediği negatif

çevresel sonuçların pozitif ekonomik veya sosyal sonuçlardan daha etkili olduğu görülmüştür.

Bello vd. (2017) “Local Residents’ Perceptions of Socio-Cultural Impacts of Tourism in Mangochi, Maalawi” çalışmada Afrika da Malavi’nin Mangochi turistik bölgesindeki yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algıları araştırılmıştır. Sonuç olarak ise turizmin iki önemli olumsuz sosyo-kültürel etkisi olduğu görülmüştür. Birincisi, turizmdeki iş potansiyelinden dolayı bölgenin dışarıdan göç alması diğeri ise batılı ziyaretçilerin bölgedeki yerel halkın yaşam biçimine ve yerel kültürüne olan olumsuz etkisidir.

Allen vd. (1993) “Rural Residents’ Attitudes Toward Recreation and Tourism Development” çalışmasında Colorado’da yerel halkın turizme yönelik algıları incelenmiştir. Sonuçta ise turizmden gelen ekonomik getiri yükseldikçe yerel halkın turizme yönelik tutumları da yükselebilir öngörüsünde bulunarak ayrıca trafiğin de turizme bağlı fazlaştığı da olumsuz bir etki olarak bulunmuştur.

Lindberg ve Johnson (1997) “Modeling Resident Attitudes Toward Tourism” çalışmasında yerel halkın turizme yönelik tutumlarını araştırılmıştır. Sonuç olarak ise ekonomik etkilerin, suç ve estetik etkileri gibi olumsuz etkilere göre daha baskın olduğu tespit edilmiştir.

Renda vd. (2011) “A Structural Model Approach of Resident Perception of Tourism Impacts in Their Own Quality of Life: The Municipality of Loule Algarve” çalışmasında Portekiz’in Loule şehrinde yerel halkın turizm etkisine ilişkin algıları ile yaşam kalitesine ilişkin küresel algıları arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır.

Madrigal (1995) “Personal Values, Traveler Personality Type and Leisure Travel Style” çalışmasında ABD’nin Arizona eyaletinde Sedona kentinde yerel halkın Değerler Listesi (LOV) ile Plog’un gezgin kişilik tipi ölçeği arasındaki ilişkiyi, her bir katılımcının seyahat tarzını tahmin etme yeteneğini araştırmaktadır.

Milman ve Pizam (1998) “Social Impacts of Tourism on Central Florida” çalışmasında amacı Florida yerel halkının turizmin sosyal sonuçları ve algıları hakkındaki algılarını araştırmaktır. Sonuç olarak ise çalışma Florida turizmine

verdikleri desteği ile yerel halkın turizmin sonuçlarına ilişkin algıları arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Sheldon ve Var (1984) “Resident Attitudes to Tourism in North Wales” çalışmasında Kuzey Galler’de yaşayanların turizme yönelik tutumlarını araştırmaktadır. Sonuç olarak ise çalışmaya katılanların en önemli endişeleri olumsuz sosyal etki, ekonomik girdi, yabancıların ikinci ev satın alması, kültürel alışveriş ve turizmin ekolojik etkisi olarak bulunmuştur. Ayrıca turizmin yoğun olduğu bölgelerde ikamet edenler, turistlerle daha az teması olanlara göre turizmin faydalarını ve önemini daha fazla takdir etmektedir.

Bellisle ve Hoy (1980) “The Perceived Impact of Tourism By Residents A Case Study in Santa Manta, Colombia” çalışmasında Santa Manta yerel halkının algıladıkları turizmin olumlu ve olumsuz yönlerini ve seçilen değişkenlerin etkisini araştırmaktadır. Turist etkisi algısının, bir kişinin turizm bölgesinden uzaklığına göre değiştiği varsayılmaktadır. Sonuçta ise bazı olumsuz yönleri olsa da turizmin genel etkisinin faydalı olduğunu düşünmektedirler.

Pizam (1978) “Tourism's Impacts: The Social Cost to the Destination Community as Perceived by its Residents” çalışmasında turizmin olumsuz etkilerinin varlığını ampirik olarak incelemektedir. Katılımcıların turizme yönelik tutumları ile geçimlerini sağlamak için turizme bağımlılıkları arasında karşılaştırmalar yapmıştır.

Rothman (1978) “Residents and Transients: Community Reaction to Seasonal Visitors” çalışmasında iki sahil topluluğu üzerinde yaptığı çalışmasında tatilcilerin yerel halkın birçok yönünü etkilediğini, onların belirli aktiviteleri kısımlarına ve topluluklarının bazı kısımlarının bozulmasına neden olduğunu ortaya koymaktadır.

Choi (2013) “The Impacts of Tourism and Local Residents’ Support on Tourism Development: A Case Study of the Rural Community of Jeonhseon, Gangwon Province, South Korea” çalışmasında Güney Kore’nin Gangwon eyaletinde Jeongseon adlı turizm destinasyonunda yerel halkın turizme verdiği desteği araştırmaktadır. Sonuçta ise turizmin ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerinin yerel halk tarafından en olumlu şekilde algılandığını göstermektedir. Çevre üzerinde olumsuz bir

etkisi olduğunu görmelerine rağmen yerel halkın turizmin gelişimine destek vermektedirler.

Kariel and Kariel (1982) “Socio- Cultural Impacts of Tourism: An Example from The Austrian Alps” çalışmasında turistler yerel halk sosyo-kültürel yaşamlarına etkilerini araştırmaktadır. Bu makale dağlık bölgelerdeki etkilerin sonuçlarına odaklanan nadir çalışmalardandır ve turizmin birbiriyle ilişkili üç etkisini kapsamaktadır: mekânsal etkiler; ekonomik, alt yapı ve peyzaj değişiklikleri ve yerel nüfusun yaşam biçimindeki değişikliklerdir. Sonuçta ise yerel halk, toplum için faydaları en üst düzeye çıkarmak için yerel kontrol ve finansman sürdürülmesinin arzu edildiğini vurguladılar.

Farahani Zamani ve Ghazali (2008) “Residents’ Attitudes And Perception Towards Tourism Development: A Case Study of Masooleh, Iran” çalışma da İran’ın ulusal miras kenti olarak korunan Masooleh de yerel halkın tutumlarını ve turizm gelişimine yönelik algılarını incelemektedir. Sonuçta ise yerel halk turizmin gelişimini desteklese de bölgedeki turizm planlamasının yönetimi ile çok az dâhil edilmektedir. Turizm gelişiminin sürdürülebilmesi için yerel halkın gelecek planlamasını dâhil edilmesi önerilmektedir.

Wang (2016) “A Study on Kinmen Resident’s Perception of Tourism Development and Culture Heritage Impact” çalışmasında Kinmen’de ki yerel halkın turizme açıldıktan sonra kalkınmaya yönelik tutumları araştırılmaktadır. Sonuçta ise yerel halkın turizm etkisi algısı ile sürdürülebilir turizme yönelik tutumları arasında negatif korelasyon bulunmuştur.

Lo vd. (2014) “Rural Communities Perceptions and Attitudes Towards Environment Tourism Development” çalışmanın amacı kırsal turizm gelişiminin çevre üzerindeki etkisini yerel toplulukların bakış açısından değerlendirmektir. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre özellikle kırsal turizm ortamında daha iyi sürdürülebilirlik performansı sağlamak için yerel toplulukların endişelerini anlamının önemli olduğu vurgulanmıştır.

Jeon vd. (2014) “Residents’ Perceived Quality of Life in a Cultural- Heritage Tourism Destination” çalışma da yoğun turizm mevsimlerinde yerel halkın algılanan yaşam kalitesini etkileyebilir ve bu da turizm desteğine yönelik tutumları etkileyebilir. Sonuçta ise analizler altı hipotezi de destekledi. Bunlar; mevsimsel özelliklerin yerel halkın ekonomik fayda algılarını olumsuz etkilediğini doğrulamıştır; mevsimsel özellikler yerel halkın algılanan sosyal maliyetlerini olumlu yönde etkilemiştir; mevsimsel özellikler yerel halkın çevresel sürdürülebilirlik algılarını ters yönde etkilemiştir; ekonomik fayda algıları yerel halkın algılanan yaşam kalitesini olumlu etkilemiştir; algılanan sosyal maliyetler, yerel halkın algılanan yaşam kalitesini olumsuz etkilemiştir; ve algılanan çevre sürdürülebilirliği yerel halkın algılanan yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemiştir.

Wei vd. (2021) “Examining the Structural Relationships Among Heritage Proximity, Perceived Impacts, Attitude and Residents’ Support in Intangible Cultural Heritage Tourism” çalışmada yerel halkın mirasa yakınlığı, somut olmayan kültürel mirasın turizmin algılanan etkileri, tutum ve destek arasındaki ilişkileri incelemektedir. Sonuçta ise yerel halkın miras yakınlığının algılanan olumlu etkiler üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu, ancak algılanan olumsuz etkiler üzerinde hiçbir etkisi olmadığını göstermektedir.

Qui vd. (2019) “Visiting İntangible Cultural Heritage Tourism Sites: From Value Cognition to Attitude and Intention” çalışmada değer tanıma ve tutum arasındaki ilişkileri ve somut olmayan kültürel miras alanını ziyaret etme niyetini anlamak için araştırma yapılmıştır. Sonuçta yerel halkın somut olmayan kültürel miras değerini bilişleri, tutumları ve seyahat niyetleri arasında önemli pozitif korelasyonlar ortaya çıkarmıştır.

Rastegar (2010) “ Tourism Development And Residents Attitude: A Case Study of Yazd, Iran” çalışmada Yazd yerel halkının hızla büyüyen bu endüstriye yönelik tutum ve algısını ve turizmin gelişmesiyle ilgili beklentilerini araştırmaktadır. Sonuçta ise yerel halkın turizmin gelişimine yönelik olumlu tutumunu göstermesine rağmen, bölgedeki turizm yönetiminden tamamen memnun değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KONYA/BEYŞEHİR İLÇESİNİN FİZİKİ VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

4.1. Beyşehir İlçesinin Tarihi

Antik Çağ'da Beyşehir Gölü'nün bulunduğu bölge Pisidia olarak bilinmekteydi. Pisidia ise Karallia olarak bilinen bir şehrin adı olarak anılmaktaydı. Sonrasında bu isim Bizanslılar zamanında ise Skleros ismi verilmiştir. Zamanla harabe anlamına gelen, Viranşehir olarak anılmaya başlamıştır. 1240'lı yıllardan hemen önce Alaeddin Keykubat devrinde, Üçoklar adı ile anılan Türkmenler şehri yeniden düzenlemişlerdir. Eşrefoğullarının hâkimiyetinden sonra ise şehir Süleymanşehir adını almıştır. Beyşehir ilçesi, beyliğin merkezi olması nedeniyle zaman içerisinde beyin şehri olarak anılmıştır ve Beyşehir ismini almıştır (Tekin, 2017, s. 69).

Beylikler döneminde XIV. asrın başlarında Hamitoğulları'nın başlıca şehirleri arasında gösterilen ilçe, Sultan I. Murat döneminde Hüseyin Bey'den satın alınmış ve böylece Karamanoğulları ile hemhudut olmuştur. Bu durum Karamanoğulları'nı endişelendirerek Beyşehir'e saldırmasına sebep olmuştur. Beyşehir'in Karamanoğulları'nın hâkim oldukları toprakların batı ucunda bulunuyor olması jeopolitik açıdan önemliydi. Osmanlı ve Karamanoğulları arasında çıkan savaş ilçenin sürekli el değiştiren bölge olmasına sebep olmuştur. Son olarak II. Murat tarafından 1436'da geri alınan Beyşehir, ancak Karamanoğulları'nın ortadan kaldırılması ile mümkün olmuştur (Bağcı, 2019, s. 81).

4.2. Beyşehir İlçesinin Coğrafi Konumu

Bir yerin coğrafi konumu, birey, toplum ve devlet hayatını biçimlendiren en mühim faktörlerdendir. Bu faktörler beraberinde avantaj ve dezavantaj getirebilir. Ancak Beyşehir ilçesi büyük avantajlara sahip bir bölgedir.

Beyşehir ilçesi Batı Toroslar'ın arasında yer alan çukur bir alanda bulunmaktadır. Alanın büyük bölümünü Beyşehir Gölü kapsamaktadır. Gölün güneydoğusunda Beyşehir ovası vardır. Düzlük alanlar bozkırlar halinde

uzanmaktadır. Civarda bulunan dağlar ormanlarla kaplıdır. İlçenin toprakları verimlidir. Güney uç noktası Akdeniz bölgesine 65 km uzaklıktadır.

Şekil 4.1. Beyşehir İlçe Sınırları

Kaynak: (lafsozluk.com)

Tektonik bir çökeltide yer yer alan göl, güneyinde ve batı bölgesinde Toros Dağları, doğuda Erenler, güneydoğu kuzeybatı yönünde Anamas ve Sultan Dağları ile çevrilidir. Göl, Anadolu'nun üçüncü ve Konya'nın en büyük tatlı su gölüdür. Beyşehir gölünün küçük bir kısmı Isparta iline dâhildir. Gölün yükseltisi 1121m. Ve alanı 651km², genişliği ise 18-20 km arasındadır(www.konya.gov.tr).

Beyşehir Gölü Havzası, Akşehir Gölü ve Eğirdir'in su bölüm çizgilerini oluşturan Sultan Dağlarının sislileri 100 km kadardır. Ayrıca Sultan Dağları'nın batı kesiminde düşük eğim nedeniyle dere yoğunluğu düşüktür ve vadiler çok derin değildir. Nehir ağının yoğunlaştığı ve vadinin yamaçta derinleştiği bilinmektedir. Bu nedenle Sultan Dağların İç Anadolu'ya bakan kesimlerinde derelerin hızı ve

getirdikleri malzeme miktarı, dağın Beyşehir Gölü'ne bakan yamaçlarında oluşan akarsuların hızı ve maddi miktarı daha fazladır(www.beysehir.gov.tr).

Sultan Dağları'ndan sonra Beyşehir Gölü'nü çevreleyen Erenler 2319 m ve Alacadağlar 2203 m'dir. Anamas Sıradağları, Beyşehir Gölü Havzasını kuzey ve batı yönlerden çevrelemektedir. Kuzeyde Dedegül Dağı'nın bir kolu, Beyşehir ve Eğridir gölleri birbirinden ayrılmakta ve Sultan Dağı ile birleşmektedir. Dağ silsilesinin en yüksek alanı 2992 m. İle Dedegül'dür (www.beysehir.gov.tr).

Gölün güney ve batı sınırını oluşturan dağlar Seyhan, Gencek ve Seydişehir Dağları olarak sıralanırlar. Beyşehir Gölü'nün güneyinde yer alan ve Seydişehir, Beyşehir ve Suğla çanaklarının batısına denk gelen dağlık alanlar, güney ve batıdaki çerçevelerini oluşturur. Dağlar arasında alüvyon bir ova uzanmaktadır ve Beyşehir gölü Milli Park Statüsüne alınmıştır (www.beysehir.gov.tr).

4.3. Beyşehir İlçesinin Demografik Yapısı

Beyşehir ilçesi, 12 merkez ve 55 dış mahalle olmak üzere toplamda 67 mahalleden oluşmaktadır. TÜİK 2020 verilerine göre Beyşehir ilçesi 75 532 nüfusuna sahip ve %14,2 'lik bir nüfus artış hızına sahiptir. 2127 km² ve 1125 metre rakıma sahip olan ilçenin kırsal nüfus oranı 3913'tür. İlçede genç nüfus yoğunluğu bulunmaktadır. 15-19 yaş grubu nüfus genellikle eğitim için göç etmektedirler. Çalışan nüfus toplam nüfusun %67,7'sini oluşturmaktadır. İlçe genelinde yapılan kapmaya ile 2020 yılında okuryazar oranı %99'a ulaşmıştır (www.beysehir.gov.tr).

4.4. Beyşehir İlçesinin Turizm Faaliyetleri

Beyşehir, önemli bir turizm potansiyeli olan bir bölgedir tarihi ve doğal yerleri ile Eko Gelişim Turizm bölgesinde bulunan ilçe, önemli bir turizm değerine sahiptir (www.konyadayatirim.gov.tr).

Tablo 4.1. Beyşehir Turizm Envanteri Tablosu

Varlık Adı	Varlık Türü
Antik Mısthia Kenti (I. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Balat (Kale) Örenyeri (II. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Bizans Yeraltı Mezarlığı (II. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Darpönü (Darkapısı) Höyüğü (III. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Erbaba Höyüğü (I. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Höyükbaşı Höyüğü (I. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
İlbiz Höyüğü I. Derece Arkeolojik Sit Alanı	Arkeolojik Sit
Kıstıfan Höyüğü (I. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Örenardı Höyüğü (I. ve III.Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Öteyüz Mevkii Nekropol Alanı (II. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Yassıviran Höyüğü (I. ve III.Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
Yenidoğan Höyüğü (I. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Arkeolojik Sit
2.Eşek Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Akburun Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Akifin Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Aygır Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Çeçen Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Eşek Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Gölbaşı Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
İğdeli Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit

Kız Kalesi Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Kirse Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Mındıras Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Orta Adası (II. Derece Arkeolojik Ve Doğal Sit Alanı)	Arkeolojik ve Doğal Sit
Beyşehir Gölü Ve Çevresi (III. Derece Doğal Sit Alanı)	Doğal Sit
Eflatunpınar Hitit Anıtı Ve Eflatun Höyüğü (II. Derece Doğal Sit Alanı)	Doğal Sit

Tarihi Yapılar

Tepearası Köyü Kilisesi	Kilise
Büyük Camii	Cami
Cuma Camii	Cami
Eşrefoğlu Camii	Cami
Hamidiye Camii	Cami
Orta Mahalle Camii	Cami
Aşağımahalle Camii (Beyşehir-Doğanbey Beldesi)	Cami
Avdancık Köyü Camii	Cami
Bayındır Köyü Camii	Cami
Büyük Camii (Konya-Beyşehir-Doğanbey Beldesi)	Cami
Cuma (Orta) Camii (Beyşehir)	Cami
Çukurağıl Köyü Camii	Cami
Dumlupınar Köyü Camii	Cami
Eşrefoğlu Süleyman Bey Camii	Cami
Gölyaka Beldesi Camii	Cami
Hızır Ali Paşa Camii	Cami

Kerhali Köyü Camii	Cami
Kömürcü Mahallesi Camii	Cami
Müftü Camii	Cami
Şamlar Köyü Camii	Cami
Yenimahalle Camii (Beyşehir-Doğanbey Beldesi)	Cami
İsmail Ağa (Taş) Medresesi Ve Türbesi	Medrese
Aşağı Mescit	Mescid
Demirli Mescit	Mescid
Eşrefoğlu Süleyman Bey (Anonim) Türbesi	Türbe
Sinan Baba Türbesi	Türbe
Yarım (Anonim) Türbe	Türbe
Eşrefoğlu Süleyman Bey Hamamı	Hamam
Kilise Kalıntısı	Kalıntılar
Ak (Bayran) Köprü	Köprü
Alman Köprüsü	Köprü
Bada Köprüsü	Köprü
Kale Kapısı	Kültürel
Kandemir Hanı	Kültürel
Kızılören Hanı	Kültürel
Regülatör	Kültürel
Yeraltı Geçidi (Dehliz)	Kültürel
Lutfullah (Çarşı) Camii Minaresi	Minare
Kubad-Abad Sarayı	Sivil Mimari
Askerlik Şubesi	Sivil Mimari
Aşıkbaşa Sokak Çeşmesi	Çeşme
Ballıpınar Çeşmesi	Çeşme

Büyük Çeşme	Çeşme
Sokakbaşı Çeşmesi	Çeşme
Eşrefoğlu Bedesteni	Çarşı
Kız Kulesi	Yayla
Dumanlı Yaylası	Yayla
Melikler Yaylası	Yayla
Tokat Yaylası	Yayla
Dede Gül Yaylası	Yayla
Beyşehir Gölü Milli Parkı	Milli Park
Titrek Kavak Tabiat Anıtı	Tabiat Anıtı
Yaka Manastır Orman İçi Dinlenme Yeri	Orman
Huğlu Yelkentepe Mesire Yeri:	Mesire
Yakamanastır Mesire Yeri	Mesire

Yöresel Değerler

Askı Takke	Halk Kültürü
Beyşehir Gölü Hakkında Bir Efsane, Ninni	Halk Kültürü
Hasır Örmeciliği	Halk Kültürü
Holuz (Buğday, Yulaf Eleği)	Halk Kültürü
Karaali'nin Türbesi	Halk Kültürü
Kuzbari	Halk Kültürü
Muska	Halk Kültürü
Pullu Fesler	Halk Kültürü
Salıncak	Halk Kültürü
Süslenmiş Keçi	Halk Kültürü
Takke, Gümüş Cıngılla	Halk Kültürü
Tandır	Halk Kültürü

Tespîh

Halk Kültürü

Tongurdaklı Dede

Halk Kültürü

Kaynak: Beyşehir İlçe Raporu, 2011

•**Erbaba Höyük:** Gölbaşı köyünün komşusu yakınlarında bulunan höyük, M.Ö. 6600-6400 yıllarında Neolitik dönemin önemli yerleşim alanlarından biri haline gelmiştir.

•**Eflatunpınar Anıtı:** İlçenin Sandıkçı hacı mahallesinde bulunan anıt, 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne "Hitit Kutsal Su Tapınağı" girmiştir (Bağcı, 2019, s. 27).

•**Fasillar Anıtı:** Kurtbeşiği Anıtı olarak bilinen anıt Fasillar mahallesinde bulunmaktadır. Anıt, iki aslanın arasında duran bir dağ tanrısı üzerinde duran heykeldir.

•**Kubadabad Sarayı:** İlçe Anadolu Selçuklu için başkent niteliği taşımıştır. Alâeddin Tepesi'ndeki saray dışında Gölyaka'da bulunan Kububad Sarayı durumun mühim göstergelerindedir (Beyşehir İlçe Raporu, 2011).

•**İsmail Ağa Medresesi:** Kesme taştan yapılan medrese "Taş Medrese" olarak da anılmaktadır.

•**Eşrefoğlu Camisi:** Miladi 1299 yılında Süleyman Bey yaptırmıştır. Camideki ahşap bezemeler Türk ahşap sanatının en büyük örneklerindedir (Bağcı, 2019, s. 27).

•**Taş Köprü:** 1908- 1914 yıllarında Beyşehir Gölü civarında yaşanan taşkınlar sebebiyle meydana gelen hastalıklar ve mali zararların engellenmesi amacıyla yapılan Taş Köprü Konya Ovası'nın sulanması maksadıyla regülatör sistemiyle inşa edilmiştir (Bağcı, 2019, s. 27).

•**Beyşehir Gölü:** Beyşehir turizmi için önemli olan Beyşehir Gölü, ülkemizin ikinci büyük gölüdür. Göller yöresinde yer alan Beyşehir gölü 1993 yılında milli park olmuştur. Gölde tepe ve uzantılardan oluşan 33 adet ada bulunmaktadır. Milli park sınırları içerisinde 85 familya, 305 cins, 545 tür, 140 alt tür ve 54 varyete bulunmaktadır (Bağcı, 2019, s. 31; Beyşehir İlçe Raporu, 2011).

Ayrıca Alperen'in belirttiğine göre Beyşehir Gölü güneşin batışının en güzel izlendiği yerlerden birisi olma özelliğine de sahiptir. Göl ve Anamas Dağı'nın güneşin batışı esnasında göl üzerinde oluşturduğu manzara ise yerli turistleri çeken önemli bir olaydır (Aktaran Öztürk, 2017, s. 83).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BEYŞEHİR HALKININ KÜLTÜREL MİRAS TEMELLİ TURİZME YAKLAŞIMI ÜZERİNE İNCELEME

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Turizm, hızla büyüyen ve ekonomik kalkınmanın en önemli araçlarından biridir. Turizm endüstrisi, insanlığın dünyanın farklı bölgelerinin kültürel kimliğini görme ve öğrenme arzusudur. İç turizmde, kültürel miras kişinin tarihindeki ulusal gururunu harekete geçirir. Uluslararası turizmde kültürel miras, diğer kültürlerle saygı ve anlayışı teşvik eder ve sonuç olarak barış ve anlayışı teşvik etmektedir. Binlerce yıl boyunca kültürlerin değişimi, en iyi tarihi anıtlardan bazılarının ve çok sayıda dini ve kültürel karışımın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Kültür turizmi, tamamen veya kısmen bir topluluğun, bölgenin tarihi, sanatsal, bilimsel veya yaşam tarzı/miras tekliflerine ilgi duyan, ev sahibi topluluk dışından ziyaretçileri çekerek ekonomik büyüme sağlayan bir ekonomik kalkınma aracıdır.

Bu çalışmanın yapılmasının önemi, Beyşehir turizmi üzerinde birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, Beyşehir halkının turizm algısının daha önce bir çalışmada ölçülmemiş olmasıdır. Bu çalışma ile turizm alanlarında yaşayan yerel halkın turizm etkilerine yönelik algılarını incelemek yoluyla turizm planlamasına katkıda bulunmayı hedeflemekte ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

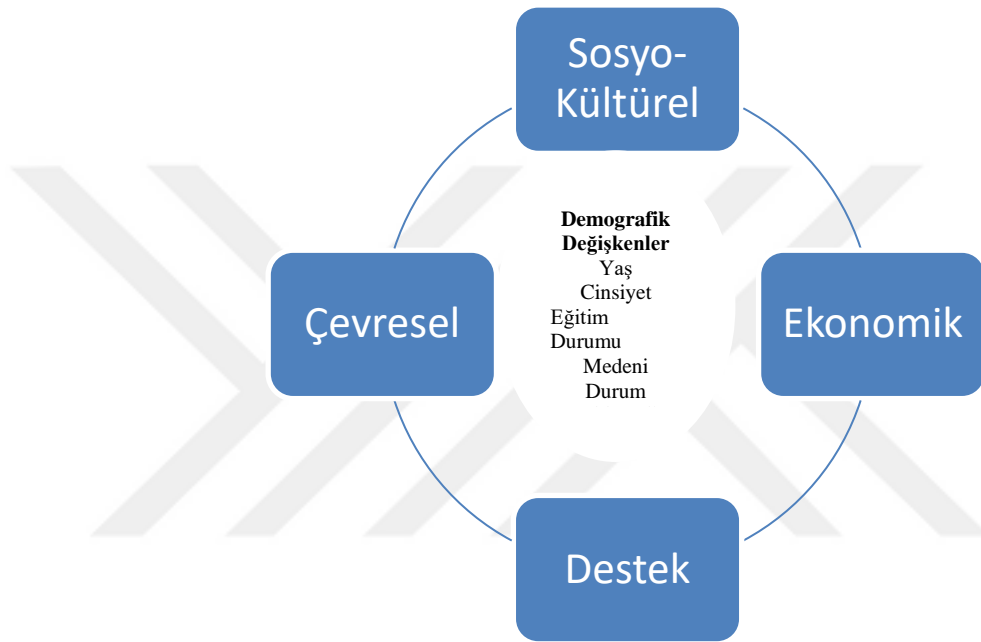
5.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtlılıkları

Bu araştırmanın amacı Beyşehir bölgesinde yaşayan yöre halkının kültüre turizme yönelik bakış açıları, turizmin geliştirilmesine yönelik bakış açıları ile turizmin bölgeye yaptığı olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerine yönelik tutumlarını araştırmaktır. Bu çalışma Beyşehir yöresi halkı görüşleri ile kısıtlıdır.

5.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada Beyşehir yöresinde bulunan yerel halkın turizme yönelik ekonomik, çevresel, sosyo-kültürel algıları ve turizmin gelişmesine yönelik verdikleri destek incelenmiştir. Bununla birlikte demografik değişkenlerin algı ve destek üzerinde yarattığı değişim incelenmiştir. Bu kapsamda araştırma modeli şöyledir:

Şekil 5.1. Araştırma Modeli

Model kapsamında araştırmada ilişkilendirilecek temel hipotezler şöyledir:

H¹: Turizmin ekonomik etkileri ile sosyo-kültürel etkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H²: Turizmin ekonomik etkileri ile çevresel etkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H³: Turizmin ekonomik etkileri ile turizme verdikleri destek etkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H⁴: Turizmin sosyo-kültürel etkileri ile turizme verdikleri destek etkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H⁵: Turizmin sosyo-kültürel etkileri ile çevresel etkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H⁶: Turizmin çevresel etkileri ile turizme verdikleri destek etkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H⁷: Turizmin ekonomik etkileri ile demografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H⁸: Turizmin sosyo-kültürel etkileri ile demografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H⁹: Turizmin çevresel etkileri ile demografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H¹⁰: Turizme verdikleri destek ile demografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

5.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Beyşehir yöresinde ikamet eden yerli halk oluşturmaktadır. TÜİK verileri 2020 adrese dayalı kayıt sistemine göre Beyşehir’de ikamet eden 75 bin 532 kişi vardır. Bu araştırmanın örneklemini 384 kişi oluşturmaktadır.

Ana kütle içerisinde örnek kesimin yargularımca ve tesadüfi olmayan seçimlere dayandığı için kolayda örnekleme yöntemi seçilmiştir. Kolayda örnekleme ile ana kütleden kolay, hızlı ve ekonomik biçimde verilerin toplanması sağlanmıştır.

5.5. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırmanın yönlemsel model ve hipotezlerini test etmek amacıyla nicel tarama yöntemi kullanılmıştır. Nicel yöntemler, anketler yoluyla elde edilen verileri hesaplama teknikleri kullanarak verilerin nesnel ölçümlerini yaparak analizini vurgulayan tekniktir. Nicel araştırmada, elde edilen sayısal veri analiz edilerek belirli bir hipotezin doğruluğu sorgulanarak açıklamaya odaklanmaktadır.

Anket formu Çolak (2017) tarafından pilot bir çalışma olarak hazırlanan anket formundan elde edilmiştir. Anket formları katılımcılara birebir dağıtılmıştır. Formlar katılımcılara Ekim ayı başlangıcında dağıtılıp Kasım ayı başlangıcında toplanmıştır.

Bu doğrultuda çalışmada Beyşehir halkının bölgenin turizm faaliyetleriyle alakalı görüşleri alınarak ve sonuçlar değerlendirilerek analiz edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 22.0 programına aktarılmıştır. Veri analizi sırasında, güvenilirlik analizi, faktör analizi, korelasyon ve normallik analizi yapılmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

6.1. Demografik Analiz

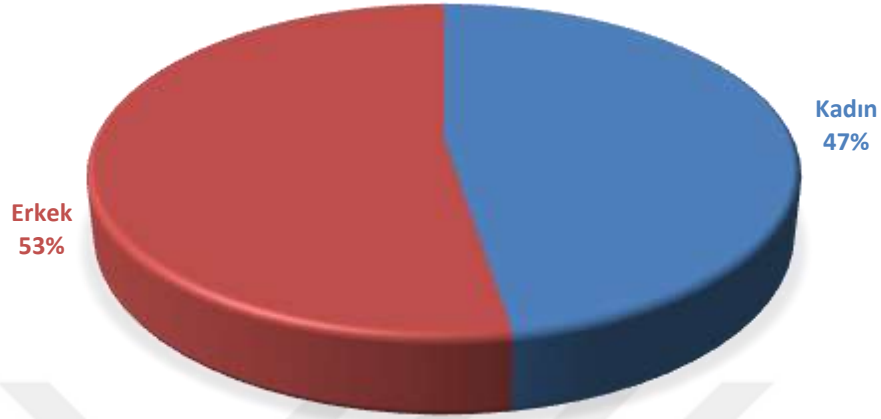
Bu bölümde kültürel miras temelli turizmin geliştirilmesinde yerel halkın tutumunu ölçmek amacı ile hazırlanan ankette yer alan kişisel özellikler ve diğer sorulara ait dağılımlara yer verilecektir.

Tablo 6.1. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Cinsiyet, Medeni Durum ve Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılımlar

	Boyutlar	Frekans	Yüzde %
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	184	47,4
	Erkek	204	52,6
<i>Medeni Durum</i>	Bekâr	127	32,7
	Evli	261	67,3
<i>Eğitim Durumu</i>	Okula Gitmedim	7	1,8
	İlkokul	60	15,5
	Ortaokul	61	15,7
	Lise	107	27,6
	Ön Lisans	49	12,6
	Üniversite	91	23,5
	Yüksek Lisans / Doktora	13	3,4

Tablo 6.1’de araştırmaya katılan yerel halkın kişisel özelliklerine ait dağılımlar gösterilmiştir. Bu dağılımlara göre yerel halkın %47,4’ünün kadın, %52,6’sının erkek olduğu; %32,7’sinin bekâr ve %67,3’ünün evli olduğu, yerel halkın çoğunluğunun ise eğitim durumları incelendiğinde eğitim düzeyinin lise olduğu görülmüştür..

Şekil 6.1. Araştırmaya Katılan Antrenörlerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımlara Ait Pasta Grafiği

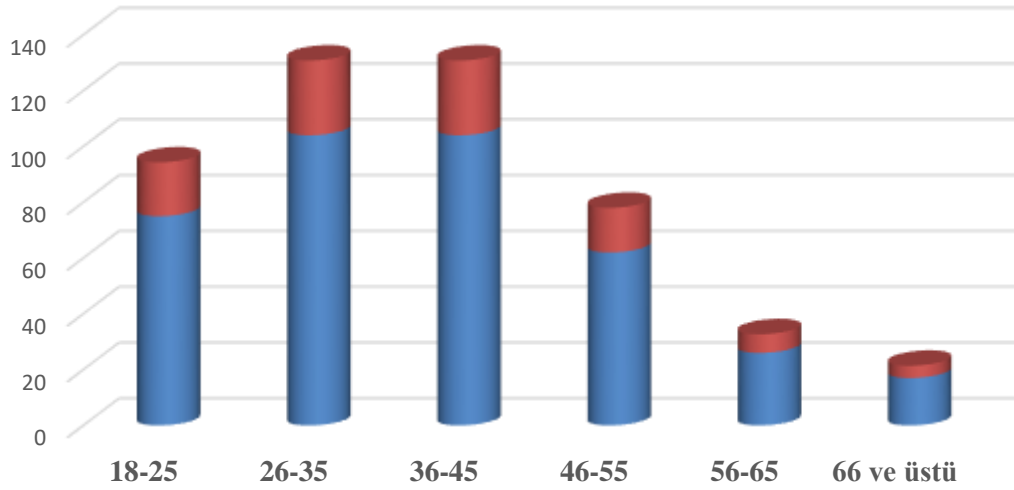
Şekil 6.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan yerel halkın çoğunluğunun erkek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Yaş ve Aylık Gelir Durumlarına İlişkin Dağılımlar

	Boyutlar	Frekans	Yüzde %
<i>Yaş</i>	18-25	75	19,3
	26-35	104	26,8
	36-45	104	26,8
	46-55	62	16,0
	56-65	26	6,7
	66 ve üstü	17	4,4
<i>Aylık Gelir</i>	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>	<i>Ortalama</i>
	500	20000	3641,69

Tablo 6.2’de araştırmaya katılan yerel halkın yaşları ve aylık gelirlerine ait dağılımlar gösterilmiştir. Bu dağılımlar incelendiğinde yerel halkın büyük çoğunluğunun 26 ile 45 yaşları arasında olduğu ve aylık gelirlerinin ortalama 3641 TL olduğu görülmektedir.

Şekil 6.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Yaş ve Aylık Gelir Durumlarına İlişkin Dağılımlara Ait Bar Grafiği

Şekil 6.2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yerel halkın yaşlarına ait dağılımlar gösterilmiştir. Bu dağılımda görüldüğü gibi yerel halkın büyük çoğunluğunun 26 ile 45 yaşları olduğu anlaşılmaktadır.

6.2. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları

Tablo 6.3. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları

<i>Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Katsayısı</i>			,852
Bartlett's Küresellik Testi	Ki Kare		1139,635
	sd		36
	Sig.		,000

Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeğinde (TEEÖ) bulunan 9 maddelik ölçekteki önermelerin faktör analizinin yapılabilmesi için yeterli bulunup bulunmadığı yukarıdaki tablo da (tablo 6.3) görülmektedir. Buna göre KMO (Kaiser-Meyer- Olkin) değeri 0,852 bulunarak faktör analizinin geçerliliği için yeterli ve uygun olduğu görülmüştür. Küresellik testi sonucu ise Sig. değeri 0, 000 olarak bulunarak önermelerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu sebeple turizmin ekonomik

etkilerine yönelik algı ölçeğinde bulunan hipotezlerin analizinin yapılmasının gerekli ve geçerli olarak görülmektedir.

Tablo 6.4. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri

	Faktör	
	1	2
Beyşehir genelindeki turizm faaliyetleri Beyşehir merkeze olumlu yansımaktadır.	,606	
Beyşehir merkezin ekonomisi turizme dayanmaktadır.	,773	
Turizm sektörü iş garantisi ve sürekliliği sağlamaktadır.	,731	
Beyşehir merkez ekonomisi turizm sayesinde çeşitlenmiş ve güçlenmiştir.	,801	
Beyşehir merkezde alışveriş imkânları turizm sayesinde artmıştır.	,782	
Turizm yerel ürünler için pazar imkânı oluşturmaktadır.	,510	
Turizm sayesinde Beyşehir merkeze daha çok yatırım yapılmaktadır.	,651	
Turizm sektörünün mevsimselliği ekonominin istikrarını bozmaktadır.		,579
En düşük ücretler turizm sektöründe verilmektedir.		,584
<i>Açıklanan Varyans</i>	33,669	23,643
<i>Öz Değer</i>	3,853	1,307

Tablo 6.4’de turizmin ekonomik etkilerine yönelik algı ölçeğini açıklamak için 9 önermeden oluşan bu bölümdeki sorular araştırmaya katılanlara yöneltilmiştir ve verdikleri cevaplara göre her soru kendi arasında 2 faktöre ayrılmıştır. Birinci faktör turizmin olumlu ekonomik etkilerini, ikincisi ise turizmin olumsuz ekonomik etkilerini açıklamaktadır. Bu iki faktörde hipotezlerin aldığı değerler gösterilmiştir. Bu analize göre de 7 maddeden oluşan ve toplam varyansın %33,669’unu açıklayan birinci faktör *turizmin olumlu ekonomik etkilerini* ve 2 maddeden oluşan toplam varyansın

%23,643'ünü açıklayan ikinci faktör *turizmin olumsuz ekonomik etkilerini* olarak adlandırılarak analiz sonucu elde edilmiştir.

6.3 Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları

Tablo 6.5. Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları

<i>Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Katsayısı</i>			,835
Bartlett's Küresellik Testi	Ki Kare	1505,648	
	sd	55	
	Sig.		,000

Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeğinde (TÇEÖ) bulunan 11 maddelik likert ölçeğini içerisinde barındıran hipotezlerin faktöre analizi ile sınanıp sınanamayacağına ilişkin veriler tablo 6.5'de görülmektedir. Buna göre KMO (Kaiser-Meyer- Olkin) değeri 0,835 bulunarak faktör analizinin geçerliliği için yeterli ve uygun olduğu görülmüştür. Küresellik testi sonucu ise Sig. değeri 0,000 olarak bulunarak önermelerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu sebeple turizmin çevresel etkilerine yönelik algı ölçeğinde bulunan hipotezlerin analizinin yapılmasının ise gerekli ve geçerli olarak görülmektedir.

Tablo 6.6. Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri

	Faktör	
	1	2
Turizm yerel halkta çevre bilincinin oluşmasına katkı sağlamaktadır.		,549
Turizm diğer sektörlere kıyasla çevreyi daha az kirletmektedir.		,561
Turizm doğal çevrenin korunmasına ve güzelleşmesine katkı sağlamaktadır.		,730
Turizm, tarihi eserlerin korunmasına katkı sağlamaktadır.		,647
Turizm nedeniyle topraklarımız daha iyi kullanılmaktadır.		,522
Beyşehir'de turizm gelişimi olmasaydı çevre daha az bozulurdu.	,677	

Otel ve diğer turistik tesislerin inşası doğal çevreye zarar vermektedir.	,728	
Turizm yapılaşmasının gereksiz şekilde artmasına neden olmaktadır.	,776	
Turizm faaliyetleri ve turistik tesisler doğayı olumsuz etkilemektedir.	,743	
Turizm nedeniyle Beyşehir’de daha çok trafik olmaktadır.	,715	
Turistler ve turistik tesisler çok gürültü oluşturmaktadır.	,657	
Açıklanan Varyans	32,747	22,688
Öz Değer	4,045	2,052

Tablo 6.6’da turizmin çevresel etkilerine yönelik algı ölçeğini açıklamak için 11 önermeden oluşan bu bölümdeki sorular araştırmaya katılanlara yönelmiştir ve verdikleri cevaplara göre her soru kendi arasında 2 faktöre ayrılmıştır. Birinci faktör turizmin olumsuz çevre etkilerini, ikinci faktör ise turizmin olumlu çevre etkilerini ele alarak bu iki faktör altında analiz sonucunda elde edilen değerler bulunmaktadır. Bu analize göre de 6 maddeden oluşan ve toplam varyansın %32,747’sini açıklayan birinci faktör *turizmin olumsuz çevre etkilerini* ve 5 maddeden oluşan toplam varyansın %22,688’ini açıklayan ikinci faktör *turizmin olumlu çevre etkilerini* olarak analiz sonucu elde edilmiştir.

6.4 Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları

Tablo 6.7. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları

<i>Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Katsayısı</i>		,912
Bartlett's Küresellik Testi	Ki Kare	3530,587
	sd	120
	Sig.	,000

Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeğinde (TSKEÖ) bulunan 16 maddelik likert ölçeği içerisinde barındıran hipotezlerin faktör analizi ile sınanıp sınanmayacağına ilişkin veriler tablo 6.7’de görülmektedir. Buna göre KMO (Kaiser-Meyer- Olkin) değeri 0,912 bulunarak faktör analizinin geçerliliği için yeterli uygun

olarak görülmüştür. Küresellik testi sonucunda ise Sig. değeri 0,000 olarak bulunarak önermelerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu sebeple turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik algı ölçeğinde bulunan hipotezlerin analizinin yapılmasının ise gerektiği ve geçerli olduğu görülmektedir.

Tablo 6.8. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri

	Faktör		
	1	2	3
Turizm sayesinde yollar, parklar kentin temizliği gibi hizmetler daha iyi olmuştur.			,653
Turizm kadınların aile içindeki yerinin iyileşmesine destek olmaktadır.			,775
Turizm kadınların toplum içindeki yerinin iyileşmesine destek olmaktadır.			,822
Turizm planmasında Beyşehir halkının istekleri göz önünde bulundurulmaktadır.			,748
Yerel halkın turizm planlaması çalışmalarına katılabilmektedir.			,631
Turizm aile yapısı ve sosyal bağlara zarar vermektedir.	,677		
Turizm toplum düzenini bozucu davranışların artmasına neden olmaktadır.	,787		
Turizm yerel halkın mahremiyetine ve özel yaşamına zarar vermektedir.	,624		
Turizm yerel kültürün yozlaşmasına ve ticaretleşmesine yol açmaktadır.	,727		
Turizm yerel halk ile turistler arasında uyumsuzluk oluşturmaktadır.	,694		
Turizm ahlak dışı davranışların artmasına neden olmaktadır.	,802		
Turizm fuhuşun artmasına neden olmaktadır.	,751		
Turizm cinsel serbestliğin artmasına yol açmıştır.	,812		

Turizm alkol ve uyuşturucu madde kullanımının artmasına yol açmaktadır.	,899		
Turizm nedeniyle Beyşehir gereğinden fazla kalabalık olmaktadır.	,785		
Turizm nedeniyle Beyşehir çok fazla göç almaktadır.	,598		
Göçle gelenler Beyşehir'in kültürel yapısında bozulmalara yol açmaktadır.	,632		
Turizm Beyşehir'de suç oranlarının artmasına yol açmaktadır.	,726		
Turizm Beyşehir'in huzur ortamını bozmuştur.	,813		
Açıklanan Varyans	26,329	21,268	18,189
Öz Değer	7,031	2,264	1,216

Tablo 6.8'de turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik algı ölçeğini açıklamak için 19 önermeden oluşan bu bölümdeki sorular araştırmaya katılanların verdikleri cevaplara göre her soru kendi içerisinde değer yükleri alınmıştır. Bu bölümde diğerlerinden farklı olarak değerler 3 faktör altında ele alınmıştır. Birinci faktör turizmin olumsuz kültürel etkilerini, ikinci faktör turizmin olumsuz sosyal etkilerini, üçüncü faktör ise turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini ele alarak bu üç faktör altında analiz sonucunda elde edilen değerler bulunmaktadır. Bu analize göre de 9 maddeden oluşan ve toplam varyansın %26,329'unu açıklayan birinci faktör **turizmin olumsuz kültürel etkilerini**, toplam varyansın %21,268'inin açıklayan 5 maddelik faktör 2 **turizmin olumsuz sosyal etkilerini** ve toplam varyansın %18,189'unu açıklayan 5 maddelik faktör 3 **turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini** olarak adlandırılarak analiz sonucu elde edilmiştir.

6.5 Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları

Tablo 6.9. Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Geçerlilik Analizi Sonuçları

<i>Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Katsayısı</i>			,820
Bartlett's Küresellik Testi	Ki Kare		1789,508
	sd		45
	Sig.		,000

Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeğinde (TUDESÖ) bulunan 16 maddelik liket ölçeğinin içerisinde bulunan hipotezlerin faktör analizi ile sınanıp sınanmayacağına ilişkin veriler tablo 6.9'da görülmektedir. Buna göre KMO (Kaiser-Meyer- Olkin) değeri 0,820 bulunarak faktör analizinin geçerliliği için yeterli ve uygun olduğu görülmüştür. Küresellik testi sonucu ise Sig. değeri 0,000 olarak bulunarak önermelerde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu sebeple turizmin çevresel etkilerine yönelik algı ölçeğinde bulunan hipotezlerin analizinin yapılmasının gerekli ve geçerli olduğu görülmektedir.

Tablo 6.10. Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Faktör Yükleri

	Faktör	
	1	2
Devlet Beyşehir'de turizmin gelişimi için çaba göstermelidir.	,599	
Beyşehir ili turizm merkezi özelliğini korumalı ve geliştirmelidir.	,798	
Beyşehir iline daha çok turistin gelmesini desteklerim.	,843	
Beyşehir merkezde daha çok turistik tesis yapılmalıdır.	,654	
Beyşehir merkezin daha çok turistin ziyaret etmesini isterim.	,687	
Turizm Beyşehir'in geleceği için önemli sektörlerdendir.	,730	
Bölgeye gelen turist sayısı azaltılmalıdır.		,549

Çevremdeki pek çok insan turizm gelişiminden rahatsız olmaktadır.		,561
Devlet kaynaklarının turizm gelişimi için harcanması gereksizdir.		,730
Turizmin olumsuz etkileri nedeniyle Beyşehir'i terk etmeyi düşünüyorum.		,647
Açıklanan Varyans	32,884	30,346
Öz Değer	3,314	2,909

Tablo 6.10'da turizmin gelişimine verilen destek yönelik algı ölçeği açıklamak için 10 maddeden oluşan bu bölümdeki sorular araştırmaya katılanların verdikleri cevaplara göre her soru kendi içerisinde 2 faktöre ayrılmıştır. Birinci faktör turizmin gelişime destek olma, ikinci faktör ise turizmin gelişimine destek olmamaya yönelik değerleri ele alarak, bu iki faktör altında analiz sonucunda elde edilen değerler bulunmaktadır. Bu analize göre de 6 maddeden oluşan ve toplam varyansın %32,884'ünü açıklayan birinci faktör **turizmin gelişimine destek olma** ve 4 maddeden oluşup toplam varyansın %30,346'sını açıklayan faktör 2 **turizmin gelişimine destek olmama** olarak adlandırılarak analiz sonucu elde edilmiştir.

6.6. Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistiklerine Ait Bilgiler

Araştırmayı temsil eden turizmin ekonomik, çevresel, sos-kültürel etkileri ve turizmin gelişimine araştırmaya katılan katılımcıları verdiği destek ölçeklerinde sorulara ait standart sapmalar ve ortalama değerleri hesaplanarak gösterilecektir.

Tablo 6.11. Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma
Beyşehir genelindeki turizm faaliyetleri Beyşehir merkeze olumlu yansımaktadır	3,47	1,164
Beyşehir merkezin ekonomisi turizme dayanmaktadır.	3,21	1,098
Turizm sektörü iş garantisi ve sürekliliği sağlamaktadır.	3,37	1,091
Beyşehir merkez ekonomisi turizm sayesinde çeşitlenmiş ve güçlenmiştir.	3,36	1,136

Beyşehir merkezde alışveriş imkânları turizm sayesinde artmıştır.	3,24	1,236
Turizm yerel ürünler için pazar imkânı oluşturmaktadır.	3,48	1,108
Turizm sayesinde Beyşehir merkeze daha çok yatırım yapılmaktadır.	3,35	1,216
Turizm sektörünün mevsimselliği ekonominin istikrarını bozmaktadır	3,33	1,247
En düşük ücretler turizm sektöründe verilmektedir	3,25	1,202

Tablo 6.11’de görüldüğü üzere en yüksek ortalama değerlerin “Turizm yerel ürünler için pazar imkânı oluşturmaktadır.” ($\bar{X} = 3,48$) ve “Beyşehir genelindeki turizm faaliyetleri Beyşehir merkeze olumlu yansımaktadır” ($\bar{X} = 3,47$) maddesi olarak görülmektedir. Bu bilgilere bakıldığında Beyşehir’de yerel halk turizmin yerel ürünler açısından ve merkez diğer faaliyetler bakımından olumlu yansıdığını belirtmişlerdir. Diğer taraftan bakıldığında en düşük ortalamalar “Beyşehir merkezin ekonomisi turizme dayanmaktadır.” ($\bar{X} = 3,21$) ve “Beyşehir merkezde alışveriş imkânları turizm sayesinde artmıştır.” ($\bar{X} = 3,24$) maddeleri olarak elde edilmiştir. Bu bilgiler ışığında yerel halk Beyşehir’in merkez ekonomisinin ve alışveriş imkânlarının turizme bağlı olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 6.12. Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma
Turizm yerel halkta çevre bilincinin oluşmasına katkı sağlamaktadır.	3,69	1,119
Turizm diğer sektörlerle kıyasla çevreyi daha az kirletmektedir.	3,54	1,250
Turizm doğal çevrenin korunmasına ve güzelleşmesine katkı sağlamaktadır.	3,80	1,108
Turizm, tarihi eserlerin korunmasına katkı sağlamaktadır.	3,88	1,082
Turizm nedeniyle topraklarımız daha iyi kullanılmaktadır.	3,56	1,219
Beyşehir’de turizm gelişimi olmasaydı çevre daha az bozulurdu.	3,36	1,301
Otel ve diğer turistik tesislerin inşası doğal çevreye zarar vermektedir.	3,36	1,236
Turizm yapılaşmanın gereksiz şekilde artmasına neden olmaktadır.	3,37	1,235
Turizm faaliyetleri ve turistik tesisler doğayı olumsuz etkilemektedir.	3,27	1,301

Turizm nedeniyle Beyşehir’de daha çok trafik olmaktadır.	3,35	1,302
Turistler ve turistik tesisler çok gürültü oluşturmaktadır.	3,35	1,318

Turizmin çevresel etkilerine yönelik ölçeğe ait tanımlayıcı istatistikler tablo 6.12’de gösterilmiştir. Görüldüğü üzere en yüksek ortalama değerlerin “Turizm, tarihi eserlerin korunmasına katkı sağlamaktadır.” ($\bar{X} = 3,88$) ve “Turizm doğal çevrenin korunmasına ve güzelleşmesine katkı sağlamaktadır.” ($\bar{X} = 3,80$) maddesi olarak görülmektedir. Bu bilgilere bakıldığında Beyşehir’de yerel halk turizmin tarihi eserler ve doğanın korunması bakımından olumlu yansıdığını belirtmişlerdir. Diğer taraftan bakıldığında en düşük ortalamalar “Turizm nedeniyle Beyşehir’de daha çok trafik olmaktadır.” ($\bar{X} = 3,35$) ve “Turistler ve turistik tesisler çok gürültü oluşturmaktadır.” ($\bar{X} = 3,35$) maddeleri olarak elde edilmiştir. Bu bilgiler ışığında yerel halk Beyşehir’de turizme olumsuz çevresel etkisi olarak trafik ve gürültü düzeyinin artmasını ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 6.13. Turizmin Gelişimine Verilen Destek Ölçeğinde (TUDESÖ) Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma
Devlet Beyşehir’de turizmin gelişimi için çaba göstermelidir.	3,85	1,137
Beyşehir ili turizm merkezi özelliğini korumalı ve geliştirmelidir.	3,97	1,056
Beyşehir iline daha çok turist gelmesini desteklerim.	3,87	1,161
Beyşehir merkezde daha çok turistik tesis yapılmalıdır.	3,86	1,136
Beyşehir merkezin daha çok turistin ziyaret etmesini isterim.	3,89	1,089
Turizm Beyşehir’in geleceği için önemli sektörlerdendir.	3,79	1,145
Bölgeye gelen turist sayısı azaltılmalıdır.	2,96	1,438
Çevremdeki pek çok insan turizm gelişiminden rahatsız olmaktadır.	2,91	1,402
Devlet kaynaklarının turizm gelişimi için harcanması gereksizdir.	2,88	1,448
Turizmin olumsuz etkileri nedeniyle Beyşehir’i terk etmeyi düşünüyorum.	2,66	1,544

Turizmin gelişimine verilen destek ölçeğine ait tanımlayıcı istatistikler tablo 6.13’de gösterilmiştir. Görüldüğü üzere en yüksek ortalama değerlerin “Beyşehir ili turizm merkezi özelliğini korumalı ve geliştirmelidir.” ($\bar{X} = 3,97$) ve “Beyşehir merkezin daha çok turistin ziyaret etmesini isterim.” ($\bar{X} = 3,89$) maddesi olarak görülmektedir. Bu bilgilere bakıldığında Beyşehir’de yerel halk Beyşehir merkeze daha çok turist gelmesini ve turizm merkezi özelliğinin geliştirilmesini istediklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan bakıldığında en düşük ortalamalar “Turizmin olumsuz etkileri nedeniyle Beyşehir’i terk etmeyi düşünüyorum.” ($\bar{X} = 2,66$) ve “Devlet kaynaklarının turizm gelişimi için harcanması gereksizdir.” ($\bar{X} = 2,88$) maddeleri olarak elde edilmiştir. Bu bilgiler ışığında yerel halk Beyşehir’i turizmin olumsuz etkilerinin olmadığını düşünerek Beyşehir’i terk etmeyi düşünmediklerini ve devlet desteğinin de olumsuz karşılanmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 6.14. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algı Ölçeğine (TSKEÖ) Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma
Turizm sayesinde yollar, parklar, kentin temizliği gibi hizmetler daha iyi olmuştur.	3,63	1,149
Turizm kadınların aile içindeki yerinin iyileşmesine destek olmaktadır.	3,46	1,229
Turizm kadınların toplum içindeki yerinin iyileşmesine destek olmaktadır.	3,56	1,191
Turizm planlamasında Beyşehir halkının istekleri göz önünde bulundurulmaktadır.	3,49	1,236
Yerel halk turizm planlaması çalışmalarına katılabilmektedir.	3,39	1,254
Turizm aile yapısı ve sosyal bağlara zarar vermektedir.	3,09	1,399
Turizm toplum düzenini bozucu davranışların artmasına neden olmaktadır.	3,19	1,381
Turizm yerel halkın mahremiyetine ve özel yaşamına zarar vermektedir.	3,14	1,382
Turizm yerel kültürün yozlaşmasına ve ticaretleşmesine yol açmaktadır.	3,20	1,317
Turizm yerel halk ile turistler arasında uyumsuzluk oluşturmaktadır.	3,17	1,285
Turizm ahlak dışı davranışların artmasına neden olmaktadır.	3,17	1,429
Turizm fuhuşun artmasına neden olmaktadır.	3,04	1,427
Turizm cinsel serbestliğin artmasına yol açmıştır.	3,16	1,386
Turizm alkol ve uyuşturucu madde kullanımının artmasına yol açmaktadır.	3,27	1,374
Turizm nedeniyle Beyşehir gereğinden fazla kalabalık olmaktadır.	3,10	1,393
Turizm nedeniyle Beyşehir çok fazla göç almaktadır.	3,17	1,393
Göçle gelenler Beyşehir’in kültürel yapısında bozulmalara yol açmaktadır.	3,29	1,351
Turizm Beyşehir’de suç oranlarının artmasına yol açmaktadır.	3,12	1,364
Turizm Beyşehir’in huzur ortamını bozmuştur.	3,05	1,352

Turizmin Sosyo-kültürel etkilerine yönelik algı ölçeğine ait tanımlayıcı istatistikler tablo 6.14’de gösterilmiştir. Görüldüğü üzere en yüksek ortalama değerlerin “Turizm sayesinde yollar, parklar, kentin temizliği gibi hizmetler daha iyi olmuştur.” ($\bar{X} = 3,63$) ve “Turizm kadınların toplum içindeki yerinin iyileşmesine destek olmaktadır.” ($\bar{X} = 3,56$) maddesi olarak görülmektedir. Bu bilgilere bakıldığında Beyşehir’de yerel halk Beyşehir turizmin yollar, parklar gibi yerler konusunda iyileştirmeye sebep olduğu ve kadınların toplumdaki yerlerinin iyileşmesinde etkili olduğu belirtmişlerdir. Diğer taraftan bakıldığında en düşük ortalamalar “Turizm fuhuşun artmasına neden olmaktadır.” ($\bar{X} = 3,04$) ve “Turizm Beyşehir’in huzur ortamını bozmuştur.” ($\bar{X} = 3,05$) maddeleri olarak elde edilmiştir. Bu bilgiler ışığında yerel halk Beyşehir’de turizmin huzur ortamını bozmadığı ve fuhuş gibi olayların da artmadığını ifade etmişlerdir.

6.7. Güvenilirlik Çalışması

Anket çalışmasında kullanılan likert ölçeği altında verilen önermelerin araştırmanın hedefine uygun olup olmadığı veya elde edilen veriler ile bunlara ait sonuçların güvenilirliğinin test edilmesi için güvenilirlik analizi sonuçlarına ihtiyaç vardır. Bu sebeple araştırmanın bel kemiğini oluşturan ve dört bölümden oluşan, turizmin ekonomik etkilerine yönelik algı ölçeği, turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik algı ölçeği, turizmin çevresel etkilerine yönelik algı ölçeği ve son olarak turizme verilen destek ölçeği, bunların olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik güvenilirlik testinin sonuçları aşağıdaki tablo 6.15’de verilmiştir.

Tablo 6.15. Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Faktörler	Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı
<i>TEEÖ</i>	TEEÖ	,832	9
	Faktör 1: Turizmin olumlu ekonomik etkileri	,822	7
	Faktör 2: Turizmin olumsuz ekonomik etkileri	,656	2
<i>TSKEÖ</i>	TSKEÖ	,929	19
	Faktör 1: Turizmin olumsuz kültürel etkileri	,856	9
	Faktör 2: Turizmin olumsuz sosyal etkileri	,789	5

	Faktör 3: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkileri	,902	5
TÇEÖ	TÇEÖ	,822	11
	Faktör 1: Turizmin olumlu çevresel etkileri	,788	6
	Faktör 2: Turizmin olumsuz çevresel etkileri	,803	5
TUDESÖ	TUDESÖ	,727	10
	Faktör 1: Turizmin gelişimine destek olma	,706	6
	Faktör 2: Turizmin gelişimine destek olmama	,698	4
Toplam Ölçek		,869	51

Tablo 6.15’de gösterilen değerlerden anlaşılacağı gibi ölçeğin Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısı “**TEEÖ**” ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0,832 olarak, alt boyutları olan Faktör 1 için güvenilirlik katsayısı 0,822 ve Faktör 2 için güvenilirlik katsayısı 0,656 olarak bulunmuştur. Bu değere göre TEEÖ ölçeğinin güvenilirliğinin çok yüksek derecede (%83), faktör 1’in (%82) ve faktör 2’nin de (%66) olarak güvenilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir. Yani araştırmayı temsil eden ölçeğin çok yüksek seviyede güvenilir olduğu görülmektedir.

“**TSKEÖ**” ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0,929 olarak, alt boyutları olan Faktör 1 için güvenilirlik katsayısı 0,826, Faktör 2 için güvenilirlik katsayısı 0,789 ve Faktör 3 için 0,902 olarak bulunmuştur. Bu değere göre TSKEÖ ölçeğinin güvenilirliğinin çok yüksek derecede (%93), faktör 1’in (%83), faktör 2’nin de (%79) ve faktör 3’ün (%91) olarak güvenilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir. Yani araştırmayı temsil eden ölçeğin çok yüksek seviyede güvenilir olduğu görülmektedir.

“**TÇEÖ**” ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0,822 olarak, alt boyutları olan Faktör 1 için güvenilirlik katsayısı 0,788 ve Faktör 2 için güvenilirlik katsayısı 0,803 olarak bulunmuştur. Bu değere göre TÇEÖ ölçeğinin güvenilirliğinin çok yüksek derecede (%83), faktör 1’in (%79) ve faktör 2’nin de (%81) olarak güvenilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir. Yani araştırmayı temsil eden ölçeğin çok yüksek seviyede güvenilir olduğu görülmektedir.

“**TUDESÖ**” ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0,727 olarak, alt boyutları olan Faktör 1 için güvenilirlik katsayısı 0,706 ve Faktör 2 için güvenilirlik katsayısı 0,698 olarak bulunmuştur. Bu değere göre TUDESÖ ölçeğinin güvenilirliğinin yüksek derecede (%73), faktör 1’in (%71) ve faktör 2’nin de (%70) olarak güvenilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir. Yani araştırmayı temsil eden ölçeğin çok yüksek seviyede güvenilir olduğu görülmektedir.

6.8. Değişkenler Arası İlişkilerin İncelenmesi

Araştırmaya katılan yöre halkın turizmin ekonomik, çevresel, sosyo-kültürel etkileri hakkındaki düşünceleri ve Turizmin gelişimine verilen destek ölçeklerine verdikleri yanıtlardan elde edilen puanlar arasında ilişkinin incelenmesi amacıyla korelasyon analizi uygulanacaktır.

Tablo 6.16. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişkiler İçin Korelasyon Analizi Sonuçları

		TEEÖ	TSKEÖ	TÇEÖ	TUDESÖ
Turizmin Ekonomik Etkileri	Pearson	1	,436**	,433**	,367**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	388	388	388	388
Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	Pearson	,436**	1	,646**	,588**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	388	388	388	388
Turizmin Çevresel Etkileri	Pearson	,433**	,646**	1	,543**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	388	388	388	388
Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği	Pearson	,367**	,588**	,543**	1
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	388	388	388	388

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 6.16’da araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkilerin şiddeti ve yönünün incelenmesi amacı ile korelasyon analizi uygulanmıştır. Bu analiz sonucuna göre Turizmin ekonomik etkileri ile Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri ve Turizmin Çevresel Etkileri boyutu ile orta dereceli pozitif yönlü bir ilişki, Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği ile arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri ile Turizmin Ekonomik Etkileri ölçeği ile arasında pozitif yönde orta dereceli bir ilişki olduğu görülürken Turizmin Çevresel Etkileri ve Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği ile aralarında güçlü ve pozitif yönde bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Turizmin Çevresel Etkileri ile Turizmin Ekonomik Etkileri arasında pozitif yönde orta dereceli bir ilişki olduğu görülürken Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri ve Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği ile aralarında güçlü ve pozitif yönde bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği ile Turizmin Ekonomik Etkileri arasında pozitif yönde orta dereceli bir ilişki olduğu görülürken Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri ve Turizmin Çevresel Etkileri Ölçeği ile aralarında güçlü ve pozitif yönde bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

6.8.1. Yerel Halkın Cinsiyetleri ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki

Tablo 6.17. Yerel Halkın Cinsiyetleri ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait İki Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	$\bar{x}$	t Testi		
				t	Sd	p
<i>Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği</i>	Kadın	184	30,250	-1,548	386	,122
	Erkek	204	31,264			
			7			

Hipotezler;

H₀: Yerel halkın cinsiyetleri ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Yerel halkın cinsiyetleri ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6.17’de katılımcıların, yerel halkın cinsiyetiyle turizmin gelişimine destek ölçeği tutumlarında ile ilgili ilişkinin boyutunun ortaya konulması için parametrik t testi yapılmıştır. Buna göre Yerel halkın cinsiyet değişkeni ile turizmin gelişimine destek ölçeği arasındaki ilişki için anlamlılık değerleri ($p>0,05$) olduğundan dolayı anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu sebeple H₁ hipotezi reddedilerek yanlışlanmıştır. Başka bir deyişle ile yerel halkın cinsiyetlerinin kadın veya erkek olması turizmin gelişimine destek olma yönü ve görüşleri bakımından farklılıklar meydana getirmediği anlaşılmaktadır.

6.8.2 Yerel Halkın Yaşları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki

Tablo 6.18. Yerel Halkın Yaşları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Anova Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	KT	sd	KO	F	p
<i>Turizmin</i>	Gruplar Arası	805,754	5	161,151	4,015	,001*
<i>Gelişimine</i>	Gruplar İçi	15332,061	382	40,136		
<i>Destek Ölçeği</i>	Toplam	16137,814	387			

Hipotezler;

H₀: Yerel halkın yaşları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Yerel halkın yaşları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6.18’de katılımcıların, yerel halkın yaş bağımsız değişkeni ile turizmin gelişimine destek ölçeği tutumlarında ile ilgili ilişkinin boyutunun ortaya konulması

için parametrik anova testi yapılmıştır. Buna göre yerel halkın yaş değişkeni ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasındaki ilişkiler için ($p < 0,05$) olduğundan dolayı yerel halkın yaşları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu söylenebilir. Bu boyut için farklar LSD testi ile incelendiğinde ise yaşları daha yüksek olan yerel halkın turizmin gelişimine daha olumlu destekler verdiği söylenebilir.

6.8.3. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki

Tablo 6.19. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Anova Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	KT	sd	KO	F	p
<i>Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği</i>	Gruplar Arası	520,703	6	86,784	2,117	,051
	Gruplar İçi	15617,111	381	40,990		
	Toplam	16137,814	387			

Hipotezler;

H₀: Yerel halkın eğitim durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Yerel halkın eğitim durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6.19’de yerel halkı temsil eden katılımcıların eğitim durumlarıyla turizmin gelişimine destek ölçeği üzerine tutumları ile ilgili ilişkinin boyutunun ortaya konulması için parametrik anova testi yapılmıştır. Bu analize göre Yerel halkın eğitim durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği arasındaki ilişkileri arasındaki anlamlılık değeri ($p > 0,05$) olarak tespit edilmiştir. Bundan dolayı H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bir başka deyişle yerel halkın eğitim durumlarının farklı olması ile turizmin

gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar meydana getirmediği söylenebilir.

6.8.4. Yerel Halkın Medeni Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişki

Tablo 6.20. Yerel Halkın Medeni Durumları ile Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	$\bar{x}$	t Testi		
				t	Sd	p
Turizmin Gelişimine Destek Ölçeği	Bekâr	27	29,3858	3,005	386	,003*
	Evli	61	31,4636			

Hipotezler;

H₀: Yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6.20’de yerel halkı temsil eden katılımcıların medeni durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği üzerine tutumları ile ilgili ilişkinin boyutunun ortaya konulması için parametrik t testi yapılmıştır. Teste göre yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasındaki ilişkiler için ($p < 0,05$) olduğundan dolayı Yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu söylenebilir. Bu boyut için farklar incelendiğinde ise evli olan yerel halkın turizmin gelişimine daha olumlu destekler verdiği söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Turizm, somut sonuçları (istihdam yaratma, vergi gelirleri) ve daha az somut sonuçları (yaşam kalitesi) ile yaygın olarak tanınmaktadır. Tarım turizmi, sanat turizmi, kültür ve miras turizmi, destinasyon turizmi, fuarlar, etkinlikler ve konferanslar, spor takımları, rekreasyon ve daha fazlasını içeren çok çeşitli cazibe merkezleri üzerine inşa edilebilir. Uluslararası turizm, dünyanın en büyük ihracat kazananıdır ve çoğu ülkede ödemeler dengesinde önemli bir faktördür. Ziyaretçileri çekmek için bu aracın birincil odak noktası "kültür ve miras turizmi"dir.

Kültürel kaynakların, turizm, el sanatları ve kültürel çekicilikler yoluyla ekonomik canlılık yaratmak için insan sermayesinden ve kültürden yararlanarak ekonomik canlılık yarattığı konusunda geniş bir fikir birliği vardır. Bu tür kaynaklara dayalı programlar, yeniden geliştirme ve kültürel yenilenme için bir merkez olarak hizmet ederek bir topluluğu veya mahalleyi eski haline getirebilir, canlandırabilir veya güçlendirebilir. Doğal olanaklarla bütünleşmiş, kentsel yaşam kalitesinin artmasıyla sonuçlanan canlı kamusal alanlar yaratırlar ve iş ve vergi gelir tabanını ve olumlu bölgesel ve topluluk imajını genişletirler.

Ayrıca kültürel kaynaklar, toplulukları son derece arzu edilen bilgiye dayalı çalışanlar için daha çekici hale getirerek ve yeni bilgi yoğun üretim biçimlerinin gelişmesine izin vererek bir bölgenin “yenilikçi habitatına” katkıda bulunabilir. Bu sadece büyük merkezi şehirlerde değil, aynı zamanda daha küçük topluluklarda ve kırsal alanlarda da etkili olabilir. Aynı zamanda, kültür ve miras turizminin yerel topluluğun kültürel ve boş zaman isteklerini tatmin edebilmesi, bölge sakinlerine daha fazla anavatanlarına ait olma hissini ve hem içeride hem de dışarıda kültürlerarası farkındalık sağlayarak tatmin etmesi söz konusudur. Kültürel ve miras turistleri, diğer tür gezginlere göre daha uzun süre kalır ve daha fazla para harcar. Bu da turizmi önemli bir ekonomik kalkınma aracı haline getirmektedir.

Beyşehir, tarihi, kültürü ve doğal güzellikleriyle varlığını günümüze kadar korumuş Konya'nın eşsiz ilçelerindedir. Sekiz bin yıllık geçmişinden bu yana tarihi binaları, doğal güzellikleri ile zengin bir kültüre sahiptir. Bu çalışmada Beyşehir bölgesinde ikamet eden halkın turizmin sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik algısı ve

halk tarafından verilen desteği demografik değişkenlere göre incelemiştir. Bu kapsamda demografik değişkenler incelendiğinde araştırmaya katılanların çoğunluğunun erkek; yine demografik değişkenlerden çoğunluğunun evli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yerel halkın çoğunluğunun ise eğitim durumları incelendiğinde eğitim düzeyinin lise olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre Beyşehir'in merkez ekonomisinin ve alışveriş imkânlarının turizme bağlı olmadığı tespit edilmiştir. Yerel halk Beyşehir'de turizme olumsuz çevresel etkisi olarak trafik ve gürültü düzeyinin artmasını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Öztürk'ün (2017, s.112) tezinde de Beyşehir halkının turizmin gelişmesi ile birlikte trafik, gürültü ve çevre kirliliğine sebep olacağını düşünmektedir. Bu sebeple araştırmada çıkan sonuç başka bir araştırmayı destekler niteliktedir. Turizmin gelişmesi yerel kültürün yozlaşmasına ve ticarileşmesine yol açmaktadır önermesine Beyşehir halkı kararsız kalmışlardır. Fakat bu durum Öztürk'ün çalışmasında Beyşehir turizminin gelişmesi yerel kültürü olumsuz etkileyecektir önermesi kesinlikle katılmaktadır. Burada ortaya çıkan farklılık ise önermenin farklılığından kaynaklanmaktadır. Turizm planlaması yaparken Beyşehir halkının istekleri göz önünde bulundurulmalıdır önermesi ile Öztürk'ün çalışmasında ki önermenin sonuçları ise birbirine yakındır. Ayrıca Beyşehir'i turizmin olumsuz etkilerinin olmadığını düşünerek Beyşehir'i terk etmeyi düşünmediklerini ve devlet desteğinin de olumsuz karşılanmadığını ifade etmişlerdir. Yerel halk Beyşehir'de turizmin huzur ortamını bozmadığı ve yasadışı olayların da artmadığını ifade etmişlerdir.

Atalay ve Ünüvar'ın (2017, s. 474) çalışmasında yerel halk turizmin gelişmesinde Beyşehir yöresi için yatırım yapılırsa faydalı olabileceğini düşünmektedir. Hemen arkasından ise turizmin gelişmesi altyapı ve üstyapının geliştirilmesini sağlar, arkasından ise çok yakın bir yüzde ile iş istihdamı yaratır ve bir diğer ise aynı ortalama ile yörenin tanınırlığını sağlamaktadır olmuştur. Araştırmamızda ise turizm sayesinde yollar, parklar, kentin temizliği gibi hizmetler daha iyi olmuştur önermesi önemli olarak görülmektedir. Turizm sektörünün iş garantisi ve sürekliliği sağladığı konusunda ise kararsız kalmışlardır. Beyşehir yöre halkı turizm için parklar ve yolların turizm sayesinde geliştiğini düşünürken turizmin

geliştirilmesi için çok önemli yatırımların yapılmadığını ifade ederek, yapılması durumunda ise turizm için ve daha fazla turist için gelmesi için önemli olacağını düşünmektedirler.

Eryılmaz'ın (2020) Amasya'da yaptığı çalışmada yerel halk turizmin çevreyi kirletmediğini düşünürken Beyşehir'de yaptığımız çalışmada ise turizmin diğer sektörlerle göre çevreyi daha az kirlettiği konusunda çekimser kalmışlardır. Her iki çalışmada da alkol, fuhuş, suç gibi olumsuz etkilerin görülmediği ortalamalar birbirlerini desteklemektedirler. Her iki çalışmada da turistlerin kültürel değerleri olumsuz etkilemediği ve turizmin gelişmesi için yerel halkın destek verdiği görülmektedir. Akova'nın (2006) çalışmasında da turizmin zararlı etkileri başlığı altında manevi değerleri ve gelenekleri bozar, suç oranını, uyuşturucu, alkol kullanımını artırır, gürültü, çevre kirliliği, trafik sıkışıklığını artırır gibi ifadelerle yerel halk katılmamaktadır. Dolayısıyla Akova'nın (2006) çalışmasıyla araştırmamız birbirini destekler niteliktedir. Uysal'ın (2018) çalışmasında ise kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler önermesine yerel halk katılmıştır burada ise çalışmamız ile ters düşen bir durum söz konusudur. Haralambopoulos ve Pizam'ın (1996) çalışmasında turizmin uyuşturucu bağımlılığı, Vandalizm, kavga, cinsel taciz gibi olumsuz etkiler görülmektedir fakat çalışmamızda suça bağlı olumsuz bir etki görülmemektedir.

Çalışmamızda yaptığımız anketteki ölçeklerini Çolak (2017)'in çalışmasından aldığımız için ölçeklerdeki bulguların karşılaştırılması daha kolay olmuştur. Sonuçlar hemen hemen birbirini destekler niteliktedir. Fakat bazı önermelerde farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar turizme destek ölçeğinde karşımıza çıkmaktadır. Çolak'ın çalışmasında turizmin olumsuz etkilerinden dolayı Muğla'yı terk etmeyi düşünüyorum diyenlerin ortalaması ile turizmin olumsuz etkilerinden dolayı Beyşehir'i terk etmeyi düşünüyorum diyenlerin ortalaması ise birbirlerine zıt bir şekilde olup Muğla halkı Muğla'yı terk etmeyi düşünürken, Beyşehir halkı ise Beyşehir'i terk etmeyi düşünmemektedir. Muğla halkı devlet kaynaklarının turizmin gelişimi için harcanmasını gereksiz bulurken Beyşehir halkı ise devlet kaynaklarının turizmin gelişimi harcanmasını desteklemektedir. Muğla halkı gelişiminden rahatsız olup turist sayısının azaltılmasını isterken Beyşehir halkı ise turizmin gelişmesinden

rahatsız olmamaktadır ve bölgeye gelen turist azaltılmasını istememektedir. Bu sebeple Beyşehir halkı Muğla halkına göre turizmin gelişmesine daha fazla destek olmaktadır. Tabii ki bu önermeler değerlendirilirken Beyşehir yöresinde Muğla bölgesindeki gibi yoğun bir turizmin olmaması da göz önünde bulundurulmalıdır. Muğla halkı daha yoğun bir turizmin etkisi altındadır. Özellikle de yabancı turistler Muğla'ya daha fazla gitmektedir. Beyşehir de ise yabancı turist sayısı yok denecek kadar azdır, bölgeye yakın yerlerden gelen daha az sayıdaki yerli turistlerden oluşmaktadır. Bu yüzden Beyşehir halkı turizmin olumsuz etkilerine daha az maruz kalmıştır. Mason ve Cheyne (2000); Andereck vd., (2005); Garcia vd., (2015), Allen vd. (1993)'nin çalışmalarında da turizmin trafik sıkışıklığına sebep olduğu önemli bir olumsuz etki olarak görülürken çalışmamızda trafik sıkışıklığı konusunda kararsız kalmışlardır yani Beyşehir de trafik artmıştır fakat çok fazla rahatsız edici bir artış yoktur.

Ay (2014) 'ın çalışmasındaki ekonomik faktör başlığı altında iş bulma garantisi ve devlet tarafından desteklenmesi; sosyal faktör başlığı altında ise suç oranının, uyuşturucu, alkol gibi olumsuz etkilerinin artmadığı; çevresel faktörü başlığı altında ise gürültü gibi çevre kirliliğine yol açmadığı gibi önermelerin sonuçları ile araştırmamızda bu önermelerin sonuçları ile çelişen bir durum söz konusu değildir. Çelikkanat (2015), Erdem (2017), Bağrı ve Kala (2016) çalışmalarında demografik özellikler bağımsız değişken olarak ele alınınca tutumları etkilemiştir. Mason ve Cheyne (2000) çalışmasında cinsiyet bağımsız değişkeninde anlamlı bir farklılık görülürken bizim çalışmamızda cinsiyet bağımsız değişkeninin herhangi bir etkisi görülmemiştir. Teye vd. (2002) ve Haralampolous ve Pizam'ın (1996) eğitim seviyesinin yükselmesi ve turizme yönelik olumlu destek arasında anlamlı bir farklılık vardır fakat Beyşehir çalışmamızda eğitim değişkeninin herhangi bir etkisi görülmemektedir.

Beyşehir çalışmasında yaş değişkeni ve medeni durum hariç demografik değişkenlerin herhangi bir etkisi görülmemiştir.

Araştırma sonucuna göre turizmin ekonomik etkileri ile turizmin sosyo-kültürel etkileri ve turizmin çevresel etkileri boyutu ile orta dereceli pozitif yönlü bir ilişki,

turizmin gelişimine destek ölçeği ile arasında pozitif yönde fakat güçlü olmayan zayıf kalan bir ilişki vardır. Turizmin sosyo-kültürel etkileri ile turizmin ekonomik etkileri ölçeği ikilisindeki ilişki ise pozitif yönde orta dereceli bir ilişki olduğu görülürken turizmin çevresel etkileri ve turizmin gelişimine destek ölçeği ile aralarında güçlü ve pozitif yönde bir ilişki görülmüştür. Turizmin çevresel etkileri ile turizmin ekonomik etkileri arasında pozitif yönde orta dereceli bir ilişki olduğu görülürken turizmin sosyo-kültürel etkileri ve turizmin gelişimine destek ölçeği ile aralarında güçlü ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilirken turizmin gelişimine destek ölçeği ile turizmin ekonomik etkileri arasında pozitif yönde orta dereceli bir ilişki olduğu görülmüştür. Turizmin sosyo-kültürel etkileri ve turizmin çevresel etkileri ölçeği ile aralarında güçlü ve pozitif yönde bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Yerel halkın cinsiyetlerinin kadın veya erkek olması turizmin gelişimine destek olma yönü ve görüşleri bakımından farklılıklar meydana getirmediği, yaşları daha yüksek olan yerel halkın daha fazla olan turizmin gelişimine daha olumlu destekler verdiği söylenebilir. Bir başka deyişle yerel halkın eğitim durumu değişkeni ile turizmin gelişimine destek ölçeği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar meydana getirmediği söylenebilir. Bu boyut için farklar incelendiğinde ise evli olan yerel halkın turizmin gelişimine daha olumlu destekler verdiği söylenebilir.

Araştırma bulguları incelendiğinde yerel halkın turizme yönelik tutumlarının nötr olduğu görülmektedir. Buna göre kurum, sektör ve yönetime yönelik öneriler aşağıda sunulmaktadır:

- Yerel halkın Beyşehir'in turizmine yönelik nötr algısını artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Halkın, yörenin turizminin gelişmesine katkıda bulunabilecek şeffaf katılımların artırılması sağlanabilir.
- Kültürel turizmin artırılmasına yönelik halka mali teşvikler verilerek, yöresel ürünlerin çeşitliliğinin artırılması ve markalaşma sağlanabilir.
- Merkezde toplanan bir turizm etkinliğinin aksine, ilçenin diğer yerel faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması, halkın bilinçlendirilmesi ve yeni turizm alanlarının açılması önerilmektedir.

- Yapılan çalışmanın tekrarının sağlanması, ilçede yapılan etkinliklerin takibi ve geliştirilmesi sonrası yerel halkın algısı yeniden ölçülmeli ve farkındalık oluşumuna destek verilmelidir.

Halkın kültürel miras ve turizm hakkındaki nötr algısını değiştirmek için bilinçlendirmek gerekmektedir, bunun içinde toplantı ve kongreler düzenlenmelidir. Kültürel mirasın turizme kazandırılması için yönetim halk ile iş birliği yapılmalıdır. Halk turizm planlamasına katılırsa turizme yönelik algısında değişme meydana gelebilir. Yerel halkın katılımıyla ulusal ve uluslararası festival ve fuarlar gerçekleştirilerek hem bölgenin tanıtımı hem de yerel halk için ürünlerini pazarlama imkânı oluşturulmalıdır. Yerel halka bölgesini tanıtmak için maddi manevi destek verilerek hem halkın turizme katılması hem de bölgenin tanıtılması sağlanabilir. Yöresel ürünlerin tanıtımını halkın yapmasını sağlayarak aynı zamanda gelir elde etmeleri de teşvik edilmelidir. Yerel halkın istek ve şikâyetleri doğrultusunda hem ilçenin planlaması hem de turizmin planlaması yapılmalıdır. Çalışmanın belli dönemlerde yenilenmesi sağlanarak, halkın nötr algısında değişiklik olup olmadığının ölçülmelidir. Ayrıca gelen turistlere yönelik çalışmalarda yapılarak turizm konusunda görülen eksiklerin giderilerek turizmin gelişmesi ve bölgedeki turizmin artırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Acuner, E. (2015). *Zigana Turizm Merkezi'nin Sürdürülebilir Turizm Kriterleri Çerçevesinde Yerel Destinasyon Yönetim Örgütleri Tarafından Değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 1, 62-93.

Akgül, O. (2003). *Turistik Ürün Çesitlendirmesi Kapsamında Kültür Turizmi, Aphrodisias-Geyre Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Akoğlan Kozak, M. ve Bahçe, S. A. (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. Akademik İncelemeler Dergisi, 2 (1):77-109.

Aksoy, A. ve Ünsal, D. (2012). *Kültürel Miras Yönetimi*. Eskisehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Alaşhan, A. (2018). *Nevşehir Bölgesinin Kongre Turizmi Potansiyelinin Turizm İşletme Yöneticilerinin Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

Allen, L.R. vd., (1993), Rural Residents' Attitudes Toward Recreation and Tourism Development, *Journal of Tourism Research*, 31 (4): 27-33.

Altıntaş, V. (2010). *Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Alanya Bölge Modeli*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alanya.

Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C. ve Vogt, C. A. (2005). Residents' Perceptions of Community Tourism Impacts. *Annals of Tourism Research*, 32 (4): 1056-1076.

Ap, J. (1992). Residents' Perceptions on Tourism Impacts. *Annals of Tourism Research*, 19 (4): 665–690.

Ap, J. and Crompton, J. L. (1998). Developing and Testing a Tourism Impact Scale. *Journal of Travel Research*, 37 (2):120-130.

Apaydın, V., Çilingiroğlu, Ç. ve Özgüner, N. P. (2015). Toplum Arkeolojisi: Dünya ve Türkiye'deki Yeri, Önemi ve Problemleri.1. *Teorik Arkeoloji Grubu Türkiye Toplantısı Bildirileri Kitabı*, İzmir: Ege Yayınları. 9-10 Mayıs 2013, 175–190.

Assmann, J. ve Tekin, A. (2018). *Kültürel Bellek Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.

Atalay, R. (2017). *Alternatif Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Beyşehir Yöresi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Atalay, R. Ve Ünüvar, Ş. (2019). Yerli Ziyaretçilerin ve Halkın Alternatif Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisine Yönelik Algısı: Beyşehir Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22 (2): 469-480.

Avruch, K. (1998). *Culture and Conflict Resolution*. Washington DC: United States Institute of Peace Press.

Ay, A. (2014). *Yerel Halkın Turizmin Etkileri ile İlgili Algı ve Beklentileri: Edirne İli Üzerine Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bagri, S. C. ve Kala, D. (2016). Residents' Attitudes Toward Tourism Development and Impacts in Koti-Kanasar, Indroli, Pattayur Tourism Circuit of Uttarakhand State, India. *Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 14(1): 3-29.

Bağcı, T. (2019). *Belediyelerin Turizm Faaliyetlerinin Turizm İşletmeleri Tarafından Değerlendirilmesi: Beyşehir İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Bahçe, A. S. (2009). *Kırsal Gelişimde Kültür (Mirası) Turizmi Modeli*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 25, 1-12.

Bahçe, A. S. ve Çakır, M. (2010). *Kültürel Miras Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Bal, F. (2021). *Yerel Halkın Kültürel Mirasa Yönelik Farkındalık Düzeyi: Diyarbakır İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.

Batman, O. ve Oğuz, S. Ç. (2008). *Kültür Turizmi, Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt C. (Editedby), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 189-208.

Bayraktar, S. U. (2019). *Kişilik Özellikleri, Turizm Mesleğine Yönelme Faktörleri İle Turizmde Kariyer Yapma İsteği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi; Turizm Eğitimi Alan Önlisans Ve Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bello, F., Carr, N., Lovelock, B., & Xu, F. (2017). Local Residents' Perceptions of Socio-Cultural Impacts of Tourism in Mangochi, Maalawi. *Advances in Hospitality and Tourism Research (AHTR)*, 5 (1):1-22.

Bellisle F. J. and Hoy D. R. (1980). The Perceived Impact of Tourism By Residents A Case Study in Santa Marta, Colombia. *Annals of Tourism Research*, 7 (1): 83-101.

Bennett, A. (2006). *Kültür ve Gündelik Hayat*, N. Tokdoğan, B. Genel ve U. Y. Kara(Çev.), Ankara: Phoenix Yayınevi.

Brunt, P., & Courtney, P. (1999). Host Perceptions of Sociocultural Impacts. *Annals of Tourism Research*, 26 (3): 493–515.

Bideci, Ç. (2014). *Turizmde Ürün Farklılaştırılmasında Sualtı Kültürel Miras Alanlarının Turizm Ürünü Olarak Kullanımı, Replika Gemi Batığı Projesi: Side Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Budak, S. (2000). *Avrupa Birliği ve Türkiye Çevre Politikası*. İstanbul: Böke Yayınları.

Choi, S. H. (2013). The Impacts of Tourism and Local Residents' Support on Tourism Development: A Case Study of the Rural Community of Jeonhseon, Gangwon Province, South Korea. *Au-Gsb-e Journal*, 6 (1):73-82.

Çalışkan, U. ve Özer, Ö. (2014). Yerel Halkın Turizme Karşı Tutumu: Kuşadası İlçesinde Karşılaştırmalı Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 15 (2): 117-133.

Çelik S. (2019). *Köy Enstitüleri Kültür Derslerinde Türk Kültürü ve Türk Milliyetçiliği*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Çelik, D. (2019a). *Endüstriyel Miras Alanlarının Kültür Ve Turizm Eksenli Dönüşümü*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çelikkanat, N. (2015). *Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çiçek, A. (2013). *Ekoloji ve Turizm*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Çolak, E. (2017). *Muğla Halkının Turizm Olgusuna Ve Turizm Etkilerine Bakış Açılarını Anlamaya Yönelik Bir Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Darity, W. A. (2008). *International Encyclopedia of the Social Sciences, 2nd edition*. 15.01.2021 tarihinde

http://philosophy.com/UPLOADS/_PHILOSOCIOLOGY.ir_INTERNATIONAL

[%20ENCYCLOPEDIA%20OF%20THE%20SOCIAL%20SCIENCES_Second%20Edition_%20Darity_5760%20pgs.pdf](#) adresinden alındı.

Daifuku, H. (1968). *The Significance of Cultural Property, The Conservation of Cultural Property*. Unesco. Paris.

Demirayak, F. (2006). *Türkiye’de Korunan Alanlar İçin yeni Bir Yaklaşım Ortaklaşa Yönetim*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirci, G. (2019). *Kültürel Mirasın Aktarılmasında Ve Korunmasında Yerel Toplumun Etkisi: Bergama Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Demirel, A. (2017). *Yerel Halkın Kaleiçi Kültür Turizmi Potansiyeline İlişkin Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Dinçer, F. İ. ve Ertuğral S. M. (2000). Kültürel Mirasın Korunması ve İstanbul İlindeki Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Kullanımı Üzerine Bir Deneme. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*. 11 : 69-78.

Doğaner, S. (2013). *Türkiye Kültür Turizmi*. İstanbul: Doğu Kitabevi.

Dolan, S. (2015). *Cross-Cultural Leadership: A Comparative Study, Esade – Escuela Superior De Administración Y Dirección De Empresas*. Doctoral Thesis.

Dromgoole, S. (2013). *Underwater Cultural Heritageandinter Nationallaw ,In Underwater Cultural Heritageand International Law*.
<https://doi.org/10.1017/CBO9781139020503>

Durgun, A. (2006). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği*. Yüksek Lisans Tezi,Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Eagleton, T. (2005). *Kültür yorumları*, Ö. Çelik(Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Erdem, A. (2017). *Turizm Faaliyetlerinin Yerel Halk Tarafından Nasıl Algılandığının Tespitine Yönelik Bir Çalışma: Kayseri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Erdoğan, M. Ve Atak Çobanoğlu, Ş. (2019). Sustainable Cultural Heritage Management: Example of Troy Archeological Site. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3 (1),35-58.

Erkan, H. ve Erkan, C. (1998). *Kültür Politikamızda Yeni Boyutlar: Türkiye'nin Geleceğe Yönelik Kültür Değerleri ve Politikaları*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.

Erköse, P. G. (2010). *Improving Cultural Tourism in Bergama: An Analysis of the Potential for New Cultural Tourism Products in Bergama Including a Cultural Route Between Mytilene and Bergama*. Koç University Master of Arts, İstanbul.

Eryılmaz, B. (2020). Yerel Halkın Turiste ve Turizme Bakışı Amasya Örneği, *Journal Of Tourism and Gastronomy Studies*. 8 (2), 1381-1395.

Eykay, İ. (2013). *İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Antakya'nın Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Farahani Zamani, H. and Ghazali, M. (2008). Residents' Attitudes And Perception Towards Tourism Development: A Case Study Of Masooleh, Iran. *Tourism Management*, 29: 1233- 1236.

Garcia, F. A., Vazquez, A. B. ve Macias, R. C. (2015). Residents' Attitudes Towards the Impacts of Tourism. *Tourism Management Perspectives*, 13: 33-40.

Güneş, G. (2011). Korunan Alanların Yönetiminde Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Yönetim Planları. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 47-57.

Güneş, N. (2014). *Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Haley, A. J., Snaith, T., & Miller, G. (2005). The Social Impacts of Tourism a Case Study of Bath, UK. *Annals of Tourism Research*, 32(3): 647–668.

Haralambopoulos, N. ve Pizam, A. (1996). Perceived Impacts of Tourism: The Case of Samos. *Annals of Tourism Research*, 23: 503–526.

Hofstede, G. (1980). *Culture's Consequences*. Beverly Hills, CA: Sage.

Hofstede, G. (1991). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. London: McGraw-Hill.

Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, And Organizations Across Nations*. 2nd , Thousand Oaks (Edited by), CA: Sage.

Holtorf, C. J. (2007). *Archaeology is a Brand: The Meaning of Archaeology in Contemporary Popular Culture*. Walnut Creek: Left Coast Press.

House, R. L., Hanges, P. J., Javidan, M., Dorfman, P. W. & Gupta, V. (2004). *Culture, Leadership, and Organizations: The Globe Study of 62 Societies*, Sage Publications, CA.

ICOMOS Türkiye mimari mirası koruma bildirgesi (2018, May 3). Retrieved from <http://www.icomos.org.tr>.

İMRE, N. (2020). *Yerel Halkın Turizme Bakış Açısının Belirlenmesi: Kemaliye Örneği*. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (1), 1-16.

Jakulin, T. J. (2019). Systems Approach to Cultural Tourism and Events. *Academica Turistica, Year 12, No. 2*, , 185-191.

Javidan, M., Stahi, G., Brodbeck, F., & Wilderom, C. P. M. (2005). Cross-Border Transfer Of Knowledge: Cultural Lessons From Project Globe. *Academy of Management Executive*, 19 (2), 59-76.

Jeon, M.M., Kang, M. M. and Desmarais, E. (2014). Residents' Perceived Quality of Life in A Cultural- Heritage Tourism Destination. *Applied Research In Quality of Life*, 11:105-123.

Jones, A. M. (2005). The Anthropology Of Leadership: Culture And Corporate Leadership In The American South. *Leadership*, 1 (3), 259-278.

Jung, D. L., and Avolio, B. J. (1999). Effects Of Leadership Style and Followers' Cultural Orientation On Performance In Group and Individual Task Conditions. *Academy of Management Journal*, 47 (2), 208-218.

Kariel, H.G. and Kariel, P.E. (1982). Socio- Cultural Impacts of Tourism: An Example from The Austrian Alps. *Geografiska Annaler Series B, Human Geography*, 64 (1): 1-16.

Keles, R. ve Hamamcı, C. (2005). *Çevre Politikası*. Ankara: İmge Yayınevi.

Korumaz, A. (2016). *Kültürel miras yönetiminde karar destek sistemlerinin kullanımına yönelik bir model önerisi*. Basılmamış Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Kousis, M. (2000). "Tourism And The Environment A SocialMovementsPerspective". *Annals of Tourism Research*, 27(2): 468-489.

Lenzerini, F., (2011). Intangible Cultural Heritage: The Living Culture of Peoples. *The European Journal of International Law*, 22 (1), 101-120.

Lindberg, K. ve Johnson, R.L., (1997). Modeling Resident Attitudes Toward Tourism, *Annals of Tourism Research*, 24 (2): 402-424.

Liu, Juanita C., Pauline J. Sheldon, ve Turgut Var. (1987). Resident Perception of the Environmental Impacts of Tourism. *Annals of Tourism Research*, 14 (1): 17-37.

Lo, M.C., Ramayah, T. And Hui Hui, H. L. (2014). Rural Communities Perceptions and Attitudes Towards Environment Tourism Development. *Journal of Sustainable Development*, 7 (4): 84-94.

Lowenthal, D. (1985). *The Past Is A Foreign Country*. London: Cambridge University Press. p.p. 37.

Madrigal, R. (1995). Personal Values, Traveler Personality Type and Leisure Travel Style. *Journal of Leisure Research*, 27 (2): 125-142.

Mason, P. ve Cheyne, J. (2000). Residents' Attitudes to Proposed Tourism Development. *Annals of Tourism Research*, 278 (2): 391-411.

McCool, S. F., & Martin, S. R. (1994). Community Attachment and Attitudes Toward Tourism Development. *Journal of Travel Research*, 32 (3):29-34.

Mckercher, B. ve Cros H. (2002). *Cultural Tourism, The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. The Hawort Pres, New York.

Merriman, N. (2000). *Beyond the Glass Case, The Past, The Heritage and the Public*. London: UCL Institute of Archaeology.

Merriman, N. (2004). *Diversity and Dissonance in Public Archaeology*, https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=iZKCAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=merriman+2004+public+archeology&ots=IoF25tMbYW&sig=vg47QZKpTpYzRY490gGPxyPuNUg&redir_esc=y#v=onepage&q=merriman%20&f=false, (erişim tarihi: 20.04.2020)

Milman, A, ve Abraham P. (1998). Social Impacts of Tourism on Central Florida. *Annals of Tourism Research*, 15 (2): 191-204.

Nielsen, C. S., Soares, A. M. & Machado, C. P. (2009). The Cultural Metaphor Revisited: Exploring Dimensions, Complexities And Paradoxes Through The Portuguese Fado. *International Journal of Cross Cultural Management*, 9 (3), 289-308.

Olalı, H. (1982). *Turizm Politikası ve Planlaması*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.

Örmecioğlu, H. T ve Barboros Akay, E. (2018). Endüstri Yapılarının Kültürel Miras Olarak Değerlendirilmesi: Antalya-Tekirova Maden İşleme Tesisi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 20-35.

Özaltın Türker, G., ve Türker A. (2014). Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4 (1): 81-98.

Özdamar, M. (2011). *Şanlıurfa 'da Kültür Turizmi: Şanlıurfa 'ya Kültür Turizmi Kapsamında Seyahat Acentaları İle Gelen Yerli Turistlerin Profilini Ve Anlık Satın Alma Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Özdemir, M. A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 24: 1-25.

Özdoğan, M. (2008). *Türk Arkeolojisinin Sorunları ve Koruma Politikaları I*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Özdoğan, M. N. (2014). *Türkiyede Neolitik. Çevre, Yerleşim, Fauna, Flora, Flört, İnanç Sembolleri*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Öztürk, E. (2017). *Beyşehir'in Turizm Kaynaklarının Analizi Ve Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Alan Araştırması*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Pado G. ve Tezcan L. (2018). *Kültür Ve Kültür Boyutlarının İnovasyon Kapasiteleri Üzerine Etkileri*. 3(1), 275-292.

Pekerşen, Y., Güneş, E. ve Selçuk, B. (2019). Kültürel Miras Turizmi Değerlerinin Korunması ve Sürdürülebilirliği Kapsamında Yerel Halkın Tutumu: Cumalıkızık Örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi* 3 (3): 350-368.

Prott, L. V. And O'Keefe, P. J. (1992). 'Cultural Heritage' or 'Cultural Property'? *International Journal of Cultural Property*. 1 (02). <https://doi.org/10.1017/S094073919200033X>

Pizam, A. (1978). Tourism's Impacts: The Social Cost to the Destination Community as Perceived by its Residents. *Journal of Travel Research* , 16 (4): 8-12.

Qiu, Q., Zheng, T., Xiang, Z. Ve Zhang, M. (2019). Visiting Intangible Cultural Heritage Tourism Sites: From Value Cognition To Attitude and Intention. *Sustainability*, 12 (132): 2-20.

Rastegar, H. (2010). Tourism Development And Residents Attitude: A Case Study of Yazd, Iran. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal Of Tourism*, 5 (2): 203-211.

Renda, A. I., Mendes, J. C. ve Valle, P. O. (2011). A Structural Model Approach of Resident Perception of Tourism Impacts in Their Own Quality of Life: The Municipality of Loule Algarve. *International Conference on Tourism and Management Studies*, 2: 1088-1091.

Rızaoğlu, B. (2003). *Turizm Davranışı*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Rothman, R. A. (1978). Residents and Transients: Community Reaction to Seasonal Visitors. *Journal of Travel Research*, 16 (3): 8–13.

Sagie, A., and Aycan, Z. (2003). A Cross-Cultural Analysis Of Participative Decision-Making İn Organizations. *Human Relations*, 56 (4), 453-473.

Schofield, P. (2011). City Resident Attitudes to Proposed Tourism Development and Its Impacts On The Community. *International Journal of Tourism Research*, 13 (3): 218–233.

Sağlam, D. (2019). *Trabzon İlinde Kültür Turizmi Ve Turizm Planlamasına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Schwartz, S. H., and Sagie, G. (2000). Value Consensus And İmportance: A Cross-National Study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31 (4), 465-497.

Sheldon, P. J., ve Var T. (1984). Resident Attitudes to Tourism in North Wales. *Tourism Management*, 5 (1): 40-47.

Silberman, N. A. (2016). “Sustaible Heritage? Puclic Archaeological Interpretationand the Marketed Past”,*Archaeology and Capitalism: From Ethicsto Politics*, P. Duke ve Y. Hamilakis (Editeredby), Routledge.

Taylan, H.H. ve Arkman, Ü. (2008). “Medya ve Kùltür: Kùltürün Medya Aracılığıyla Küreselleşmesi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1): 86-97

Tekin, Y. (2017). Tarih Boyunca Beyşehir ve Eşrefoğulları Beyliği. Yüksek Lisans Tezi,Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Teye, V., Sönmez, S.F. ve Sırakaya, E. (2002). Residents’ Attitudes toward Tourism Development. *Annals of Tourism Research*, 29 (3): 668-688.

Thomas, et al., (2003). *Guidelines For Management Planning of Protected Areas*. Glan: The World Conservation Union.

Topuz, H. (1998). *Dünyada ve Türkiye’de Kùltür politikaları*. İstanbul: Adam Yayınları.

Tunç, A. S. (1998). *Genel turizm*. Ankara: Detay Yayınevi.

Türkiye Barolar Birliği (2014). *Uluslararası Çevre Koruma Sözleşmeleri*.2.nd Edition. Ankara.

Uçar, S. (2018). Tarihi Ve Kùltürel Mirasın Turizm Talebine Ve Çekiciliđine Dönüştürülmesine Dair Bir Araştırma: Batman Ve Çevresi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uslu, A. ve Kiper, T. (2006). Turizmin kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3 (3) :305-314

Uysal, K. (2018). *Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: İznik Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Uzun, G. (2020). *Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Yerel Halkın Tutumları: Assos Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Ünüvar, Ş. ve Atalay, R. (2019). Yerli Ziyaretçilerin ve Halkın Alternatif Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisine Yönelik Algısı: Beyşehir Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22 (2), 469-480.

Varnacı, U. F. ve Somuncu, M. (2011). Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm İlişkisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: Ihlara Vadisi Örneği". *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3 (2): 21-36.

Varol, F. (2017). *Kültürel Miras Yönetiminde Sürdürülebilirlik: Konya Turizm Paydaşlarına Yönelik Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Wang, Y. P. (2016). A Study on Kimmen Resident's Perception of Tourism Development and Culture Heritage Impact. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 12 (12): 2909- 2920.

Weaver, D. ve Lawton, L. (2001). Resident Perceptions in the Urban-Rural Fringe. *Annals of Tourism Research*, 28(2): 349-358.

Wei, Y., Liu, H. ve Park, K.S. (2021). Examining the Structural Relationships Among Heritage Proximity, Perceived Impacts, Attitude and Residents' Support in Intangible Cultural Heritage Tourism. *Sustainability*, 13 (8358): 2-14.

Yakut, Ş. (2019). Alternatif Turizm Kapsamında Kongre Turizminin Turizm Ekonomisine Katkısı: Antalya ili Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Yalçınkaya, I. (1989). *Alt Ve Orta Paleolitik Yontmataş Endüstrileri Biçimsel Tipoloji Ve Karain Mağarası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.

Yıldız, S. (2011). *Kültürel Miras Alan Yönetimi Kapsamında Alanya Kalesi Ziyaretçi Yönetimi*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yılmaz, B. (2009). *Türkiye’de Kültür Politikası ve Kütüphane*. Ankara: Art Basın Yayın Hizmetleri.

Yılmaz, L. (2020). Mersin'de Somut Kültürel Miras Bilinci Ve Koruma Üzerine Bir Değerlendirme. *Amisos* 5 (8), 156-177.

Yoon, Y., Gursoy, D., & Chen, J. S. (2001). Validating A Tourism Development Theory With Structural Equation Modeling. *Tourism Management*, 22(4): 363–372.

Ziddy, I. (2013). Western Tourism in Zanzibar: Cultural And Religious Implications. *Adam Akademi, Cilt 3 (2)* , 111-124.

İsmep, (2014). https://www.ipkb.gov.tr/e-kutuphane/istanbulun-dev-projesi-ismep_72/

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporu, TUBIM_2014_TURKIYE_UYUSTURUCU_RAPORU_TR.pdf

(www.unesco.org).

(www.icomos.org.tr/).

(www.konyadayatirim.gov.tr).

EKLER

Sayın Katılımcı,

Bu araştırmanın amacı, kültürel miras temelli turizmin geliştirilmesinde yerel halkın tutumunu ölçmek için yapılmaktadır. Bu çalışma T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği Anabilim Dalında Doç. Dr. Alper ATEŞ danışmanlığında yürütülen bir yüksek lisans tezi çalışması olup; elde edilecek veriler yalnızca akademik amaçlar için kullanılacaktır. Gösterdiğiniz ilgi ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Zehra KARIPÇİN

DEMOGRAFİK SORULAR

Cinsiyet: Kadın ( ) Erkek ( )
Yaş: 18-25 ( ) 26-35 ( ) 36-45 ( ) 46-55 ( )
 56-65 ( ) 66+ ( )
Eğitim durumunuz: Okula gitmedim ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( )
 Ön lisans ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans-Doktora ( )
Medeni durum: Bekâr ( ) Evli ( )
Aylık geliriniz yaklaşık ne kadardır?..... TL

Aşağıda Beyşehir’de turizm amaçlı öne çıkarılması önemli olan tarihi ve turistik yerleri önem derecesine göre; “Çok önemsiz” için (1)’i; “Çok önemli” için (5)’i; temsil edecek şekilde işaretleyiniz.

Aşağıda verilmiş olan ifadelere katılıp katılmadığınızı ve bunun seviyesini belirtiniz.	1	2	3	4	5
	Çok Önemsiz	Önemsiz	Ne Önemi Ne Önemsiz	Önemli	Çok Önemli
Beyşehir genelindeki turizm faaliyetleri Beyşehir merkeze olumlu yansımaktadır.					
Beyşehir merkezin ekonomisi turizme dayanmaktadır.					
Turizm sektörü iş garantisi ve sürekliliği sağlamaktadır.					
Beyşehir merkez ekonomisi turizm sayesinde çeşitlenmiş ve güçlenmiştir.					
Beyşehir merkezde alışveriş imkânları turizm sayesinde artmıştır.					
Turizm daha kaliteli ürünlere ulaşma imkânı sağlamıştır.					
Turizm yerel ürünler için pazar imkânı oluşturmaktadır.					
Turizm sayesinde Beyşehir köylerine daha çok yatırım yapılmaktadır.					
Turizm sayesinde Beyşehir merkeze daha çok yatırım yapılmaktadır.					
Beyşehir köylerinin sakinleri turizm bölgesinde olmanın sıkıntılarını yaşamaktadır.					
Turizm sektörünün mevsimselliği ekonominin istikrarını bozmaktadır.					
En düşük ücretler turizm sektöründe verilmektedir.					
Turizm yerel insanlardan ziyade dışarıdan gelenlere iş imkânı sağlamaktadır.					
Turizm sayesinde yollar, parklar, kentin temizliği gibi hizmetler daha iyi olmuştur.					
Turizm kadınların aile içindeki yerinin iyileşmesine destek olmaktadır.					
Turizm kadınların toplum içindeki yerinin iyileşmesine destek olmaktadır.					
Turizm planlamasında Beyşehir halkının istekleri göz önünde bulundurulmaktadır.					
Yerel halk turizm planlaması çalışmalarına katılabilmektedir.					
Turizm aile yapısı ve sosyal bağlara zarar vermektedir.					
Turizm toplum düzenini bozucu davranışların artmasına neden olmaktadır.					
Turizm yerel halkın mahremiyetine ve özel yaşamına zarar vermektedir.					
Turizm yerel kültürün yozlaşmasına ve ticarileşmesine yol açmaktadır.					
Turizm yerel halk ile turistler arasında uyumsuzluk oluşturmaktadır.					
Turizm ahlak dışı davranışların artmasına neden olmaktadır.					
Turizm fuhuşun artmasına neden olmaktadır.					

Turizm cinsel serbestliğin artmasına yol açmıştır.					
Turizm alkol ve uyuşturucu madde kullanımının artmasına yol açmaktadır.					
Turizm zengin ve fakir arasındaki farkın açılmasına neden olmaktadır.					

Aşağıda verilmiş olan ifadelere katılıp katılmadığınızı ve bunun seviyesini belirtiniz.	1	2	3	4	5
	Cok Önemli	Önemli	Ne Önemli Ne Önemli	Önemli	Cok Önemli
Turizm gereğinden fazla insan kalabalığı oluşturmaktadır.					
Turizm nedeniyle Beyşehir gereğinden fazla kalabalık olmaktadır.					
Turistler yüzünden su, enerji gibi ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum.					
Turizm nedeniyle Beyşehir çok fazla göç almaktadır.					
Göçle gelenler Beyşehir'in kültürel yapısında bozulmalara yol açmaktadır.					
Turizm Beyşehir'de suç oranlarının artmasına yol açmaktadır.					
Turizm Beyşehir'in huzur ortamını bozmuştur.					
Doğal kaynaklar gelecek nesiller için korunmasını önemsiyorum.					
Turizm yerel halkta çevre bilincinin oluşmasına katkı sağlamaktadır.					
Turizm diğer sektörlerle kıyasla çevreyi daha az kirletmektedir.					
Turizm doğal çevrenin korunmasına ve güzelleşmesine katkı sağlamaktadır.					
Turizm, tarihi eserlerin korunmasına katkı sağlamaktadır.					
Turizm nedeniyle topraklarımız daha iyi kullanılmaktadır.					
Beyşehir'de turizm gelişimi olmasaydı çevre daha az bozulurdu.					
Otel ve diğer turistik tesislerin inşası doğal çevreye zarar vermektedir.					
Turizm yapışmanın gereksiz şekilde artmasına neden olmaktadır.					
Turizm faaliyetleri ve turistik tesisler doğayı olumsuz etkilemektedir.					
Turizm tarım arazilerinin zarar görmesine yol açmaktadır.					
Turizm nedeniyle Beyşehir'de daha çok trafik olmaktadır.					
Turistler ve turistik tesisler çok gürültü oluşturmaktadır.					
Devlet daha çok iş alanı üretmelidir.					
Devlet Beyşehir'de turizmin gelişimi için çaba göstermelidir.					
Devlet Beyşehir'de turizmin gelişmesini destekliyor.					
Beyşehir turizminin gelişimi sürdürülebilirdir.					
Beyşehir ili turizm merkezi özelliğini korumalı ve geliştirmelidir.					
Beyşehir iline daha çok turist gelmesini desteklerim.					
Beyşehir merkezde daha çok turistik tesis yapılmalıdır.					
Beyşehir merkezin daha çok turist ziyaret etmesini isterim.					
Turizm Beyşehir'in geleceği için önemli sektörlerdendir.					
Bölgeye gelen turist sayısı azaltılmalıdır.					
Çevremdeki pek çok insan turizm gelişiminden rahatsız olmaktadır.					
Devlet kaynaklarının turizm gelişimi için harcanması gereksizdir.					
Turizmin olumsuz etkileri nedeniyle Beyşehir'i terk etmeyi düşünüyorum.					